

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ**

**ODKLONY V TRESTNÍM ŘÍZENÍ PROTI
PRÁVNICKÝM OSOBÁM**

Rigorózní práce

Mgr. Radka Karvánková

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

ODKLONY V TRESTNÍM ŘÍZENÍ PROTI
PRÁVNICKÝM OSOBÁM

Rigorózní práce

Mgr. Radka Karvánková

Katedra trestního práva

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, říjen, 2021

.....
Mgr. Radka Karvánková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala konzultantovi této práce a svému školiteli doc. JUDr. Janu Kocinovi, Ph.D., za odbornou pomoc a cenné rady při tvorbě této práce, dále své rodině a přátelům, kteří mi byli inspirací.

Obsah

1. Úvod	1
2. Právnícká osoba a její trestní odpovědnost	4
2.1 Pojem	4
2.2 Pojetí právnické osoby po rekonstrukci občanského práva	6
2.3 Znamky právnické osoby	8
2.4 Trestní odpovědnost právnické osoby dle zákona č. 418/2011 Sb.	11
3. Pojem odklonu v trestním řízení.....	18
3.1 Úvod	18
3.2 Historie pojmu odklon v trestním řízení	20
3.3 Znamky odklonu v trestním řízení.....	24
3.4 Ústavněprávní východiska odklonů v trestním řízení	28
4. Odklony v trestním řízení proti právnickým osobám	32
4.1. Pojem a účel odklonu v trestním řízení proti právnickým osobám.....	32
4.2. Instituty řazené mezi odklony v trestním řízení proti právnickým osobám	33
4.2.1 Podmíněné zastavení trestního stíhání.....	34
4.2.2. Narovnání	53
4.2.3. Dohoda o vině a trestu před novelou č. 330/2020 Sb.	62
5. Odklony ve zkráceném přípravném řízení proti právnickým osobám	71
6. Odklony ve správním řízení proti právnickým osobám	76
6.1. Úvod	76
6.2. Odklon ve správně trestním řízení – narovnání.....	77
6.3. Shrnutí	84
7. Komparace s vybranými zahraničními úpravami.....	86
7.1. Slovenská právní úprava odklonů v trestním řízení proti právnickým osobám	86
7.1.1. Úvod.....	86
7.1.2. Podmíněné zastavení trestního stíhání, podmíněné zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného.....	88
7.1.3. Smír	91

7.1.4. Dohoda o vině a trestu.....	94
7.1.5. Závěrem ke slovenské právní úpravě odklonů.....	96
7.2. Rakouská právní úprava odklonů v trestním řízení proti právnickým osobám	96
7.2.1. Úvod.....	96
7.2.2. Odstoupení od trestního stíhání – obecné podmínky	98
7.2.3. Zvláštní varianty odstoupení od trestního stíhání	100
7.2.4. Shrnutí	104
8. Odklony v trestních věcech právnických osob s úvahou <i>de lege ferenda</i>.....	106
9. Závěr.....	108
Cizojazyčné resumé.....	112
Seznam zkratk.....	115
Seznam použité literatury a pramenů	117

1. Úvod

Pro mou rigorózní práci jsem si zvolila téma odklony v trestním řízení proti právnickým osobám. Toto téma jsem zvolila z důvodu, že není příliš akademicky probádané a dle mého názoru se jedná o téma velmi aktuální, jelikož přibývá počet právnických osob a tím i jejich potenciální trestní odpovědnost. I když je zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „ZTOPO“) účinný již 8 let, stále se vyskytují sporné otázky, na které v této právní úpravě nenalezneme odpovědi. K zavedení trestní odpovědnosti právnických osob do českého právního řádu vedla poměrně zdlouhavá cesta. Česká republika dlouho odolávala globalizaci a vlivu angloamerického práva, a proto byla jedním z posledních států Evropské unie, který přijal trestní odpovědnost právnických osob. ZTOPO obsahuje prvky trestního práva hmotného i trestního práva procesního. Avšak ani v jedné části nejsou uceleně upraveny veškeré instituty, a to ani odklony.

Cílem předkládané rigorózní práce je nastínit komplexní náhled na úpravu odklonů v řízení proti právnickým osobám, jakožto alternativní způsoby řešení trestního řízení a vyhodnotit možnosti jednotlivých odklonů v řízení proti právnické osobě. Dle mého názoru je užití odklonů v trestním řízení proti právnickým osobám značně komplikovanější než u osob fyzických. Je to především z důvodu, že právnická osoba je fiktivní útvar, který není nadán vlastní vůlí. I z tohoto důvodu jsem si toto téma vybrala pro mou práci.

Tato práce je systematicky rozdělena do osmi kapitol. Aby úprava odklonů v trestním řízení proti obviněné právnické osobě nebyla úplně vytržena z právního kontextu, zařadila jsem do první kapitoly teoretický základ pojmu právnické osoby společně s jejími znaky a její trestní odpovědností. Při definici právnické osoby jsem provedla i stručný historický exkurz až do doby pojetí právnické osoby po rekodifikaci občanského práva. Aby definice právnické osoby byla ucelená, popsala jsem i její znaky. Ačkoliv je tato práce zaměřena především na trestní právo procesní, nemohla jsem vynechat ani zákonnou úpravu trestní odpovědnosti právnických osob i z pohledu trestního práva hmotného.

Kapitola druhá je věnována odklonům v trestním řízení v obecné rovině. Pro odklon v trestním řízení neexistuje jednotná definice. Je možné ho definovat pomocí několika základních znaků, které blíže specifikuji v této kapitole. Okrajově nastíním historii odklonu a ústavněprávní východiska odklonů v trestním řízení.

Stěžejní kapitolu mé práce věnuji odklonům v trestním řízení proti právnickým osobám. Konkrétně se budu zabývat podmíněným zastavením trestního stíhání, narovnáním a dohodou o vině a trestu před novelou č. 330/2020 Sb. Jsem si vědoma, že použití odklonů v trestním řízení proti obviněným právnickým osobám přináší určitá specifika a některé problematické otázky. U jednotlivých institutů se tak budu zabývat zákonnými podmínkami pro aplikaci shora uvedených odklonů jak u obviněných fyzických osob, tak i u osob právnických. Budu se zabývat otázkou, zda je možné tyto instituty aplikovat v řízení proti právnické osobě a za jakých podmínek. Dále se pokusím o nastínění řešení konkrétních problematických otázek, které toto téma přináší. Odklony považuji za přínosné nejen ve vztahu k obviněným právnickým osobám, ale i ve vztahu k osobám poškozeným, které mohou větší mírou ovlivňovat trestní řízení a mají větší šanci na uspokojení svých majetkových i nemajetkových nároků.

V kapitole čtvrté krátce představím odklony ve zkráceném přípravném řízení proti právnickým osobám. Blíže se zabývám institutem podmíněného odložení podání návrhu na potrestání s drobnou komparací s podmíněným zastavením trestního stíhání.

Jaké odklony je možné použít ve správním řízení proti právnickým osobám komentuji v kapitole páté. Na tyto odklony nahlédnu v souladu s právní úpravou, která prošla nedávnou rekonstrukcí a pokusím se o srovnání s úpravou trestní.

Předposlední kapitolu věnuji komparaci s vybranými zahraničními úpravami, jako je úprava slovenská a rakouská. Takové srovnání s jinými zahraničními úpravami je dle mého názoru přínosné pro pochopení konkrétního odklonu v komplexním měřítku.

Závěrečná kapitola obsahuje návrhy *de lege ferenda*, které se týkají problematických otázek specifikovaných v jednotlivých kapitolách.

Při psaní mé práce jsem použila metodu popisnou, komparativní i historickou. Zdrojem informací byly především příslušné právní předpisy, které upravují danou problematiku. Dále to byly komentář k ZTOPO, komentář k trestnímu řádu, odborná literatura, odborné monografie, odborné články a judikatura vztahující se k tomuto tématu.

2. Právnická osoba a její trestní odpovědnost

V úvodu své rigorózní práce považuji za velmi důležité zabývat se pojmem právnické osoby a rovněž její právní odpovědnosti. Na rozdíl od osob fyzických je definovat osoby právnické poměrně obtížné.

2.1 Pojem

Definici právnické osoby bychom v trestním právu hledali marně. Pojetí právnické osoby a její definice je především dominantou teorie práva a odvětví občanského práva. Nicméně tento pojem zasahuje do všech odvětví právní vědy a trestního práva nevyjímaje.

Prvenství v zavedení pojmu právnická osoba je připisováno Heisemu a jeho publikaci o systému pandekt z roku 1807.¹ „Podle Schnizera však byl výraz *právnická osoba* vůbec poprvé použit **Hugem** roku 1798 a jemu H. Schnizer připisuje i samotné autorství tohoto pojmu“.² Teprve až v době osvícenství bylo upuštěno od právního řádu, který byl založen na pramenech římského práva a rozvíjí se nový, filozofický systém, jak můžeme pozorovat u Heiseho i Huga. Nejbližší definici právnické osoby, tak jak je známe dnes, byl Friedrich Carl von Savigny. Savigny byl prvním právním teoretikem, který konstruoval pojem právnické osoby v dnešním pojetí. Savigny tak ukončuje složitý vývoj, který vedl od vzniku pojmu morální osoba až k modernímu abstraktnímu chápání osoby v právním smyslu, která na jedné straně zahrnuje osobu přirozenou (fyzickou) a na straně druhé osobu právnickou.³

---

¹ BERAN, K.: Pojem osoby v právu. Praha: Leges, 2012, 33 s.

² Ibidem, 33 s.

³ Ibidem, 34 s.

Hendrych ve svém právnickém slovníku definoval právnické osoby jako „*umělé právní útvary, odvozené od osob fyzických a zásadně vybavené právními způsobilostmi adekvátními osobám fyzickým*“.⁴

Hurdík uvádí, že pojem právnické osoby nelze vymezit jedinou definicí s užitím jediné, ale ani několika definičních metod.⁵ Taktéž Knapp ve své studii k právnickým osobám z poloviny devadesátých let konstatoval nezpůsobilost právnické osoby být definována s poznámkou, „*že kolik autorů se dosud touto otázkou zabývalo, tolik bylo formulováno jejích definic*“.⁶

Na základě shora uvedeného lze tedy konstatovat, že definovat právnickou osobu v právní vědě nebylo vůbec jednoduché a právní úprava byla značně roztržštěná. Ani občanský zákoník z roku 1964 neobsahoval zákonnou definici právnických osob a v řadě otázek se právní úprava „*spoléhalo buď na speciální regulaci jednotlivých typů právnických osob, případně na obecnou úpravu právnických osob obchodního práva*“.⁷

Teprve až v moderní době došlo k tomu, že osoby rozdílné od fyzických jsou označovány souhrnně. Nejdříve byly nazývány osobami fiktivními nebo morálními, a to do té doby, než se pro ně vžilo označení „*právnické osoby*“.⁸

V roce 2012 byla dokončena rekonstrukce občanského práva a ke dni 1.1.2014 nabyl účinnosti zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (dále také jako „*nový občanský zákoník*“ nebo „*NOZ*“). Nový občanský zákoník definoval v ust. § 20 právnickou osobu jako „*organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo*

---

⁴ HENDRYCH, D. a kol. Právní slovník. 3. podstatně rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 796 s.

⁵ HURDÍK, J. Právní osoby a jejich typologie. 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, IX s.

⁶ Tamtéž VIII s.

⁷ LAVICKÝ, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, 156 s.

⁸ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, I., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 263 s.

jehož právní osobnost zákon uzná“ a dále v ust. §§ 118 – 418 komplexně upravil právní problematiku právnických osob.

2.2 Pojetí právnické osoby po rekonstrukci občanského práva

Nový občanský zákoník přijal ambiciózní záměr souborné regulace společných (obecných) rysů všech právnických osob. Současně přijal i komplexní úpravu právnických osob občanského práva, tj. zásadně neziskové povahy. NOZ je především založen na pojetí právnických osob jako na právních technikách, čemuž odpovídá jeho existence právnických osob na teorii fikce. Nicméně z ustanovení § 20 odst. 1 vyplývá, že tuto teorii nepřijímá NOZ bez výhrad. Podle citovaného ustanovení je právnickou osobou nejen organizovaný útvar, o němž to zákon stanoví, ale i organizovaný útvar, jehož právní osobnost zákon uzná.⁹

NOZ tak shrnuje nejen soubornou úpravu základních typů právnických osob, ale i základní ustanovení o právnických osobách. Ohledně označení určitých útvarů za právnické osoby, přiznává NOZ postavení právnické osoby jen takovému organizačnímu útvaru, který za právnickou osobu uzná zákon.¹⁰ Jak také konstatuje důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku: *„právnická osoba je umělý organizační útvar vytvořený člověkem a sloužící jeho zájmům.“*¹¹

Právnické osoby jako ryzí výtvar práva tak představují komplexní právní konstrukci se všemi právními znaky, které jsou potřebné pro jejich vznik, existenci, změnu, zánik a také pro plnění jejich poslání, jimiž jsou:

- a) pojmové znaky právnické osoby, které určují její obecnou i specifickou charakteristiku, včetně jejich účelu,
- b) identifikační znaky právnické osoby,

---

⁹ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, I., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 264 s.

¹⁰ LAVICKÝ, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, 158 s.

¹¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, 590 s.

- c) proces vzniku právnické osoby, včetně vlivu veřejné moci na jejich vznik, změnu a zánik,
- d) organizační struktura právnické osoby,
- e) činnost, respektive jednání právnické osoby,
- f) zrušení, přeměna a zánik právnické osoby,
- g) přeshraniční režim (osobní statut) právnické osoby.¹²

Než byla dokončena rekonstrukce občanského práva, byla českou právní úpravou vymezena právnická osoba jako subjekt, který jedná svými (statutárními) orgány. Tato úprava tak vycházela z teorie organické.¹³

Ust. § 151 NOZ upravuje, že zákon stanoví, popřípadě zakladatelské právní jednání určí, jakým způsobem a v jakém rozsahu členové orgánů právnické osoby za ni rozhodují a nahrazují její vůli. Z tohoto zákonného ustanovení můžeme dovést, že nový občanský zákoník pracuje s myšlenkou, že právnická osoba nemá vlastní vůli. Proto nikdy nemůže právnická osoba sama jednat a musí být vždy zastoupena.

Dále v § 166 odst. 1 NOZ je upraveno, že členové statutárních orgánů zastupují právnickou osobu ve všech záležitostech. Šámal s Dědičem tak došli k závěru, že „pokud by se za protiprávní čin spáchaný jménem právnické osoby nepovažovalo i jednání zástupce, pak by za účinnosti nového občanského zákoníku nemohl být nikdy splněn předpoklad, že protiprávní čin byl spáchán jménem právnické osoby.“¹⁴ Šámal s Dědičem shledávají takovýto závěr za nepřijatelný, a proto považují jednání zástupce za jednání jménem právnické osoby.¹⁵

---

¹² LAVICKÝ, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, 159 s.

¹³ BERAN, K. *Trestní odpovědnost právnických osob z hlediska teorie fikce*. Trestněprávní revue, 2014, č. 5.

¹⁴ DĚDIČ, J., ŠÁMAL, P. Komentář k § 8 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. In: Šámal, P. a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 191-192 s.

¹⁵ BERAN, K. *Trestní odpovědnost právnických osob z pohledu nového občanského zákoníku*. Trestněprávní revue, 2014, č. 7-8.

Beran je toho názoru, že teorie fikce, která pojímá právnickou osobu jako subjekt bez vůle a je tak základem koncepce pojetí právnické osoby v NOZ, je neslučitelná s trestní odpovědností právnických osob. A to proto, že ZTOPO vychází především z teorie organické.¹⁶

Podle Eliáše a Šámala není správné aplikovat na občanský zákoník z roku 1964, NOZ a také ZTOPO přesné rozlišení teorie organické a fikční, tak jak uvádí Beran. Dle jejich názoru tyto teorie nemohou být použity na zákony v jejich striktní podobě, jelikož se s nimi v praktické podobě nemohou přesně překrývat. Důvody pro zavedení trestní odpovědnosti právnických osob jsou jiné než teoretické přístupy k pojetí právnických osob.¹⁷

2.3 Znaky právnické osoby

Právnickými osobami mohou být entity různého druhu. Může se jednat o společenství osob i o účelově vyčleněný majetek. Svůj základ mohou mít právnické osoby v různých právních předpisech práva soukromého, ale i veřejného. Co je však všem právnickým osobám společné, jsou jejich definiční znaky, které každá právnická osoba musí naplňovat.¹⁸

Jedním z nejdůležitějších znaků právnické osoby je její **právní osobnost – právní subjektivita**. Právní osobnost je zakotvena v ust. § 15 odst. 1 NOZ jako „způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti“. Touto způsobilostí je vybavena každá osoba v právním smyslu. Vzhledem k tomu, že práva a povinnosti mohou dle § 17 odst. 1 NOZ mít jen osoby, je právní osobnost pojmovým znakem osoby. Není tedy možný subjekt, který by neměl subjektivitu. Způsobilost mít práva a povinnosti je nutné chápat jako schopnost mít je. To znamená, že tato způsobilost sama

---

¹⁶ Ibidem

¹⁷ ŠÁMAL, P. ELIÁŠ, K. *Několik poznámek k článku „Trestní odpovědnost právnických osob z pohledu nového občanského zákoníku“*, Trestněprávní revue. 2015, č. 3.

¹⁸ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, I., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 264 s.

o sobě neurčuje rozsah a povahu práv, které jsou s ní spojeny. V § 15 NOZ je tento rozsah určen mezemi právního řádu, jinak řečeno, závisí na pozitivně právní úpravě.¹⁹ Podle ustanovení § 118 NOZ má právnická osoba právní osobnost od svého vzniku až do svého zániku.

Ohledně vymezení práv a povinností právnických osob se ustálily dvě různé doktríny. Jednotlivé právní řády se hlásí k některé z nich. Není nic neobvyklého, když v průběhu svého vývoje přechází od jedné k druhé. První doktrína (historicky starší) se označuje jako "*ultra vires*", tzn., že právnická osoba může mít práva a povinnosti jen v rámci předmětu své činnosti. Druhá doktrína spočívá v tom, že způsobilost právnických osob takto omezena není. NOZ především vychází z druhé doktríny, což vyplývá z § 20 odst. 1, dle kterého právnické osoby mohou mít práva a povinnosti bez zřetele na předmět své činnosti a které se slučují s jejich povahou. To ale znamená, že i tato generální způsobilost právnických osob je omezena. Právnické osoby např. nemohou vstupovat do rodinně-právních vztahů nebo do většiny práv spojených s ochranou osobnosti.²⁰

Dalším znakem právnické osoby je externě dodaná **způsobilost k právním jednáním**. Fyzické osoby mohou mít tuto způsobilost ze zákona nebo na základě soudního rozhodnutí, případně tato způsobilost může být omezena. U právnických osob se rozsah subjektivity kryje se způsobilostí k právním jednáním fyzické osoby, které za ni jednají. To samé platí i u tzv. delikt ní způsobilosti či o odpovědnosti právnické osoby za protiprávní jednání jejích orgánů.

Kromě znaků uvedených výše jako další znak můžeme jmenovat **majetkovou autonomii**. Majetková autonomie znamená, že právnická osoba vlastní určitý majetek. Tento majetek je samostatný a oddělený od majetku členů, zakladatelů či jiných osob, případně od jiného majetkového souboru. Oddělenost majetku také znamená, že společníci (členové aj.) zásadně neručí za jednání právnické osoby, jestliže pro některé

---

¹⁹ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, I., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 265 s.

²⁰ Ibidem

obchodní společnosti není stanoveno jinak (např. pro osobní obchodní společnosti). „*Majetková autonomie s sebou přináší i další důsledky, z nichž největší význam má samostatnost právnické osoby v rozhodování. Za důsledek majetkové autonomie lze považovat i povinnost uloženou právnickým osobám v § 119, tj. aby o svých majetkových poměrech vedly spolehlivé záznamy*“.²¹

Za další znak právnické osoby je třeba také považovat i **požadavek, aby její uspořádání představovalo určitý organizační celek**. Kdyby tento znak chyběl, nemohly by být shora uvedené znaky realizovatelné. Výkon práv i hospodaření s majetkem předpokládají, že k nim dochází v rámci určitého organizačního celku. To má především význam ve vnějších i vnitřních vztazích v rámci právnické osoby.

Zvláštní význam mají i orgány právnické osoby, jejichž prostřednictvím právnická osoba jedná na venek. Mezi tyto orgány právnické osoby řadíme statutární orgány, které mají různé označení, postavení i způsob ustavení v jednotlivých typech právnických osob. Pro statutární orgány je však společné, že pouze jim je dána funkce vykonávat všechna právní jednání, která přísluší právnické osobě. Jestliže statutární orgán tuto funkci ztratí, je právnické osobě ustanoven opatrovník.

Za další znak je nutné zmínit jejich **účel**, který je určující pro předmět činnosti právnické osoby a jejího postavení v právních poměrech. Často účel právnické osoby vyplývá ze zakládacího aktu/právního jednání či ze souhrnné činnosti právnické osoby. Z hlediska účelu stanoví NOZ určitá omezení při zakládání právnických osob.

Prvním z nich je splnění zvláštních podmínek k ustavení právnických osob k účelům stanoveným zvláštními předpisy. Druhým omezením je striktní zákaz ustanovit právnickou osobu za účelem určitých negativních činností, které jsou taxativně vymezeny (většinou jde o činnosti zakázané i mezinárodním právem). Posledním omezením je založení ozbrojené právnické osoby, které je vázáno buď na zákon, nebo

---

²¹ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, I., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 266 s.

na dovolené podnikání či na sportovní činnost. V souvislosti s účelem právnické osoby upravuje nový občanský zákoník veřejnou prospěšnost právnických osob. Status veřejné prospěšnosti se zapisuje do veřejného rejstříku. Na tento zápis mají právo právnické osoby, jejichž činnost přispívá k dosahování "obecného blaha" při splnění dalších tří podmínek, a to:

- a) řídí je bezúhonné osoby,
- b) majetek nabyly z poctivých zdrojů,
- c) majetek je využíván k veřejně prospěšnému účelu.²²

2.4 Trestní odpovědnost právnické osoby dle zákona č. 418/2011 Sb.

Zavedení trestní odpovědnosti právnické osoby je jednou z nejspornějších otázek trestněprávní teorie. Moderní trestní právo, které bylo založeno mysliteli 19. století, vždy stálo na pilíři trestní odpovědnosti podmíněné zaviněním. „Vzhledem k tomu, že právnická osoba je právní fikcí, zavinění jako vnitřní psychický vztah pachatele k vlastnímu jednání a následku, který jím je způsoben, u právnické osoby nepřichází v úvahu“.²³ Jedná se tak o velmi kontroverzní téma, a to proto, že ustupuje od zásady individuální trestní odpovědnosti (odpovědnosti fyzické osoby) a narušuje tak ustálenou zásadu evropského kontinentálního práva.

Trestní právo kontinentálního typu „počítalo s pachatelem jako osobou fyzickou, bytostí z masa a kostí, bytostí myslící, cítící, mající vůli, nikoliv s bytostmi neviditelnými a nemateriálními“.²⁴ Zakotvení trestní odpovědnosti právnické osoby je průlomem do integrity ustáleného systému trestní odpovědnosti a jako každý významný zásah může způsobit jeho nestabilitu, oslabení či jeho zhroucení.²⁵

---

²² Ibidem, 267 s.

²³ <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-trestnimu-postihu-pravnickych-osob-103511.html>

²⁴ JELÍNEK, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání. Praha: Leges, 2016, 366 s.

²⁵ JELÍNEK, J.: Trestní odpovědnost právnických osob. Linde Praha. Praha 2007, 7 s.

V roce 2011 byl v České republice přijat zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim („dále jen ZTOPO“), který byl dne 22. 12. 2011 vyhlášen ve Sbírce zákonů a zavedl v českém trestním právu „pravou“ trestní odpovědnost právnických osob. Zákon nabyl účinnosti ke dni 1.1.2012. Přijetím tohoto zákona tak ČR dostala svým závazkům z mezinárodních smluv, jichž byla signatářem a jsou pro ČR právně závazné. Jedná se například o Úmluvu o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích, Trestněprávní úmluvu o korupci a Mezinárodní úmluvu o potlačování financování terorismu. Česká republika se tak přidala k ostatním státům Evropské unie, které mají již zakotvenou deliktů odpovědnost právnických osob.

Nejen v právní nauce ale i v politické diskusi jsou vznášeny argumenty proti zavedení trestní odpovědnosti právnické osoby. Jedním z nich je fikce právnické osoby. Právnická osoba nemá vůli a bez vůle není viny, a tedy ani trestní odpovědnost. Dalším argumentem je nezpůsobilost právnické osoby jednat zaviněně. Tradiční trestní právo je spjato s psychickými stavy, projevy, vlastnostmi, vyjadřovanými pojmy jako je vina, zavinění, chtění či vědění. Tyto pojmy mají smysl pouze ve vztahu k fyzickým osobám. Jejich použití ve vztahu k osobám právnickým, které nemají psychiku, je nepřipadné.²⁶ Trestní odpovědnost právnických osob zavádí kolektivní vinu. Trestání právnických osob je nespravedlivé, jelikož postihuje i nevinné fyzické osoby, které nemohly ovlivnit protiprávní jednání právnické osoby. Trestní právo je založeno na principu ultima ratio, který je určen k ochraně zákonem stanovených zájmů. Musí být užíván jen tehdy, jestliže užití jiných právních prostředků ke sjednání nápravy nepřichází v úvahu, neboť již byly vyčerpány nebo jsou zjevně neúčinné či nevhodné.²⁷ Podle Musila tak k účinnému sankcionování právnických osob postačují dosavadní a osvědčené prostředky správního trestání.²⁸ A jako posledním argumentem může být, že systém trestního soudnictví je značně přetížen.

---

²⁶ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2018, XXXVII s.

²⁷ <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/komentar-zasada-subsidiarity-trestni-represe>

²⁸ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2018, XXXVIII s.

Naproti tomu je třeba kladně hodnotit, že ZTOPO je založen na koncepci tzv. pravé trestní odpovědnosti. Pravá trestní odpovědnost je koncepce, podle které jsou podmínky trestní odpovědnosti a trestního sankcionování právnických osob obsaženy v trestním zákoně nebo ve zvláštním zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob. „Právnickou osobu lze uznat vinnou i v případě, že se nepodaří prokázat, která konkrétní fyzická osoba spáchala trestný čin, i když je zcela zjevné, že ke spáchání trestného činu došlo v rámci právnické osoby a v jejím zájmu a pro její prospěch“.²⁹ Pravou trestní odpovědnost má v současné době většina evropských států. Ze sousedních států je to Polsko, Slovensko a Rakousko.

ZTOPO je ve vztahu *lex specialis* k trestnímu zákoníku, tzn. nestanoví-li ZTOPO jinak, použije se trestní zákoník, není-li to z povahy věci vyloučeno (§ 1 odst. 2). Tento zákon se nevztahuje na všechny právnické osoby, ale jen na ty, které mají na území České republiky sídlo nebo umístěn podnik nebo organizační složku nebo zde vykonávají svoji činnost anebo zde mají svůj majetek.

Podle ZTOPO není trestně odpovědná Česká republika a nejsou trestně odpovědné ani územní samosprávné celky, jestliže vykonávají veřejnou moc.

Před novelou ZTOPO byl v § 7 upraven pozitivní taxativní výčet trestných činů, kterých se mohla právnická osoba dopustit. Zákonem č. 183/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů, byl tento pozitivní taxativní výčet změněn na taxativní výčet negativní. Právnická osoba se tak nemůže dopustit vybraných trestných činů např. rvačky, opilství, vraždy novorozeného dítěte matkou atd. Právnické osoby jsou často postihovány za trestné činy spojené s korupcí (dotační podvod, uplácení aj.), trestné činy proti životnímu prostředí (např. neoprávněné nakládání s odpady) a další.

---

²⁹ JELÍNEK, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání. Praha: Leges, 2016, 371 s.

Základní podmínkou trestní odpovědnosti právnických osob je přičitatelnost. Jak jsem již uvedla v předchozích podkapitolách, právnická osoba je umělý organizační útvar, za který jedná osoba fyzická. Právnickou osobu lze považovat za odpovědnou, jestliže jí lze přičítat jednání:

- statutárního orgánu, člena statutárního orgánu, nebo jiné osoby oprávněné jménem právnické osoby jednat,
- osoby ve vedoucím postavení, která v právnické osobě vykonává dozorčí nebo kontrolní činnost,
- toho, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, nebo
- zaměstnance nebo osoby v obdobném postavení při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v § 8 odst. 1 písm. a) až c), jestliže jí ho lze přičítat podle § 8 odst. 2.³⁰

Kromě shora uvedeného musí být trestný čin spáchan v zájmu právnické osoby nebo v rámci její činnosti a musí se jednat o protiprávní jednání.

Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob upravuje v ust. § 9 odst. 1 vlastní definici pachatele trestného činu, kterým je právnická osoba, které lze přičítat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem způsobem uvedeným v tomto zákoně. V důvodové zprávě se uvádí, že „*způsobem uvedeným v tomto zákoně*“ se rozumějí jak objektivní, tak i subjektivní předpoklady trestní odpovědnosti právnické osoby. Pachatelství se tak váže na průběh spáchaného činu, který se projevil v objektivní realitě a odpovídá znakům skutkové podstaty trestného činu.³¹

Zánik právnické osoby nemá vždy za následek zánik její trestní odpovědnosti, na rozdíl od trestní odpovědnosti osob fyzických, která zaniká smrtí. Dle § 10 odst. 1 ZTOPO trestní odpovědnost právnické osoby přechází na všechny její nástupce, jde tak o novou zásadu trestního práva. Právním nástupcem je ten, kdo v souladu s právem nabývá práva a povinnosti, které jiný pozbyl. Pachatelem trestného činu může být i tzv. pachatel nepřímý. Výslovně ZTOPO tento pojem neužívá, ale lze jej dovodit z § 9 odst.

---

³⁰ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2018, 158 s.

³¹ Ibidem 257 s.

2, který říká, že pachatelem trestného činu je i právnická osoba, která k provedení činu užila jiné právnické osoby nebo fyzické osoby. V zákoně není vyloučeno ani spolupachatelství dvou právnických osob, byl-li trestný čin spáchán společným jednáním více osob, z nichž alespoň jedna je osoba právnická, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama.³²

Trestní odpovědností právnické osoby není dotčena trestní odpovědnost fyzických osob uvedených v § 8 odst. 1 a trestní odpovědnost těchto osob fyzických není dotčena trestní odpovědností právnické osoby. Jedná se o zásadu souběžné nezávislé trestní odpovědnosti fyzických a právnických osob. Za následek tak mohou odpovídat jak fyzické osoby, tak právnické osoby. Trestní odpovědnost právnické osoby tak není závislá na odpovědnosti osoby fyzické a naopak. Jde také o odpovědnost nezávislou, tzn., že zákon nestanoví jako podmínku odpovědnosti právnické osoby, že fyzická osoba bude trestně odpovědná. Fyzické i právnické osoby budou odpovídat jako samostatné subjekty za celý způsobený následek. Souběžná a nezávislá trestní odpovědnost se promítne i v trestním právu procesním, jelikož bude vedeno společné řízení proti obviněné právnické osobě a obviněné osobě fyzické, jestliže jejich trestné činy spolu souvisejí.

Podobně jako trestní zákoník rozlišuje ZTOPO dva důvody zániku trestní odpovědnosti, a to účinnou lítost a promlčení trestního stíhání.

Účinná lítost je upravena v ust. § 11 odst. 1, který stanoví jednotlivé podmínky. Právnická osoba musí dobrovolně upustit od dalšího protiprávního jednání. Dále musí odstranit nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem, nebo zamezit škodlivému následku nebo napravit způsobený škodlivý následek. Alternativně může právnická osoba učinit oznámení o trestném činu příslušnému orgánu v době, kdy nebezpečí mohlo být ještě odstraněno nebo škodlivému následku trestného činu mohlo být ještě zabráněno.³³ Zákon však upravuje i výjimky trestných činů, u kterých nemůže účinnou lítostí zaniknout trestní odpovědnost. Jde především o korupční trestné činy,

---

³² Srov. § 9 odst. 3 ZTOPO

³³ Srov. § 11 odst. 1 ZTOPO

když tyto požadavky lze dovést zejména z Úmluvy o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích a Trestněprávní úmluvy o korupci.³⁴

U promlčení trestního stíhání odkazuje zákon o trestní odpovědnosti právnických osob na úpravu obsaženou v ust. § 34 trestního zákoníku s tím, že se tato právní úprava uplatní „obdobně“.³⁵

U právnických osob by se podle okolností také uplatnily i jiné, zvláštní případy zániku trestní odpovědnosti, a to zánik trestnosti přípravy a pokusu trestného činu, zánik trestnosti účastenství, individuální milost prezidenta nebo amnestie. S ohledem na nezávislost trestní odpovědnosti právnických osob a trestní odpovědnosti osob fyzických dle § 9 odst. 3 ZTOPO, se jednotlivé důvody zániku trestní odpovědnosti právnické osoby budou uplatňovat nezávisle na případné trestní odpovědnosti a jejím zániku fyzické osoby. To znamená, že účinná lítost a promlčení trestního stíhání fyzické osoby neznamenaají automaticky zánik trestní odpovědnosti právnické osoby a naopak.³⁶

Pokud jde o zánik účinků odsouzení právnické osoby, platí speciální právní úprava v ust. § 27 ZTOPO, která vylučuje použití ustanovení o zahlazení odsouzení u pachatele fyzické osoby. Výjimkou je však situace, kdy bylo právnické osobě uloženo více druhů trestů. Analogicky se použije ustanovení § 105 odst. 5 a 6 trestního zákoníku – doba potřebná pro vznik fikce neodsouzení se bude odvíjet od toho druhu trestu, pro který platí nejdelší doba promlčení. Běh doby rozhodné pro vznik fikce neodsouzení právnické osoby podle § 24 a § 27 počíná od právní moci odsuzujícího rozsudku, jehož se týká zmíněná fikce neodsouzení. Odsouzení právnické osoby, ohledně něhož vzniká podle § 27 fikce neodsouzení, se však zapisuje do evidence Rejstříku trestů a nadále existuje v opisu z evidence Rejstříku trestů, který se vydává pro účely trestního řízení

---

³⁴ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2018, 312 s.

³⁵ JELÍNEK, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání. Praha: Leges, 2016, 384 s.

³⁶ Ibidem 385 s.

soudu, státnímu zástupci, policejnímu orgánu a pro některé další účely Ministerstvu spravedlnosti, popřípadě dalším orgánům. Ve výpisu z evidence Rejstříku trestů, který se vydává na žádost odsouzené právnické osobě a některým orgánům, se však takové odsouzení neuvádí, což má význam v případech, kde se vyžaduje bezúhonnost právnické osoby jako podmínka pro výkon určitých činností či funkcí.³⁷

---

³⁷ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2018, 543 s.

3. Pojem odklonu v trestním řízení

3.1 Úvod

Odklon v trestním řízení lze chápat jako zvláštní způsob řízení, kdy dochází k odchýlení od standardního průběhu trestního řízení, které není zakončeno vydáním rozsudku o vině a trestu. Trestní věc bude vyřešena jiným alternativním způsobem, přičemž zpravidla dochází k zastavení trestního stíhání. Pojem odklon v trestním řízení nenalezneme ani v trestním zákoně ani v trestním řádu. Jedná se o pojem mnohovýznamový neboli pluralitní, se kterým se můžeme setkat v odborné literatuře, přičemž však jeho definice není zcela jasně vymezena.³⁸

Mezi odklony v trestním řízení Jelínek řadí podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, řízení o schválení dohody o vině a trestu, odstoupení od trestního stíhání v řízení o provinění a trestní příkaz. Tyto instituty jsou upraveny v trestním řádu, a to v hlavě dvacáté, která upravuje zvláštní způsoby řízení, avšak s výjimkou institutu odstoupení od trestního stíhání v řízení o provinění, který je upraven v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže. Jelínek dále uvádí, že v případě trestního příkazu však není zcela jasné, zda ho lze řadit mezi odklony či nikoliv. Pokud budeme odklon v trestním řízení chápat v nejširším slova smyslu jako odchýlení od standardního průběhu trestního řízení, kdy trestní řízení probíhá odlišně od běžného schématu (tj. podání obžaloby státním zástupcem, veřejné projednání obžaloby v hlavním líčení a vydání rozsudku o vině a trestu), lze trestní příkaz zařadit mezi odklony v trestním řízení. Je-li však odklon chápán tak, že namísto vyslovení viny a uložení trestu bude celá věc vyřešena mimosoudně nebo případně dojde k zastavení trestního stíhání, nelze trestní příkaz řadit mezi odklony v trestním řízení.³⁹

Tibitzlová uvádí, že fakultativní zastavení trestního stíhání dle ust. § 172 odst. 2 písm. c) trestního řádu, trestní příkaz a dohodu o vině a trestu nepovažuje za odklony

---

³⁸ ZŮBEK, J.: Odklony v trestním řízení. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 23,24 s

³⁹ JELÍNEK, J. a kolektiv: Trestní právo procesní. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, 735,736 s.

v trestním řízení a řadí mezi odklony podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, odložení věci při schválení narovnání a specifický odklon aplikovatelný v trestních věcech mladistvých, tj. odstoupení od trestního stíhání.⁴⁰ Je tak zřejmé, že názory odborníků v dané oblasti se do určité míry odlišují.

Odklony v trestním řízení se odchyľují od standardního průběhu trestního řízení, jak již bylo zmíněno výše a představují tak zrychlení rozhodování v trestní věci. Jedním z cíľů odklonů v trestním řízení je snížit zatíženost soudů a dalších orgánů činných v trestním řízení. Toto alternativní řešení trestních věcí je prvkem restorativní justice, kdy by měly být především odstraněny škodlivé následky trestného činu a mělo by dojít k narovnání vztahů mezi pachatelem a obětí trestného činu.⁴¹ Restorativní, neboli obnovující justice, se na mezinárodní úrovni začíná objevovat především v období 90. let 20. století a mění pojetí pachatele a osoby poškozené trestným činem oproti pojetí těchto účastníků trestního řízení v rámci retribuční, neboli odplatné justice.⁴²

V trestněprávní teorii můžeme dále rozlišovat prostý odklon, podmíněné upuštění od trestního stíhání a odklon se společenskou intervencí.

Prostým odklonem rozumíme upuštění od trestního stíhání bez dalšího a trestní věc je vyřízena, aniž by měla jakékoliv následky pro pachatele. Důvodem pro takové vyřízení věci je skutečnost, že se pokračování v trestním řízení jeví jako neúčinné či neúčelné nebo by mohlo být například příliš stigmatizující pro osobu odsouzeného. V rámci českého právního řádu se prostému odklonu nejvíce podobá institut zakotvený v ust. § 172 odst. 2 písm. c) trestního řádu, tj. institut zastavení trestního stíhání.⁴³

Podmíněné upuštění od trestního stíhání není na rozdíl od prostého odklonu definitivním vyřešením trestní věci. Jedná se spíše o mezitímní řešení, v jehož průběhu

---

⁴⁰ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 12,13 s.

⁴¹ JELÍNEK, J. a kolektiv: Trestní právo procesní. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, 736 s.

⁴² ZŮBEK, J.: Odklony v trestním řízení. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 23, 17 s.

⁴³ Ibidem 23, 33 s.

orgány činné v trestním řízení nečiní žádné další kroky, které by směřovaly k odsouzení pachatele trestného činu. Odpovědnost pachatele zanikne až v případě, že bude v průběhu stanovené zkušební doby žít řádným životem a osvědčí se. V rámci českého právního řádu můžeme tento institut spatřovat v podmíněném zastavení trestního stíhání, podmíněném odložení návrhu na potrestání, či odstoupení od trestního stíhání.⁴⁴

Posledním typem odklonu je odklon se společenskou intervencí, který se vyznačuje tím, že dojde k upuštění od stíhání. Dochází tak k přeměně trestní odpovědnosti na jiný druh odpovědnosti a může tak dojít například k projednání věci mimosoudním orgánem či může být uloženo léčení.⁴⁵

3.2 Historie pojmu odklon v trestním řízení

Organizace spojených národů přibližně od poloviny minulého století začala řešit jeden z globálních problémů, a to prevenci kriminality a zacházení s pachateli. Za účelem řešení této problematiky se konalo četné množství konferencí, což vedlo nakonec ke vzniku Výboru pro prevenci zločinnosti a kontrolu. Tento výbor vznikl roku 1971. V roce 1991 byl Výbor pro prevenci zločinnosti a kontrolu nahrazen Komisí pro prevenci zločinnosti a trestní justici, přičemž tato komise byla zřízena jako podpůrný orgán jednoho z celkem šesti hlavních orgánů OSN, a to Hospodářské a sociální rady.⁴⁶

Pro institucionalizaci a harmonizaci právní úpravy odklonů v trestním řízení v rámci právních řádů jednotlivých států měla velký význam především činnost mezinárodních institucí. Jednou z takových významných mezinárodních institucí byla například Mezinárodní asociace pro trestní právo (*Association Internationale de Droit Pénal*), která uspořádala 1. - 7. října 1984 XIII. Mezinárodní kongres trestního práva v Káhiře. Cílem tohoto kongresu bylo představit koncepci nových procesních postupů,

---

⁴⁴ ZŮBEK, J.: Odklony v trestním řízení. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 33 s.

⁴⁵ Ibidem, 34 s.

⁴⁶ Ibidem, 25 s.

příčemž výstupem byla rezoluce, která apelovala na jednotlivé státy, aby právě odklony v trestním řízení a též mediaci upravily v rámci národních právních řádů.

V rámci Evropy považují za významné doporučení Rady Evropy č. R (87) 18, které bylo přijato dne 17. září 1987 Výborem ministrů a týkalo se zjednodušení trestního řízení. V rámci tohoto doporučení jsou uvedeny postupy, které by bylo vhodné v rámci trestního řízení aplikovat. Z hlediska našeho právního řádu je nezbytné zmínit princip oportunity, který je aplikován na úkor zásady legality. Doporučení klade důraz zejména na zakomponování různých forem odklonů do trestního řízení, které by osobu poškozeného stavěly do výhodnějšího postavení a zároveň by vedly ke zrychlení a zjednodušení celého průběhu trestního řízení. Princip oportunity se v rámci našeho právního řádu neuplatňoval, přičemž za zlomový okamžik lze považovat období, ve kterém bylo diskutováno o zavedení nového institutu korunního svědka. Zavedení tohoto nového institutu, typického zejména pro angloamerický právní systém, nakonec zůstalo pouze v rovině diskusí a do našeho právního řádu nikdy nebylo zakomponováno. V souvislosti s tím byl Ministerstvem spravedlnosti roku 2002 připraven návrh týkající se právě osob obviněných ze spáchání trestného činu, které se však rozhodly s orgány činnými v trestním řízení spolupracovat. Ministerstvo spravedlnosti v tomto návrhu počítalo s možností přerušit trestní stíhání, zastavit trestní stíhání a též například s možností zavedení dočasného odložení trestního stíhání. Tento návrh nebyl úspěšný. Institut spolupracujícího obviněného byl nakonec přijat do trestního řádu, ovšem v jiné podobě, kterou lze považovat oproti výše uvedenému návrhu za střídmější. Tento institut nyní nalezneme v ust. § 178a trestního řádu.⁴⁷

Československé trestní právo bylo založeno výhradně na principu legality, který byl striktně dodržován. Pro princip oportunity nebyl v československém právním řádu prostor. To bylo důvodem, proč bylo značně zkomplikováno přijetí právní úpravy, která by umožnila uplatnění odklonů v trestním řízení. Proto až roku 1994 se odklon v trestním řízení objevuje v rámci českého právního řádu v tom významu, ve kterém jej chápeme až dodnes.⁴⁸

---

⁴⁷ ZŮBEK, J.: Odklony v trestním řízení. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 26 s

Odklony v trestním řízení, jakožto alternativní řešení trestních věcí, se nejprve uplatňovaly například v USA, Austrálii, Kanadě či v zemích západní Evropy. V českém právním řádu se odklony začaly prosazovat až v průběhu 90. let 20. století, a to jako způsob řešení přetíženosti soudů, přeplněnosti věznic či snížení nákladů v rámci trestního soudnictví. Jak bude ještě zmíněno níže, jedním ze znaků odklonu v trestním řízení je větší míra zapojení pachatele a oběti trestného činu do řešení předmětné trestní věci. Tento způsob řešení trestní věci má vést mimo jiné k tomu, aby se obviněný v budoucnu již nedopouštěl trestné činnosti a vedl řádný život.⁴⁹ Jedná se tak dle mého názoru o velice účinný způsob prevence kriminality.

V souvislosti s tím nezbývá než na okraj zmínit zásadu subsidiarity trestní represe, kdy na protiprávní jednání, kterého se daná osoba dopustí, je nezbytné reagovat prostředky trestního práva až v krajních případech, což je v rámci našeho právního řádu vyjádřeno v ust. § 12 odst. 2 trestního zákoníku, které uvádí, že trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. V rámci boje s kriminalitou je především nezbytné vyvážit prevenci a represí. S výjimkou primární a sekundární prevence můžeme hovořit též o prevenci terciální, která se týká vztahu mezi pachatelem trestného činu a jeho obětí. Tato prevence má význam především u těch pachatelů, kteří se v minulosti žádného trestného činu nedopustili, a lze zabránit tomu, aby v budoucnu pokračovali v páchání další trestné činnosti.⁵⁰

Z hlediska historického vývoje odklonů v českém právním řádu je nutno zmínit zákon č. 292/1993 Sb., který nabyl účinnosti k 1.1.1994 a zakotvil tím v trestním řádu institut podmíněného zastavení trestního stíhání. Důvodová zpráva k tomuto zákonu uvádí k ust. § 307 a § 308, že „do trestního řádu se promítá institut podmíněného zastavení trestního stíhání způsobem, jaký zná většina evropských právních řádů při respektování doporučení výboru ministrů Rady Evropy k tomuto institutu. Podmíněné

---

⁴⁹ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 78 s.

⁵⁰ ZŮBEK, J.: Odklony v trestním řízení. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 23, 27 s

zastavení trestního stíhání přichází v úvahu v případech, kdy vzhledem k okolnostem případu i osobě obviněného je zřejmé, že v případě vyhlášení odsuzujícího rozsudku by byl uložen podmíněný trest odnětí svobody a s největší pravděpodobností by se obviněný ve zkušební době osvědčil. Je proto do značné míry zbytečné provádět celé trestní řízení, když jeho účelu lze dosáhnout podstatně jednodušším způsobem. Podmíněné zastavení trestního stíhání má povahu mezitímního rozhodnutí a nelze je vykládat jako rozhodnutí o vině. Pokud obviněný ve zkušební době nevyhoví uloženým podmínkám, důsledkem je skutečnost, že v trestním stíhání se pokračuje“.⁵¹ V současné době je institut podmíněného zastavení trestního stíhání hojně užíván.

V roce 1995 došlo k přijetí zákona č. 152/1995 Sb., který nabyl účinnosti ke dni 1.9.1995 a na jehož základě byl zaveden další odklon v trestním řízení, a to narovnání. Tento institut je zakotven v ust. § 309 a násl. trestního řádu. Opět uvedu úryvek z důvodové zprávy k návrhu tohoto zákona k ust. § 309 až § 314 trestního řádu, kde je uvedeno, že „institut narovnání je jednou z možností odklonu v trestním řízení, tedy alternativy klasického trestního řízení. Uplatní se zejména v případech, kdy stát na trestním postihu pachatele nemá výrazný zájem a trestný čin má spíše podobu sporu mezi obviněným a poškozeným. Základní podmínkou schválení narovnání je skutečnost, že obviněný zaplatí vzniklou škodu, resp. jinak odčiní újmu způsobenou trestným činem a podle povahy věci též přispěje odpovídající částkou na veřejně prospěšné účely a takový způsob vyřízení věci lze považovat za dostačující. Narovnání je obecně přípustné jak ve stadiu řízení před soudem, tak i v přípravném řízení. V přípravném řízení je k podání návrhu oprávněn státní zástupce ze zákona, a proto o takovém návrhu soudce rozhodne vždy, ať již mu vyhoví, nebo jej zamítne. Vzhledem k tomu, že obviněný nemá právní nárok na uvedený způsob vyřízení věci, po podání obžaloby soud nemá povinnost o jeho podnětu nebo podnětu státního zástupce rozhodovat, ale přihlédne k nim stejně, jako ke kterémukoliv podání učiněnému v tomto stadiu řízení. Vzhledem k tomu, že narovnání svým obsahem nahrazuje výrok o trestu, připouští se pouze u typově méně závažných trestných činů. Rozhodnutí o narovnání se navrhuje evidovat způsobem, který předpokládá § 2 odst. 1 zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů“.⁵²

---

⁵¹ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 292/1993 Sb. dostupná na www.beck-online.cz

⁵² Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 152/1995 Sb.

V souvislosti s úpravou institutu podmíněného zastavení trestního stíhání a institutu narovnání je nezbytné zmínit též přijetí zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, který nabyl účinnosti k 1.1.2001. Tento zákon měl usnadnit realizaci odklonů v trestním řízení.

Dalším významným zákonem, tentokrát v oblasti trestání mladistvých, je zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, který nabyl účinnosti ke dni 1.1.2004. Na základě tohoto zákona má být v případě trestání mladistvých užíváno především alternativních trestních opatření, tj. včetně odklonů. Tento zákon zároveň zavádí nový odklon v trestním řízení typický pouze pro trestání mladistvých, a to odstoupení od trestního stíhání upravené v ust. § 70 a násl. zákona o soudnictví ve věcech mládeže.⁵³

Zákonem č. 265/2001 Sb., který nabyl účinnosti k 1.1.2002 a který je známý jako tzv. Velká novela trestního řádu, došlo k zakotvení tří forem přípravného řízení, a to řízení standardního, rozšířeného a zkráceného. V případě zkráceného přípravného řízení se však objevil problém v tom, že nebylo možné řešit trestní věc odklonem, jelikož v rámci zkráceného přípravného řízení nedochází k zahájení trestního stíhání a osoba, vůči které je toto zkrácené přípravné řízení vedeno, má pouze pozici osoby podezřelé, nikoliv obviněné. Tím vznikl nepoměr mezi standardním a zkráceným přípravným řízením, přičemž tento nedostatek byl vyřešen až přijetím zákona č. 283/2004 Sb., kdy byly do trestního řádu zakotveny dva nové typy odklonu v trestním řízení aplikovatelné ve zkráceném přípravném řízení. Prvním typem je podmíněné odložení návrhu na potrestání a odložení věci při schválení narovnání.⁵⁴

3.3 Znaky odklonu v trestním řízení

Jak jsem již výše zmínila, neexistuje jednotná definice pojmu odklonu v trestním řízení, je možné ho však definovat pomocí několika základních znaků, které blíže pojem odklonu přiblíží.

---

⁵³ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 79 - 80 s.

⁵⁴ Ibidem 80-81 s.

Úvodem je nezbytné stanovit, že odklony lze aplikovat u těch trestných činů, které se vyznačují určitou mírou jak skutkové, tak i právní jednoduchosti. Budeme-li uvažovat například odklon podmíněného zastavení trestního stíhání, lze jej aplikovat na přečin usmrcení z nedbalosti dle ust. § 143 odst. 3, 4 trestního zákoníku. Podmínka aplikace tohoto odklonu je spojena s určitou kategorií trestného činu, tj. v tomto případě je možné jej užít pouze u přečinů. Došlo tak ke změně oproti úpravě účinné do 31.12.2009, kdy byla naopak rozhodující horní hranice trestní sazby spáchaného trestného činu. Při rozhodování o tom, zda bude trestní věc řešena odklonem či nikoli, je však nezbytné přihlídnout též k dalším okolnostem. V případě podmíněného zastavení trestního stíhání je proto nezbytné zohlednit kupříkladu osobu obviněného či přihlídnout k jeho dosavadnímu životu. V souvislosti s tím je namístě zmínit ust. § 307 odst. 1 trestního řádu, kde je uvedeno, že v řízení o přečinu může se souhlasem obviněného soud a v přípravném řízení státní zástupce podmíněně zastavit trestní stíhání, jestliže obviněný se k činu doznal, nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě, vydal bezdůvodné obohacení činem získané, nebo s poškozeným o jeho vydání uzavřel dohodu, anebo učinil jiná vhodná opatření k jeho vydání, a vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.⁵⁵

Užití odklonu v trestním řízení je nenárokovatelné a obviněný se projednání věci tímto alternativním způsobem nemůže dožadovat. Obviněný má pouze právo na projednání věci v rámci standardního řízení, jiné druhy řízení nejsou nárokovatelné a jejich užití je pouze fakultativní. Stejně tak však nelze rozhodnout o trestní věci odklonem proti vůli obviněného. Nebude-li obviněný souhlasit s užitím odklonu, nezbyde rozhodujícímu orgánu nic jiného, než trestní věc projednat v rámci standardního řízení. O trestní věci odklonem nemusí vždy rozhodovat pouze soud, nýbrž tuto možnost má i státní zástupce.⁵⁶

---

⁵⁵ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 47-48 s.

⁵⁶ Ibidem, 49 s.

Úspěšné uplatnění odklonu zakládá překážku *rei iudicatae* a jedná se tak o konečné vyřízení trestní věci.⁵⁷

Za jeden z nejdůležitějších znaků odklonu v trestním řízení je považováno urovnání vztahů mezi obviněným a poškozeným, přesto jsou však odklony v současné době spíše chápány jako způsob zjednodušení a zrychlení trestního řízení a je tím primárně řešena přetíženost českých soudů, stejně tak jako přetíženost i dalších orgánů činných v trestním řízení. V praxi však můžeme zjednodušení pozorovat zejména ve fázi dokazování. V některých případech může řešení věci odklonem trvat případně i déle než standardní trestní řízení, taková situace může nastat kupříkladu v případě užití institutu narovnání, kdy je nezbytné dohodnout jednotlivé podmínky s obviněným i s poškozeným.⁵⁸

V rámci odklonů v trestním řízení je též patrný vliv principů restorativní justice. Mezi hlavní představitele tohoto proudu je řazen Howard Zehr, který restorativní justici definuje jako: „*proces, jenž v maximální možné míře zapojuje všechny, kterých se daná trestná činnost dotkla. Restorativní justice usiluje o maximální možnou míru uzdravení a obnovu trestným činem narušených vztahů a za tímto účelem účastníkům umožňuje společně identifikovat způsobené újmy a vzniklé potřeby a od nich se odvíjející povinnost a závazky.*“⁵⁹ Restorativní justice se primárně zabývá vztahem mezi pachatelem trestného činu a obětí tohoto trestného činu, jak jsem již okrajově zmiňovala v úvodu této kapitoly. Cílem je převzetí odpovědnosti pachatele trestného činu za následky tím vzniklé, aby mohlo následně dojít k nápravě způsobené újmy a odpuštění spáchání trestného činu ze strany oběti a společnosti. Opakem restorativní justice je retributivní justice, jejímž cílem je pouhé potrestání pachatele trestného činu, aniž by zohledňovala výchovu pachatele a urovnání vztahu mezi pachatelem a obětí trestného

---

⁵⁷ PROVAZNÍK, J.: Odklony v českém trestním řízení-úvahy před možnou rekodifikací. Trestněprávní revue, 2016, č.4, 79 s.

⁵⁸ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 51 s.

⁵⁹ Ibidem, 88 s.

činu. V takovém řízení nemá obviněný ani poškozený příliš vliv na jeho průběh a je jim dána pouze malá, formální možnost se k projednávané věci vyjádřit.⁶⁰

Z výše uvedeného zároveň vyplývá, že užití odklonu by mělo působit pozitivně na pachatele trestného činu a mělo by ho motivovat k nápravě jím způsobené újmy a jiných negativních následků trestným činem způsobených. Odčinění spáchaného trestného činu má působit na pachatele výchovně a má ho vést především k tomu, aby v budoucnu již nepáchal další trestnou činnost a vedl řádný život. Vyřešení trestní věci odklonem je satisfakcí i pro osobu poškozenou. A to nejen ve smyslu, že dojde k náhradě újmy způsobené trestným činem, ale osoba poškozená se též může ke spáchanému trestnému činu vyjádřit. Může se vyjádřit k řešení trestného činu a případně může slyšet také omluvu ze strany pachatele.⁶¹

Jednotlivými znaky odklonů se zabývá též Provazník, který na pojem odklony nahlíží ze dvou různých rovin, a to jako odklony *stricto sensu* a odklony *largo sensu*. Mezi odklony *largo sensu* je mimo jiné řazen trestní příkaz a dohoda o vině a trestu, přičemž oba tyto instituty se vyznačují nenárokovatelností. Trestní příkaz vyžaduje konkludentní souhlas obviněného s uloženým trestem. Tento souhlas se vyznačuje pasivitou pachatele a je dán v případě, že obviněný nepodá proti doručenému trestnímu příkazu odpor. Dohoda o vině a trestu je naopak založena na aktivitě stran a nelze ji vynutit. Odklony *stricto sensu* se vyznačují několika specifickými znaky, které se u odklonů *largo sensu* nevyskytují. Prvním z těchto znaků je skutečnost, že nedochází k vyslovení viny a uložení trestu za spáchaný trestný čin. Druhý znak spočívá v promítnutí potřeb pachatele a poškozeného a posledním odlišným znakem je skutečnost, že se uplatňují pouze u trestných činů typově méně závažných. Z těchto důvodů mezi odklony *stricto sensu* nelze řadit trestní příkaz a dohodu o vině a trestu, jelikož splňují znaky odsuzujícího rozsudku. Trestní příkaz dále nesplňuje znak

---

⁶⁰ Ibidem, 89 s.

⁶¹ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 53 s.

spočívající v promítnutí potřeb pachatele a poškozeného a dohoda o vině a trestu může být uzavřena i u jiných než typově méně závažných trestných činů.⁶²

3.4. Ústavněprávní východiska odklonů v trestním řízení

V průběhu minulého století docházelo k přehodnocování soudobého trestání zločinců a byla snaha najít možnosti, které by vedly k větší efektivitě trestního procesu. V neposlední řadě se projevila snaha zrychlit a též zkvalitnit trestní řízení.

Během minulého století docházelo zejména k rozšiřování práva obviněného na obhajobu. Docházelo současně také ke zvyšování počtu trestných činů, které byly ve společnosti páchany. Důvodem zvyšování počtu spáchaných trestných činů byla zejména ta skutečnost, že do právního řádu byly ze strany zákonodárců zakotveny nové skutkové podstaty trestných činů. Rozšíření práva obviněného na obhajobu a zavedení nových skutkových podstat trestných činů vedlo k prodloužení celého trestního řízení, které se stalo výrazně zdlouhavým a nákladným. Pro efektivitu trestního řízení je nezbytné, aby nedocházelo ke zbytečným průtahům a trestní věc byla projednána v co nejkratší době. Projednání věci bez zbytečných průtahů je právem každého člověka, které je zakotveno v ústavním pořádku, konkrétně v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Dále je toto právo obsaženo v ust. § 2 odst. 4 trestního řádu, a dále například v čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o lidských právech. Zdlouhavé trestní řízení je v rozporu s požadavkem spravedlnosti a mimo jiné narušuje i důvěru veřejnosti ve spravedlnost.⁶³

Za důležitý okamžik v souvislosti se zrychlováním justice ve většině evropských států lze považovat 70. léta 20. století, kdy byl ze strany veřejnosti činěn tlak na zákonodárce, a to v souvislosti s požadavkem na reformu trestní justice. Zrychlení trestního řízení nemá význam jen z toho hlediska, že dochází k ušetření vysokých nákladů a času, ale jsou tím chráněna i práva obviněného. Samotným zájmem

---

⁶² ZŮBEK, J.: Odklony v trestním řízení a jejich současná i budoucí klasifikace. *Trestněprávní revue*, 2017 č.3, 53 s.

⁶³ ZŮBEK, J.: Odklony v trestním řízení. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 14,15 s.

obviněného je rozhodnout o dané věci co nejrychleji, nikoliv až řadu let po spáchání trestného činu. Zároveň musí být respektována práva obviněného na obhajobu a nelze docílit zrychlení trestního řízení tím, že budou obviněnému upřena práva se v dané věci hájit. Tento požadavek byl vznesen i v USA a klauzule o rychlém soudu byla zakotvena v šestém dodatku Listiny práv. Tento šestý dodatek obviněným garantuje, že trestný čin jimi spáchaný, bude projednán ve veřejném procesu před porotou, dále garantuje právo obviněného na informace o příčině a povaze žaloby, právo na právní pomoc a další. Toto právo bylo v USA nejprve vnímáno tak, že pokud obviněný výslovně neuplatnil své právo na rychlý soud, odklad řízení nevadí. Roku 1972 se touto problematikou zabýval Nejvyšší soud USA, který soudobý výklad tohoto práva zcela popřel a uvedl, že pasivní souhlas nelze považovat za vzdání se práva na rychlý soud. V reakci na to byl přijat zákon o rychlém soudu, který zavedl maximální lhůtu mezi zatčením a zahájením projednání trestní věci před soudem, tato lhůta činí maximálně 100 dní.⁶⁴

Během minulého století docházelo zejména k rozšiřování práva obviněného na obhajobu. Docházelo současně též ke zvyšování počtu trestných činů, které byly ve společnosti páčány. Důvodem zvyšování počtu spáchaných trestných činů byla zejména ta skutečnost, že do právního řádu byly ze strany zákonodárců zakotveny nové skutkové podstaty trestných činů. Rozšíření práva obviněného na obhajobu a zavedení nových skutkových podstat trestných činů vedlo k prodloužení celého trestního řízení, které se stalo výrazně zdlouhavým a nákladným. Pro efektivitu trestního řízení je nezbytné, aby nedocházelo ke zbytečným průtahům a trestní věc byla projednána v co nejkratší době. Projednání věci bez zbytečných průtahů je v současné době právem každého člověka a je zakotveno v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku. Dále je toto právo zakotveno také v ust. § 2 odst. 4 trestního řádu, anebo například v čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o lidských právech. Zdlouhavé trestní řízení je v rozporu s požadavkem spravedlnosti a mimo jiné oslabuje i důvěru veřejnosti ve spravedlnost.⁶⁵

---

⁶⁴ Ibidem, 16 s.

⁶⁵ ZŮBEK, J.: Odklony v trestním řízení. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 14,15 s.

Jak jsem již uvedla výše, je nezbytné, aby právní úprava odklonů byla zcela v souladu s ústavněprávními principy a závazky, které pro Českou republiku vyplývají z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Z tohoto důvodu mohl být spatřován rozpor např. v čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, který souvisí s principem presumpce nevinny. Čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod uvádí, že každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena. Princip presumpce nevinny je vyjádřen dále též v čl. 6 odst. 2 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 14 odst. 2 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.⁶⁶

Obdobně lze pak spatřovat problém též v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, který souvisí dále též s čl. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a s čl. 90 Ústavy České republiky. Z výše uvedených článků vyplývá, že každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu, přičemž jen soud může rozhodnout o vině a trestu za trestné činy. Obdobně jsou tato práva vyjádřena i v čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a též v čl. 14 odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.⁶⁷

Zavedením odklonů v trestním řízení však nedochází k porušení práv, která jsou zakotvena v Listině základních práv a základních svobod, Ústavě České republiky, Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a Mezinárodním paktu o občanských a politických právech. Užití odklonů v trestním řízení je fakultativní a nenárokové, obviněný se nemůže domáhat jeho užití, avšak ani orgány činné v trestním řízení nemohou odklony aplikovat proti vůli obviněného. Pokud obviněný vysloví svobodný souhlas s aplikací odklonu, vzdává se tím práva na standardní trestní řízení, které probíhá před nestranným a nezávislým soudem. Obviněný však může svůj již udělený souhlas k užití odklonu odvolat. Souhlas obviněného s aplikací odklonu je dále spojen s doznáním obviněného o tom, že daný skutek opravdu spáchal, což musí být

---

⁶⁶ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 81 s.

⁶⁷ Ibidem, 82 s.

také náležitě ověřeno. Zároveň by měl být dostatečně právně kvalifikován též trestný čin, kterého se obviněný dopustil. Proti rozhodnutí o odklonu je možné podat opravný prostředek.

Touto problematikou se v minulosti zabýval též Evropský soud pro lidská práva ve věci *Deweer vs. Belgie*, který v rozsudku ze dne 27.2.1980 v této věci uvedl, že „*Úmluva zásadně nebrání tomu, aby se předpokládaný pachatel vzdal určitých záruk uvedených v čl. 6 odst. 1 Úmluvy, jestliže se tak rozhodl svobodně a bez donucení*“⁶⁸, toto vyjádření bylo později Evropským soudem pro lidská práva ve věci *Le Compte, Van Leuven a De Meyere vs. Belgie* upřesněno rozsudkem ze dne 23.6.1981, a to tak, že vyjádření obviněného musí být vždy učiněno „*svobodně a jednoznačně*“.⁶⁹

Vzhledem k výše uvedeným argumentům mám za to, že současná právní úprava odklonů v trestním řízení je v souladu s ústavním pořádkem České republiky a odpovídá též mezinárodním požadavkům, což mimo jiné vyplývá také z rozsudků Evropského soudu pro lidská práva.

---

⁶⁸ Ibidem, 84 s.

⁶⁹ TIBITANZLOVÁ, A.: *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, 84 s.

4. Odklony v trestním řízení proti právnickým osobám

4.1. Pojem a účel odklonu v trestním řízení proti právnickým osobám

Aplikací odklonů v trestním řízení dochází ke zrychlení celého procesu a zároveň je toto řešení méně nákladné ve srovnání se standardním trestním řízením. Užití odklonů v trestním řízení má především působit výchovně na pachatele trestného činu a má vést k urovnání narušených vztahů mezi pachatelem trestného činu a obětí trestného činu. Tento účel odklonu je ovšem specifický především pro fyzické osoby. V ZTOPO však žádná specifika týkající se užití odklonů v trestním řízení proti právnickým osobám nenalezneme a nezbývá než aplikovat v daných případech trestní řád. Jak jsem již uvedla výše, trestní řád se užije subsidiárně v případech, kdy ZTOPO nestanoví jinak a nevylučuje-li to povaha věci. Z ust. § 2 odst. 1 ZTOPO vyplývá, že je nezbytné, aby aplikace odklonů v trestním řízení nebyla vyloučena odlišnostmi fyzických a právnických osob.⁷⁰ Na rozdíl od fyzické osoby, která může jednat sama, právnická osoba sama jednat nemůže a musí být při právním jednání vždy zastoupena, a to zpravidla statutárním orgánem.⁷¹

S ohledem na uvedené nezbývá, než si položit otázku, zda je vůbec možné užít odklony v trestním řízení proti právnickým osobám, aby byl zachován účel výchovný a preventivní. Mnoho autorů, kteří se právě problematikou aplikace odklonů proti právnickým osobám zabývají, se staví k této otázce spíše zdrženlivě, a to na rozdíl od aplikační praxe. Ačkoliv lze jednotlivé instituty odklonů v trestním řízení aplikovat i v případě trestního řízení proti právnickým osobám, mohou v praxi vzhledem k jejich odlišné povaze nastat určité obtíže.⁷² Těmto obtížím se ještě budu blíže věnovat.

Skutečnost, že aplikace odklonů v trestním řízení proti právnickým osobám je možná, vyplývá též z judikatury Nejvyššího soudu ČR. Ačkoliv by se na první pohled

---

⁷⁰ JELÍNEK J. a kol.: Trestní odpovědnost právnických osob-pět let poté. Praha: Leges, 2017, 198 s.

⁷¹ Ibidem, 199 s.

⁷² Ibidem, 200 s.

mohlo zdát, že aplikovat některé odklony v řízení proti obviněné právnické osobě nelze z povahy věci, aplikační praxe ukazuje pravý opak a staví se k celé věci spíše pozitivně.⁷³

4.2. Instituty řazené mezi odklony v trestním řízení proti právnickým osobám

Trestní řízení proti obviněné právnické osobě lze vyřídit trestním příkazem, je možné uzavřít též dohodou o vině a trestu, a nic nebrání ani tomu, aby trestní věc byla podmíněně zastavena nebo byl užit institut narovnání.

Jak již bylo uvedeno výše, nejsou zcela shody o tom, zda lze trestní příkaz řadit mezi odklony či nikoliv. Z tohoto důvodu zmíním tento institut pouze okrajově a budu se podrobněji zabývat podmíněným zastavením trestního stíhání, narovnáním a dohodou o vině a trestu.

Z ust. § 314e odst. 1 trestního řádu vyplývá, že trestní příkaz může být vydán v těch případech, kdy je v hlavním líčení oprávněn věc projednat samosoudce a zároveň je skutkový stav věci spolehlivě prokázán opatřenými důkazy. V případech, kdy je obviněnou fyzická osoba, je věc zpravidla řešena trestním příkazem. Na rozdíl od případů, ve kterých je obviněnou osoba právnická, kde je zpravidla vydán rozsudek. Jedním z důvodů je například skutečnost, že je mnohdy vedeno společné řízení jak proti osobě právnické, tak i proti fyzické osobě. Další důvod lze spatřovat též v tom, že v případě trestního řízení proti obviněné právnické osobě není splněna podmínka uvedená v ust. § 314e odst. 1 trestního řádu, tj. věc není oprávněn projednat samosoudce. V těchto případech není možné vyřídit věc trestním příkazem.⁷⁴

V § 314e odst. 2 trestního řádu je uveden taxativní výčet jednotlivých druhů trestů, které lze trestním příkazem uložit. Právnické osobě však nemůže být uložen trest

---

⁷³ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 101 s.

⁷⁴ ZŮBEK, J.: Odklony v trestním řízení. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 216 s.

domácího vězení, trest obecně prospěšných prací, vyhoštění, zákaz pobytu či zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Tato skutečnost vyplývá z ust. § 15 odst. 1 ZTOPO, kde je uveden taxativní výčet trestů, které lze za trestné činy spáchané právnickou osobou uložit.⁷⁵

4.2.1 Podmíněné zastavení trestního stíhání

Jedním z tzv. zvláštních způsobů řízení je institut podmíněného zastavení trestního stíhání, který je zakotven v ust. § 307 a násl. trestního řádu. Aby však mohlo dojít k aplikaci tohoto odklonu, musí být splněno předem několik podmínek. Podmíněně zastavit trestní stíhání je možné pouze v případě, že je vedeno pro přečin. Trestní zákoník definuje přečiny jako všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž stanoví trestní zákon trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Rozhodující je tedy forma zavinění a výše trestní sazby, kterou lze za spáchání trestného činu uložit. O podmíněném zastavení trestního stíhání může být rozhodnuto buď v přípravném řízení státním zástupcem, nebo v řízení před soudem soudcem. V obou případech je však nezbytný souhlas obviněného s aplikací tohoto odklonu. Souhlas obviněného a skutečnost, že se musí jednat o trestní řízení vedené pro přečin, však nejsou jedinými podmínkami, za kterých lze tento odklon užít. Dále je nutné, aby se obviněný doznal k činu, pro který se vede řízení, nahradil újmu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě. V případě, že se obviněný spácháním tohoto činu bezdůvodně obohatil, musí vydat bezdůvodné obohacení tímto činem získané, nebo učinit jiná vhodná opatření k jeho vydání poškozenému. Takové rozhodnutí musí být ze strany soudu nebo v přípravném řízení ze strany státního zástupce důvodně považováno za dostačující, a to vzhledem k osobě obviněného a s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu.⁷⁶

---

⁷⁵ Ibidem.

⁷⁶ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 109-110 s.

Jak jsem již uvedla výše, užití institutu podmíněného zastavení trestního stíhání je možné pouze v trestním řízení vedeném pro přečin. Jak vyplývá z § 14 odst. 2 trestního zákoníku, je rozhodující horní hranice trestní sazby uvedená ve zvláštní části trestního zákoníku, přičemž je nutno podotknout, že neberu v potaz ust. § 31 odst. 1, 3 zákona o soudnictví ve věcech mládeže či ust. §§ 43, 58, 59, 107 a 108 trestního zákoníku, na jejichž základě může dojít ke snížení či zvýšení trestní sazby za spáchaný trestný čin.⁷⁷

Souhlas obviněného

Další nezbytnou podmínkou užití tohoto odklonu je souhlas obviněného. Naproti tomu souhlas poškozeného pro jeho aplikaci vyžadován není. V rámci podmíněného zastavení trestního stíhání sice není rozhodnuto o vině a trestu obviněného jako je tomu v případě standardního trestního řízení, avšak i přesto podmíněné zastavení trestního stíhání znamená pro obviněného uložení určitých povinností a omezení. Udělením souhlasu se obviněný vzdává práva na řádné projednání věci v rámci standardního trestního řízení a zároveň vyjadřuje souhlas s tím, aby mu byly uloženy určité povinnosti či omezení.

Souhlas obviněného musí být udělen vždy svobodně, jednoznačně a osobně. Trestní řád neobsahuje žádné speciální ustanovení týkající se způsobu, jakým má být souhlas obviněného s aplikací tohoto odklonu udělen. Z tohoto důvodu se užije ust. § 59 odst. 1 trestního řádu, které definuje, že obviněný může souhlas udělit písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě, telegraficky, telefaxem nebo dálnopisem. Z hlediska praxe bývá tento souhlas udělen nejčastěji policejnímu orgánu během výpovědi. Před udělením souhlasu k užití tohoto odklonu je nezbytné, aby byl obviněný dostatečně poučen o jeho následcích, přičemž se má jednat o poučení ústní, pouze písemné poučení lze považovat za nedostatečné. Toto je důležité zpravidla v těch případech, kdy obviněný nemá obhájce, který by mu mohl podrobně vysvětlit význam tohoto institutu a následky s tím spojené. Formou pro udělení souhlasu se v minulosti

---

⁷⁷ Šámal, P., Grívna T., Trestní řád: komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 3477 – 3478 s.

zabýval též Nejvyšší soud České republiky, který uvedl, že i písemné vyjádření před pracovníkem Probační a mediační služby je dostatečné a splňuje všechny zákonem dané požadavky.⁷⁸ Takto udělený souhlas může být ze strany obviněného vzat zpět, a to až do doby, než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě. Pokud však obviněný výslovně vezme svůj souhlas zpět, nelze jej opětovně udělit.

Bude-li obviněnou právnická osoba, je nezbytné, aby byl udělen souhlas s užitím tohoto odklonu tím, kdo je oprávněn jednat za právnickou osobu v řízení před soudem dle § 21 odst. 1 občanského soudního řádu, a to:

- členem statutárního orgánu; tvoří-li statutární orgán více osob, jedná za právnickou osobu předseda statutárního orgánu, popřípadě jeho člen, který tím byl pověřen; je-li předsedou nebo pověřeným členem právnická osoba, jedná vždy fyzická osoba, která je k tomu touto právnickou osobou zmocněna nebo jinak oprávněna, nebo dále
- její zaměstnanec (člen), který tím byl statutárním orgánem pověřen, nebo
- vedoucí jejího odštěpného závodu, jde-li o věci týkající se tohoto závodu, nebo
- její prokurista, může-li podle udělené prokury jednat samostatně.

Odst. 1 § 21 o.s.ř. je dále doplněn o osobu nuceného správce, dočasného správce nebo osoby vykonávající správu pro řešení krize podle zákona upravujícího ozdravné postupy a řešení krize na finančním trhu.

V souvislosti se shora uvedeným však může nastat problematická situace, když osoba jednající za právnickou osobu bude obviněna, bude svědkem nebo poškozenou osobou v téže věci a v souladu s § 34 odst. 4 ZTOPO bude vyloučena. Tato osoba např. neudělila souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání, jelikož právě ona se dopustila skutku, na základě kterého se právnická osoba stala trestně odpovědnou a tato osoba bude osobou spoluobviněnou. Tento člověk tak může od samého počátku trestního řízení postupovat účelově a poškodit právnickou osobu. V tomto případě nemusí vyslovit souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání, když si je vědom

---

⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22.12.2004, sp.zn. 4 Tz 171/2004

toho, že by škodu, která vznikla trestnou činností, nahradila právnická osoba a osoba fyzická už by takovou možnost neměla. Dle ustanovení § 31 odst. 2 ZTOPO se trestní odpovědnost právnické osoby a fyzické osoby posuzuje samostatně, a to i přesto, že se trestní řízení právnické i fyzické osoby vede společně. Jestliže dojde k vyloučení jednající osoby za právnickou osobu v souladu s ust. § 34 odst. 4 ZTOPO, právnická osoba určí k provádění úkonů v dalším řízení jinou osobu, zmocněnce, který se v trestním řízení prokazuje plnou mocí. Jestliže si právnická osoba v zákonné lhůtě nezvolí zmocněnce, bude právnické osobě ustanoven opatrovník.

Právnická osoba, podobně jako osoba fyzická, má právo zvolit si obhájce v trestním řízení, kterým může být výhradně advokát. Zastoupení právnické osoby obhájcem však nevyklučuje oprávnění ostatních zastupovat právnickou osobu. Z toho vyplývá, že právnická osoba může mít zástupce dva, kdy bude zastoupena osobou uvedenou v § 34 ZTOPO a obhájcem. Ať už si právnická osoba vybere jakoukoliv k tomu zákonem povolanou osobu, má tato osoba (s výjimkou obhájce) stejná práva jako obviněný. Stejně jako obviněná fyzická osoba, musí být i tato zastupující osoba poučena o svých právech a povinnostech. A to včetně toho, že za splnění zákonných podmínek může být rozhodnuto o podmíněném zastavení trestního stíhání.⁷⁹ Souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání tak může učinit zvolená osoba nebo ustanovený opatrovník, nikoliv však její obhájce.

Doznání obviněného

Souhlas obviněného, který byl výše podrobněji rozebrán je však nezbytné striktně odlišovat od doznání obviněného. Nejvyšší soud České republiky v rozsudku z roku 2001 uvedl, že: „*nedostatek doznání totiž nelze nahradit souhlasem obviněné s podmíněným zastavením trestního stíhání, neboť jde o dvě samostatné a kumulativně stanovené zákonné podmínky, které musí být splněny zároveň, a ze splnění jedné z nich nelze bez dalšího dovozovat i splnění druhé podmínky.*“⁸⁰ Je však nezbytné, aby doznání

---

⁷⁹ ZAORALOVÁ, P. Odklony v řízení proti právnickým osobám. IN JELÍNEK, J. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté. Praha : Leges, 2017, 202 s.

⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001

obviněného splňovalo určité procesní podmínky uvedené v ust. § 90 a násl. trestního řádu. Pokud by se obviněný doznal ke spáchání trestného činu, který mu byl vytýkán, ale učinil by tak pouze v rámci vysvětlení uvedeném v úředním záznamu dle ust. § 158 odst. 6 trestního řádu či dle ust. § 61 odst. 1 zákona o Policii České republiky, nelze hovořit o procesně účinném doznání obviněného. Zároveň je nezbytné, aby se obviněný ke spáchání trestného činu, který je mu vytýkán doznal dobrovolně, bez jakéhokoliv nátlaku ze strany orgánů činných v trestním řízení. Lze tak považovat za nevhodné i příliš časté upozorňování obviněného na možnost podmíněného zastavení trestního stíhání za podmínky, že se k trestnému činu dozná.

Za doznání nelze považovat pouhé prohlášení obviněného, že se cítí být vinen. Doznání musí zahrnovat mimo jiné zavinění, ať ve formě úmyslu či nedbalosti. Problém však může nastat v případě, že obviněný spáchal trestný čin ve formě nevědomé nedbalosti, kdy není možné, aby popsal veškeré skutečnosti svědčící o tom, že spáchal trestný čin právě v této formě zavinění. Z judikatury proto vyplývá, že za doznání lze považovat i takovou výpověď obviněného, která neobsahuje všechny okolnosti významné pro posouzení trestného činu. Tato situace nastává nejčastěji u dopravních deliktů způsobených z nedbalosti.⁸¹

Doznání obviněného musí být vždy učiněno úplně a bez výhrad. Pokud by se například obviněný ke spáchání trestného činu doznal, avšak uvedl okolnosti, které by vylučovali protiprávnost takového jednání, nelze hovořit o doznání. Za doznání nelze považovat ani ten případ, kdy se obviněný sice dozná ke spáchání trestného činu, avšak uvede další okolnosti, které ovšem již nejsou v souladu se skutkovým stavem, který byl orgány činnými v trestním řízení zjištěn.

V případě, že institut podmíněného zastavení trestního stíhání nakonec aplikován nebude, ale obviněný se již doznal, nevylučuje trestní řád použití doznání obviněného jako důkaz v rámci dalšího řízení. Pro srovnání zmíním ust. § 314 trestního řádu, týkající se jiného odklonu v trestním řízení, a to institutu narovnání. Zde naopak

---

⁸¹ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 113-115 s.

zákonodárce výslovně pojednává o nemožnosti užití doznání obviněného jako důkazu v dalším řízení, když uvádí, že dojde-li k prohlášení obviněného o tom, že spáchal skutek, pro který je stíhán, ale narovnání nebude soudem nebo v přípravném řízení státním zástupcem schváleno, nelze k takovému prohlášení v dalším řízení přihlížet. Skutečnost, že obdobný postup není zakotven též v případě podmíněného zastavení trestního stíhání, byl v minulosti kritizován některými odborníky v oblasti trestního práva. V praxi však již bylo zavedeno, že k doznání obviněného v případě neužití podmíněného zastavení trestního stíhání nebude přihlíženo a nelze jej tak použít jako důkaz. Samozřejmě je de facto těžko představitelné, že orgány činné v trestním řízení k této skutečnosti nebudou vůbec přihlížet a nezohlední doznání obviněného v rámci trestního řízení.⁸²

Prokázáním viny v případě podmíněného zastavení trestního stíhání se zabýval v minulosti Nejvyšší soud České republiky, který uvedl, že na rozdíl od případů, kde je rozhodováno odsuzujícím rozsudkem, není v případě aplikace tohoto institutu potřeba úplného a nepochybného prokázání viny. Budou-li splněny podmínky uvedené v ust. § 307 odst. 1 trestního řádu, je dostačující důvodné podezření ze spáchání trestného činu, které odpovídá fázi trestního stíhání, ve které se daná trestní věc právě nachází.⁸³ Z tohoto vyplývá, že je nezbytné, aby doznání obviněného bylo podpořeno též jinými důkazy, svědčícími o vině obviněného. Pokud by nastala situace, že se obviněný ke spáchání trestného činu doznal, avšak zbylé důkazy by byly s takovým tvrzením obviněného v rozporu a nebylo by možné dovodit, že byla skutková podstata daného trestného činu skutečně naplněna, je nezbytné věc projednat v hlavním líčení. Skutečnost, že nepostačuje pouhé doznání obviněného, ale je nezbytné podložit takové doznání též dalšími důkazy, bylo zdůrazněno i v Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 7.3.2007, sp. zn. 8 Tdo 143/2007.

Bude-li obviněna právnická osoba, je nutné, aby se ke spáchání trestného činu doznala fyzická osoba, jejíž protiprávní jednání lze přičítat obviněné právnické osobě. Trestní stíhání tak musí být vedeno též proti této fyzické osobě. Obviněnou právnickou

---

⁸² TIBITANZLOVÁ, A.: *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, 116 s.

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2000, sp. zn. 3 Tz 120/2000

osobu má tato podmínka nasměrovat k tomu, aby odhalila fyzickou osobu, jejímž jednáním byla naplněna skutková podstata trestného činu jí přičítaná.⁸⁴ Jestliže budeme znát osobu, která spáchala trestný čin, v mnoha případech tak bude spoluobviněná ve stejné věci jako obviněná právnická osoba a v souladu s § 34 odst. 4 ZTOPO tak bude vyloučena z činění procesních úkonů za právnickou osobu. Položila jsem si otázku, kdo tedy bude moci za právnickou osobu učinit doznání. Logicky by se měla doznat osoba, která za obviněnou činí úkony, jestliže však není jiná osoba dle ustanovení § 34 odst. 1 ZTOPO, bude ustanoven opatrovník. V praxi si ovšem nedovedu představit, jak by tento soudem ustanovený opatrovník, který dle mého názoru nemusí mít o skutku a okolnostech trestného činu žádné bližší informace, provedl doznání a splnil tak podmínku pro použití tohoto odklonu.

Někteří autoři jako např. Žďárský zastávají názor, že v případě, kdy není trestně stíhána konkrétní fyzická osoba, která trestný čin spáchala, je dostačující, že „*osoba jednající za právnickou osobu nevznáší vůči její trestní odpovědnosti výhrady.*“⁸⁵ S tímto názorem se příliš neztotožňuji, doznání by mělo být učiněno explicitně.

Doznání v trestním řízení proti obviněné právnické osobě řešil i Nejvyšší soud, a to ve svém Usnesení sp. zn. 5 Tz 41/2014 ze dne 17.09.2014. Již z dřívější judikatury Nejvyššího soudu lze dovodit požadavky na obsahovou stránku doznání. Je vždy nutné, aby se doznání vztahovalo na všechny skutkové okolnosti naplňující znaky stíhaného trestného činu, tedy i zavinění a protiprávnost.⁸⁶ Doznání musí být z procesního hlediska provedeno přípustným způsobem v rámci výslechu obviněné a v souladu se všemi procesními předpisy zachyceno v takové podobě, aby bylo použitelné jako důkaz v řízení před soudem.⁸⁷ Doznání v řízení proti právnickým osobám ve vztahu k zavinění

---

⁸⁴ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 117 s.

⁸⁵ ŽĎÁRSKÝ, Zdeněk. K trestní odpovědnosti právnických osob v ČR nejen z pohledu Nejvyššího státního zastupitelství. Státní zastupitelství rok 2017 č.1

⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.12.1995, sp. zn. 2 Tzn 25/95, publikované v časopise Právní rozhledy č. 4/1996, s. 166

⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.9.2014, sp. zn. 5 Tz 41/2014, uveřejněné pod číslem 28/2015 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

spatřuji jako problematické, když jej má učinit osoba, která s trestným činem není dostatečně srozuměna. Avšak jak vyplývá z Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3.5.2005, sp. zn. 4 To 383/2005: „Podmínky požadované v ustanovení § 307 odst. 1 písm. a) tr.ř. jsou naplněny i tehdy, pokud obžalovaný dozná skutečnosti umožňující závěr o tom, že se trestného činu dopustil, aniž by výslovně uvedl, že je vinen určitým trestným činem. Podle závěru krajského soudu nelze v případech, kdy u obžalovaného je shledáváno zavinění ve formě nevědomé nedbalosti podle § 5 písm. b) tr.ř., vycházet ze stanoviska, že obžalovaný se ke svému jednání nedoznal, pokud obžalovaný uvede, že nemůže říct žádnou skutečnost k projednávanému činu, neboť právě díky své nedbalosti určité skutečnosti nepostřehl, ale připouští, že tyto skutečnosti díky jeho zavinění nastaly a nevznáší žádné výhrady vůči své trestní zodpovědnosti.“⁸⁸

I přesto, že zákon o trestní odpovědnosti právnických osob neobsahuje jakékoliv ustanovení o použití alternativních způsobů řízení (odklonů), je třeba připustit použití podmíněného zastavení trestného stíhání i v řízení proti právnickým osobám. Obviněnou je právnická osoba, jako organizovaný útvar, který má právní osobnost nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Právnické osobě není dovoleno osobní jednání a musí za ni jednat zástupci. ZTOPO již ve shora uvedeném ustanovení § 34 odst. 4 vylučuje aby osoba, která je obviněnou, poškozenou nebo svědkem, v téže věci činila úkony v trestním řízení, které je vedeno proti právnické osobě. „V případech, kdy je vedeno trestní řízení jak proti osobě fyzické obviněné z přečinu, tak i proti právnické osobě, v jejímž zastoupení, resp. jejímž jménem obviněná fyzická osoba měla spáchat tento přečin, nebylo by možné splnit uvedenou podmínku doznání, tudíž ani institut podmíněného zastavení trestního stíhání této právnické osoby.“⁸⁹ Dle Nejvyššího soudu by byla nemožnost použít tento odklon v řízení proti právnickým osobám v rozporu s principy zavedení trestní odpovědnosti právnických osob do českého právního řádu.

---

⁸⁸ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3.5.2005, sp. zn. 4 To 383/2005, uveřejněné pod číslem 57/2006 Sbírký rozhodnutí a stanovisek.

⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.9.2014, sp. zn. 5 Tz 41/2014, uveřejněné pod číslem 28/2015 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu.

Nejvyšší soud ve svém Usnesení ze dne 17.9.2014 stanovil určitou „modifikaci“ pro použití § 307 tr. ř., když považuje za dostačující, že fyzická osoba oprávněná činit úkony za obviněnou právnickou osobu v trestním řízení, vyslovila souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání. Doznání v souladu s ust. § 307 odst. 1 písm. a) bylo naplněno tím, že se doznala fyzická osoba (obviněný), která založila trestní odpovědnost právnické osoby, jejíž jménem a v rámci její činnosti fyzická osoba spáchala přečin.⁹⁰

Náhrada škody a vydání bezdůvodného obohacení osobě poškozeného

Další zákonná podmínka uvedená v ust. § 307 odst. 1 trestního řádu se týká náhrady škody a vydání bezdůvodného obohacení. V této povinnosti, kterou musí obviněný splnit, lze spatřovat dva cíle, přičemž jedním z nich je právě posílení pozice poškozeného, kterému je nahrazena způsobená škoda či vydáno bezdůvodné obohacení a nemusí se svého práva domáhat v rámci trestního řízení, případně v rámci občanskoprávního řízení. Druhým cílem je pak snaha obviněného odstranit škodlivé následky, které jeho protiprávním jednáním vznikly. Dochází tak k výraznému zlepšení pozice poškozeného.

Za škodu, která byla trestným činem poškozenému způsobena, rozumíme majetkovou újmu určenou v penězích, která zahrnuje též ušlý zisk. Výši vzniklé škody určují orgány činné v trestním řízení, a to na základě vypracovaných znaleckých posudků či odborných vyjádření. Mezi vznikem škody a spácháním trestného činu musí být nezbytně příčinná souvislost, vznik škody však nemusí být vždy znakem skutkové podstaty trestného činu, kterou obviněný svým jednáním naplnil.⁹¹

Jak jsem již uvedla výše, pod pojmem škoda rozumíme pouze škodu majetkovou, nikoliv však již nemajetkovou újmu, která by byla trestným činem způsobena. Zde lze opět spatřit rozdíl oproti úpravě náhrady újmy v případě narovnání. Objasnění, proč zákonodárce zvolil zrovna takovou úpravu, můžeme najít v důvodové

---

⁹⁰ Ibidem

⁹¹ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 117 - 118 s.

zprávě k návrhu zákona č. 181/2011 Sb., na jehož základě byla do trestního řádu zakotvena povinnost vydat bezdůvodné obohacení. Z důvodové zprávy vyplývá, že s vyčíslením nemajetkové újmy jsou spojeny jisté obtíže a než by byla její výše vyčíslena, mohlo by být trestní řízení neúměrně prodlužováno. Jednou z hlavních podstat podmíněného zastavení trestního stíhání je však rychlé vyřízení trestní věci. Někteří odborníci ovšem mají na tuto problematiku opačný názor.⁹²

K výše nastíněné problematice týkající se náhrady nemajetkové újmy se vyjadřuje též Ščerba, který souhlasí s tvrzením zákonodárce, že zakotvení nároku na náhradu nemajetkové újmy by mohlo vést k nežádoucímu prodlužování řízení, čímž by institut podmíněného zastavení trestního stíhání ztratil svou hlavní podstatu, a to rychlost vyřízení trestní věci. Zároveň však nesouhlasí s tím, že možnost náhrady nemajetkové újmy zákonodárce zcela odmítl, především pak poukazuje na srovnání s úpravou této problematiky v případě institutu narovnání, kde má poškozený právo mimo jiné právě na náhradu nemajetkové újmy. Samozřejmě se jedná o jiný institut a je zřejmé, že podmínky pro jejich aplikaci musí být odlišné. Avšak ve věci týkající se právě problematiky náhrady nemajetkové újmy by bylo dle názoru Ščerby vhodnější ji upravit obdobně jako v případě institutu narovnání. V tomto případě se přikláním právě k názoru Ščerby a souhlasím s tím, že umožnění náhrady nemajetkové újmy v rámci aplikace institutu podmíněného zastavení trestního stíhání, by vedlo mimo jiné především k jisté morální satisfakci pro poškozeného.⁹³

Dojde-li spácháním trestného činu k bezdůvodnému obohacení obviněného, musí jej vydat, aby mohla být věc vyřízena podmíněným zastavením trestního stíhání. Dle ust. § 2991 občanského zákoníku se bezdůvodně obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám. Tato podmínka byla do trestního řádu zakotvena až novelou č. 181/2011 Sb. a je účinná od 1.7.2011. Do té doby se mohl poškozený domáhat vydání bezdůvodného obohacení jen v rámci občanskoprávního řízení.

---

⁹² TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 118 - 119 s.

⁹³ Ibidem, 119-120 s.

K aplikaci institutu podmíněného zastavení trestního stíhání může dojít i v těch případech, kdy spácháním trestného činu nebyla poškozenému způsobena škoda a ani nedošlo k bezdůvodnému obohacení obviněného. V takovém případě však musí soud důkladněji zkoumat, zda došlo ke splnění další zákonem požadované podmínky. Zda lze podmíněné zastavení trestního stíhání důvodně považovat za dostačující vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu. Jelikož v takovém případě odpadla povinnému na něj pozitivně působící povinnost k náhradě škody či vydání bezdůvodného obohacení.⁹⁴ Dále je vhodným řešením například omluva poškozenému ze strany obviněného, čímž může obviněný vyjádřit svůj zájem na urovnání narušených vztahů s poškozeným.⁹⁵

Může nastat také situace, kdy poškozenému sice spácháním trestného činu škoda vznikne či se obviněný bezdůvodně obohatí, avšak poškozený svůj nárok buď vůbec neuplatní, nebo jej uplatní v nižší výši. Zda bude poškozený svůj nárok uplatňovat či nikoliv je pouze v jeho dispozici a nemůže být nikým nucen k uplatnění svého nároku. Mělo by však dojít k uzavření dohody mezi obviněným a poškozeným, ve které by poškozený vyjádřil, že náhradu škody či vydání bezdůvodného obohacení nepožaduje či nepožaduje v plné výši.⁹⁶

Může však také nastat situace, kdy se poškozený dlouhodobě zdržuje na neznámém místě, odmítne plnění náhrady škody či vydání bezdůvodného obohacení či odmítne s obviněným ohledně tohoto uzavřít dohodu. Řešení lze spatřovat v tom, že obviněný bude místo poškozenému plnit do soudní úschovy.⁹⁷

---

⁹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 1.8.2001, sp.zn. 5 Tz 148/2001

⁹⁵ TIBITANZLOVÁ, A.: *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, 120-121 s.

⁹⁶ *Ibidem*, 121 s.

⁹⁷ ŠÁMAL, P. § 307 [Podmínky pro rozhodnutí]. In: ŠÁMAL, P., GRIVNA, T. NOVOTNÁ, J., PÚRY, F., RŮŽIČKA, M., ŘÍHA, J., ŠÁMALOVÁ, M., ŠKVAIN, P.. *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 3474.

Vzniklou škodu může obviněný poškozenému dle trestního řádu přímo uhradit, může s poškozeným uzavřít dohodu o náhradě škody, případně může učinit jiná potřebná opatření směřující k její náhradě. Obdobně může obviněný postupovat i v případě bezdůvodného obohacení.

K náhradě škody obviněným dochází zpravidla v penězích. Jedná se o primární způsob, jakým může být škoda vypořádána. Mohou však nastat i případy, kdy dojde k náhradě škody uvedením v předešlý stav, a to tak, že obviněný opraví věc, která je v majetku poškozeného a kterou spácháním trestného činu poškodil. K uvedení v předešlý stav dochází zejména tehdy, kdy o to požádá přímo poškozený. Pokud obviněný uhradí škodu poškozenému, ten je povinen na jeho žádost vydat kvitanci. Jako důkaz o vypořádání vzniklé škody mezi obviněným a poškozeným může sloužit také například výpis z bankovního účtu.

Mezi obviněným a poškozeným může dojít k uzavření dohody o náhradě škody. Tato dohoda může být mezi obviněným a poškozeným uzavřena zejména tehdy, pokud obviněný nemá k dispozici dostatek finančních prostředků na náhradu způsobené škody. Na základě dohody pak obviněný zpravidla částku uvedenou v dohodě splácí v pravidelných splátkách poškozenému. Dohoda by měla být uzavřena písemně, případně ústně, učiní-li tak obviněný a poškozený před orgánem činným v trestním řízení, který takovou dohodu zaprotokoluje. Je pouze na obviněném a poškozeném, který způsob zvolí. Může dojít například k uzavření dohody o narovnání ve smyslu ust. § 1903 občanského zákoníku. Dále lze akceptovat i uznání dluhu ve smyslu ust. § 2053 občanského zákoníku, avšak pouze za té podmínky, že z něj bude vyplývat stanovisko poškozeného. V opačném případě by pouhé uznání dluhu nebylo možno považovat za dohodu o náhradě škody ve smyslu ust. § 307 odst. 1 trestního řádu.

A nakonec je možné, aby obviněný učinil i jiná potřebná opatření směřující k náhradě škody. V takovém případě je však nezbytné, aby státní zástupce či soud zvážili, zda byla ze strany obviněného opravdu učiněna veškerá potřebná opatření. Je nezbytné, aby obviněný poskytl veškerou potřebnou součinnost směřující k náhradě škody poškozenému. Za nedostatečné lze například považovat slib obviněného. Za jiná

potřebná opatření směřující k náhradě škody lze považovat případ, kdy obviněný uloží částku odpovídající výši škody do soudní úschovy, a to z důvodu, že poškozený odmítá částku přijmout, což může nastat, požaduje-li poškozený po obviněném částku vyšší, než která byla v rámci trestního řízení určena orgány činnými v trestním řízení.⁹⁸ V praxi se také setkáváme se situací, kdy obviněný je pro případ způsobení škody 3. osobě pojištěn (např. v rámci povinného ručení motorového vozidla) a pojišťovně ohlásí pojistnou událost, přičemž pojišťovna je povinna vzniklou škodu hradit.

Jestliže právnická osoba svým protiprávním jednáním způsobila škodu, bude se způsob a rozsah náhrady škody v jednotlivých případech lišit. V případě podnikajících právnických osob by nemělo splnění tohoto požadavku činit obtíže. Kuchta však ve svém článku naznačil pochybnost o tom, kdo z v úvahu přicházejících osob je povinen nahradit škodu poškozenému, bude-li probíhat souběžné trestní řízení proti osobě fyzické i právnické.

Z judikatury Nejvyššího soudu lze dovodit, že dle § 420 odst. 2 (dnes § 2924) občanského zákoníku je škoda způsobena právnickou osobou, když byla způsobena při její činnosti těmi, které k této činnosti použila. Tyto osoby samy za škodu takto způsobenou neodpovídají. Pokud však konání fyzické osoby, která způsobila škodu, nelze považovat za realizované v rámci činnosti právnické osoby, k níž byla konající osoba použita, jde o vybočení z této činnosti a je dána jen přímá odpovědnost jednajících osoby. V opačném případě je dána odpovědnost za škodu příslušné právnické osoby.⁹⁹ V takovém případě není dáno ani spolupachatelství mezi osobou fyzickou a právnickou.

Z tohoto pro účely trestního řízení a pro volbu alternativ náhrady poškozenému vyplývá, že může obdržet náhradu škody pouze od jedné z těchto osob a nebude existovat mezi nimi solidární odpovědnost za škodu. Na samém počátku trestního řízení nebývá zpravidla jasné, zda bude prokázán požadovaný vztah mezi fyzickou a právnickou osobou a který z obviněných bude na konci trestního řízení odsouzen.

---

⁹⁸ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 122- 124 s.

⁹⁹ SOTOLÁŘ, A. a kol.: Právní rámec alternativního řešení trestních věcí. Díl první. Institut vzdělávání MS ČR. Svazek 64, 441 s

Poškozený tak nemá dostatek podkladů, aby se mohl domáhat náhrady škody jen vůči jedné osobě, a hrozí nebezpečí promlčení jeho nároku. Kuchta by tak doporučil: „*aby poškozený z důvodu procesní opatrnosti podal alternativní návrh na náhradu škody v obou řízeních vůči oběma obviněným. Platná právní úprava to patrně umožňuje, když podle § 44 odst. 3 Tř nelze podat návrh na náhradu škody jen v případě, bylo-li o nároku již rozhodnuto v občanskoprávním nebo v jiném příslušném řízení. Takovým příslušným řízením není patrně rozhodnutí v trestním řízení vůči jiné osobě, navíc takovým rozhodnutím nelze návrh zamítnout, nýbrž pouze odkázat poškozeného na toto příslušné řízení.*“¹⁰⁰

Kuchta dále nastínil problematickou situaci, když by jedna ze stíhaných osob využila podmíněné zastavení trestního stíhání. Přičemž řízení proti druhé osobě by pokračovalo a tato osoba by již nemohla odklonu využít v pozdějším stadiu řízení, jelikož by poté poškozený obdržel dvojí plnění. O náhradě škody bylo již rozhodnuto v jiném řízení a soud by musel takový návrh ve smyslu § 44 odst. 3 Tř zamítnout jako neoprávněný. Možná ještě závažnější případ by nastal, pokud by se v pokračujícím řízení vůči druhému obviněnému zjistilo, že první obviněný přečin vůbec nespáchal, a že škodu by měl nahradit druhý obviněný. Nápravu by snad bylo možné zjednat mimořádným opravným prostředkem.¹⁰¹ *De lege ferenda* bych však navrhla, zapracování výslovné úpravy do zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

Podmíněné zastavení trestního stíhání jako dostatečné vyřízení trestní věci

Pro aplikaci institutu podmíněného zastavení trestního stíhání je nezbytné splnění poslední podmínky uvedené v ust. § 307 odst. 1 trestního řádu, a to podmínky,

---

¹⁰⁰ KUCHTA, J. Alternativy v rámci trestní odpovědnosti a trestání právnických v České republice se zaměřením na trestné činy. In: Dny práva – 2012 – Days of Law. Iuridica 442, (online) Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 2013 dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/trestnepravniaalternativy/KuchtaJosef.pdf

¹⁰¹ Ibidem,

že vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.

Pro hodnocení osoby obviněného se konkrétně přihlíží například k tomu, jaké okolnosti vedli obviněného ke spáchání trestného činu, jak se choval po jeho spáchání nebo zda se pokusil s poškozeným urovnat vztahy narušené jeho spácháním. Dále je též přihlíženo například k věku obviněného.

Orgány činné v trestním řízení dále posuzují dosavadní způsob života obviněného, kdy jako podklad k tomu slouží opis z evidence Rejstříku trestů, výpis z Centrální evidence stíhaných osob či například opis z Centrální evidence přestupků.

Okolnostmi případu může být způsob, jakým byl trestný čin spáchán, pohnutka pachatele či míra zavinění. Jedná se tak o určité skutečnosti, které určují míru závažnosti trestného činu, vliv na společnost a charakterizují spáchaný trestný čin jako takový.

Při rozhodování, zda lze považovat vyřízení trestní věci podmíněným zastavením trestního stíhání za dostačující, je potřeba brát v potaz nejen individuální prevenci, ale důraz by měl být kladen též na prevenci generální.¹⁰²

Povaha a závažnost spáchaného přečinu, okolnosti jeho spáchání a poměry obviněného

Na základě novely trestního řádu provedené zákonem č. 193/2012 Sb., s účinností k 1.9.2012, došlo k výrazným změnám týkajících se institutu podmíněného zastavení trestního stíhání. Je-li to odůvodněno povahou a závažností spáchaného přečinu, okolnostmi jeho spáchání anebo poměry obviněného, tak soud a v přípravném řízení státní zástupce rozhodne o podmíněném zastavení trestního stíhání. Avšak mohou tak učinit jen tehdy, když obviněný splní kromě již výše citovaných zákonných

---

¹⁰² TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 124-126 s.

podmínek též další podmínky. A to, že se zaváže, že se během zkušební doby zdrží určité činnosti, v souvislosti s níž se dopustil přečinu. Nebo na účet soudu a v přípravném řízení na účet státního zastupitelství složí peněžitou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního právního předpisu. Tato částka nemá být zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu, i zde však musí být takové rozhodnutí považováno za dostačující vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu.

Závazek zdržení se určité činnosti

Závazek obviněného spočívající ve zdržení se určité činnosti po dobu trvání zkušební doby je upraven, obdobně jako je tomu u trestu zákazu činnosti. Povinnost zdržet se určité činnosti musí nezbytně souviset s přečinem, který byl obviněným spáchán. Souvislost mezi přečinem, kterého se obviněný dopustil a činností, které se bude v důsledku toho muset zdržet, musí být užší, přímá a bezprostřední.¹⁰³ Tato souvislost je dána zejména v případě, kdy byl přečin spáchán přímo při výkonu určité činnosti. Souvislost však bude dána i tehdy, pokud byla touto činností obviněnému dána příležitost spáchat takový přečin nebo pokud spáchání takového přečinu usnadnila.

Ačkoliv to není výslovně uvedeno, tak se může obviněný zdržet jen pěti kategorií určitých činností, a to:

- výkonu zaměstnání,
- výkonu povolání,
- výkonu funkce,
- výkonu činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení,
- výkonu činnosti upravené zvláštním předpisem.

---

¹⁰³ ŠÁMAL, P. § 307 [Podmínky pro rozhodnutí]. In: ŠÁMAL, P., GRIVNA, T., NOVOTNÁ, J., PÚRY, F., RŮŽIČKA, M., ŘÍHA, J., ŠÁMALOVÁ, M., ŠKVAJN, P.. Trestní řád I, II, III. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 3474.)

Povinnost zdržet se určité činnosti trvá po celou dobu zkušební doby, která může být stanovena v rozmezí šesti měsíců až pěti let. V době, kdy se obviněný rozhoduje o tom, zda dá souhlas k vyřízení věci tímto odklonem, však nezná délku trvání zkušební doby.¹⁰⁴

Peněžítá částka určená státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti

Složení peněžité částky určené státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti nelze chápat jako peněžítý trest, ačkoliv se tak na první pohled může jevit. Na složení peněžité částky na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti je nezbytné nahlížet jako na dobrovolně učiněný slib obviněného či na závazek obviněného. Obviněný tímto způsobem do jisté míry kompenzuje újmu, kterou doznal veřejný zájem.¹⁰⁵

Rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání a stanovení zkušební doby

Jsou-li splněny všechny předpoklady pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání, rozhoduje o podmíněném zastavení trestního stíhání usnesením v přípravném řízení státní zástupce, zpravidla okresní státní zástupce, v řízení před soudem rozhoduje předseda senátu. Toto rozhodnutí může v přípravném řízení státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu učinit na základě své vlastní iniciativy, případně též přímo dle podnětu obviněného či jeho obhájce. Podnět k rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání může být případně podán též probačním úředníkem.

Bude-li rozhodnuto o podmíněném zastavení trestního stíhání, bude též určena zkušební doba, jejíž délka trvání je uvedena v ust. § 307 odst. 3 trestního řádu. Doba trvání zkušební doby může být stanovena na šest měsíců až dva roky, v případě asperační varianty podmíněného zastavení trestního stíhání, uvedené v ust. § 307 odst. 2 trestního řádu, však může zkušební doba činit až pět let. V případě asperační varianty podmíněného zastavení trestního stíhání však není uvedena spodní hranice trvání zkušební doby. Objevují se proto i názory, že je možné uložit zkušební dobu v délce

---

¹⁰⁴ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 129 - 131 s.

¹⁰⁵ Ibidem 131 - 132 s.

trvání méně než 6 měsíců. S tímto názorem se však většina odborníků neztotožňuje. Též se domnívám, že uložení zkušební doby v délce trvání méně než šest měsíců, není možné. Dané ustanovení je třeba vykládat s ohledem na systematický výklad a je tak nezbytné brát v potaz ust. § 69 odst. 2 zákona o soudnictví ve věcech mládeže, kde je u asperační varianty uvedena na rozdíl od trestního řádu též spodní hranice délky trvání zkušební doby, a to je šest měsíců. Z tohoto vyplývá, že též pro dospělé pachatele zamýšlel zákonodárce spodní hranici v délce trvání šesti měsíců, jelikož není možné, aby v případě mladistvých pachatelů byla zvolena přísnější úprava, než je tomu v trestním řádu.¹⁰⁶

Dle ust. § 307 odst. 6 trestního řádu je obviněnému možné též uložit přiměřené povinnosti a přiměřená omezení směřující k tomu, aby obviněný vedl řádný život. Jelikož účelem uložení těchto opatření je vedení řádného života obviněného, je nezbytné si položit otázku, zda je možné uložit přiměřená omezení a povinnosti též právnické osobě. Dle mého názoru je potřeba toto ustanovení vykládat v souladu s výkladem teleologickým. Uložení přiměřených omezení a povinností by mělo směřovat k řádnému fungování právnické osoby. Pokud by nebylo možné obviněné právnické osobě uložit přiměřená omezení a povinnosti, vedlo by to k založení bezdůvodné nerovnosti mezi obviněnou fyzickou osobou a obviněnou právnickou osobou. Z tohoto důvodu je nutno neúplnost psaného práva vykládat v souladu se základními zásadami trestního práva procesního, a to v souladu se zásadou přiměřenosti, zásadou rychlého procesu a zásadou zajištění práv poškozeného.¹⁰⁷

Osvědčení obviněného ve zkušební době

Pokud bude obviněný po dobu trvání zkušební doby vést řádný život, bude dodržovat přiměřená omezení a povinnosti, splní též povinnost nahradit obviněnému škodu či vydat bezdůvodné obohacení, rozhodne soud usnesením o tom, že se obviněný osvědčil. Právní mocí tohoto usnesení dochází k zastavení trestního stíhání a trestní věc je definitivně vyřízena, čímž vzniká překážka *rei iudicatae*.

---

¹⁰⁶ Ibidem, 135-136 s.

¹⁰⁷ ZŮBEK, J.: Odklony v trestním řízení. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 230-231 s.

Jisté problémy při posuzování, zda obviněná právnická osoba vedla řádný život, shledává Zaoralová, která uvádí, že: „*Problematickým se však jeví zákonný požadavek na vedení řádného života obviněného, jehož trestní stíhání bylo podmíněně zastaveno. Vedení řádného života je v případě obviněných fyzických osob charakterizováno zejména jejich následnou bezúhonností a řádným plněním občanských, rodinných a pracovních povinností. V případě osob právnických se budou předpoklady hodnotit obtížně, neboť některé požadavky, jako je plnění občanských, rodinných a pracovních povinností, pod které spadá například plnění vyživovací povinnosti, řádný výkon povolání apod., lze vztáhnout toliko k osobám fyzickým, nikoliv k osobám právnickým, u kterých jejich splnění ani nepřichází v úvahu, neboť takové povinnosti z povahy věci mít nemohou.*“¹⁰⁸ S tímto výrokem Zaoralové se nemohu ztotožnit, především nesouhlasím s jejím názorem na problematiku splnění zákonného požadavku vedení řádného života obviněného v případě právnických osob. Je logické, že právnická osoba se svou fiktivní povahou nemá žádný život v pravém slova smyslu, není „z masa a kostí“, ale můžeme posoudit její dosavadní existenci. K tomu může pomoci i výpis evidence rejstříku trestů právnických osob, výpověď zaměstnanců či obchodních partnerů. Domnívám se, že v případě obviněné právnické osoby se soud bude především zabývat tím, zda po dobu trvání zkušební doby právnická osoba nepokračovala v trestné činnosti, případně zda se nedopustila přestupku. Z rozhodovací praxe soudů též není patrné, že by vznikly problémy s aplikací tohoto ustanovení v případě obviněných právnických osob. Nad to je možné věnovat ze strany právnické osoby zvláštní pozornost tématu implementace *compliance programů*, které mohou předcházet a zamezovat protiprávnímu jednání.

V případě, že by se obviněný neosvědčil, bude v trestním stíhání obviněného pokračováno. Ve výjimečných případech může soud namísto rozhodnutí o pokračování v trestním řízení ponechat podmíněně zastavení trestního stíhání i nadále v platnosti, avšak s tou podmínkou, že bude zkušební doba prodloužena až o jeden rok, celková doba trvání zkušební doby však nesmí přesáhnout pět let.

---

¹⁰⁸ ZAORALOVÁ, P. Odklony v řízení proti právnickým osobám. IN JELÍNEK, J. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté. Praha : Leges, 2017, 206 s.

Může nastat též situace, že soud do jednoho roku od uplynutí zkušební doby nevydá ani jedno z výše uvedených rozhodnutí. Pro takové případy se uplatní fikce, že se obviněný ve zkušební době osvědčil. Nutno však podotknout, že obviněný nesmí mít vinu na tom, že soud žádné z výše uvedených rozhodnutí nevydal.¹⁰⁹

4.2.2. Narovnání

Dalším ze zvláštních způsobů řízení je narovnání, které bylo do trestního řádu zavedeno novelou s účinností od 1. září 1995. Narovnání je upraveno v ust. § 309 a násl. trestního řádu. Jedná se o uzavření dohody mezi obviněným a poškozeným, přičemž je nezbytné, aby tato dohoda byla schválena buď státním zástupcem v přípravném řízení, nebo soudem v řízení před soudem. Schválením této dohody dochází k zastavení trestního stíhání.

Dle ust. § 309 odst. 1 trestního řádu může soud a v přípravném řízení státní zástupce, se souhlasem obviněného a poškozeného, rozhodnout v řízení o přečinu o schválení narovnání a zastavení trestního stíhání, avšak je potřeba splnit určité podmínky. Obviněný musí prohlásit, že spáchal skutek, pro který je trestně stíhán a zároveň nesmí být důvodné pochybnosti o tom, že prohlášení obviněného bylo učiněno svobodně, vážně a určitě. Obviněný je povinen poškozenému uhradit škodu vzniklou v důsledku spáchání přečinu či musí učinit potřebné úkony k její úhradě, případně jinak odčiní újmu vzniklou přečinem. Obviněný je též povinen vydat bezdůvodné obohacení získané přečinem nebo učinit jiná vhodná opatření k jeho vydání. Dále obviněný uhradí na účet soudu nebo v přípravném řízení na účet státního zastupitelství peněžitou částku, která je určena na pomoc obětem trestné činnosti dle zvláštního právního předpisu. Tato částka však nesmí být zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu. A poslední podmínkou je, že státní zástupce či soud považují takový způsob vyřízení věci za dostačující. Učiní tak po pečlivé úvaze na základě povahy a závažnosti spáchaného přečinu, míry, jakou byl přečinem dotčen veřejný zájem, a dále s přihlédnutím k osobě obviněného a k jeho osobním a majetkovým poměrům.

---

¹⁰⁹ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 141-143 s.

Kvalifikace trestného činu

Aplikovat institut narovnání je možné pouze u přečinů. Tato podmínka je shodná jako u institutu podmíněného zastavení trestního stíhání. Reálně je však okruh trestných činů, kde může být institut narovnání užit, výrazně užší. V případě podmíněného zastavení trestního stíhání není podstatné, zda byla spácháním přečinu způsobena škoda nebo bezdůvodné obohacení či nikoliv. Naopak narovnání je možné užit jen v těch případech, kdy došlo ke vzniku škody, bezdůvodného obohacení nebo nemajetkové újmy. Zároveň je možné tuto dohodu uzavřít pouze s tzv. přímým poškozeným, nikoliv například s osobou dědice, na kterou pouze přešel nárok na náhradu škody či nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Zde je ovšem nezbytné rozlišovat, zda poškozený zemřel v důsledku spáchaného trestného činu či nikoliv. Pokud poškozený zemřel nezávisle na spáchaném trestném činu nebo pokud došlo k zániku právnické osoby, nemají následnické osoby právo udělit souhlas s narovnáním a věc bude vyřízena jiným způsobem. Rozdílný postup se však uplatní v případě, že poškozený zemřel v důsledku spáchaní trestného činu, pro který je obviněný stíhán. Tehdy mohou pozůstalé osoby udělit souhlas s narovnáním.¹¹⁰

Souhlas obviněného a poškozeného

Podmínkou pro vyřízení věci užitím tohoto odklonu je potřeba souhlasu obviněného i poškozeného. Obviněný má právo na řádný zákonný proces, udělením souhlasu k vyřízení věci narovnáním se vzdává tohoto práva. Udělením souhlasu však neuznává svou vinu, pouze souhlasí s tím, že věc bude vyřízena v rámci narovnání.

Udělením souhlasu poškozený vyjadřuje, že vyřízení trestní věci narovnáním je pro něho dostatečnou morální satisfakcí a dochází tak k urovnání konfliktu mezi obviněným a poškozeným. Pokud je více osob poškozených, souhlas musí udělit každá z nich, v opačném případě nelze věc vyřídit narovnáním.

---

¹¹⁰ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 146-149 s.

Souhlas obviněného i poškozeného musí být vždy dán dobrovolně. Jelikož zákon neupravuje, v jaké formě má být souhlas udělen, bude se postupovat dle ust. § 59 odst. 1 trestního řádu, tj. stejně jako v případě udělení souhlasu obviněného u podmíněného zastavení trestního stíhání. Z judikatury vyplývá, že takto udělený souhlas může vzít obviněný i poškozený zpět až do doby, než rozhodne soud druhého stupně.

Je-li trestně stíhána právnická osoba, uděluje souhlas ten, kdo je dle ust. § 34 odst. 1 ZTOPO oprávněn za právnickou osobu jednat.¹¹¹ Stejně tak jako u podmíněného zastavení trestního stíhání, nemůže být dostačující souhlas obhájce obviněné právnické osoby, jelikož to také vyplývá i z ust. § 309 odst. 1 trestního řádu. Jestliže by obhájce obviněné právnické osoby tento souhlas udělil, příslušný orgán činný v trestním řízení by musel zjišťovat, zda s tím souhlasí i obviněný.

Prohlášení obviněného

Prohlášení obviněného o tom, že spáchal skutek, pro který je stíhán, je nezbytné striktně odlišovat od doznání obviněného, které jsem blíže popsala v podkapitole týkající se podmíněného zastavení trestního stíhání. Prohlášení obviněného učiněné pro účely narovnání se týká jen skutkových okolností, které zahrnují znaky skutkové podstaty spáchaného činu.

Oproti doznání obviněného v případě podmíněného zastavení trestního stíhání nejsou na prohlášení kladeny takové formální požadavky. Prohlášení nemusí být obsaženo ve výpovědi obviněného, ale postačuje pouhé zaznamenání do protokolu či do úředního záznamu. Pokud obviněný prohlásí, že skutek, pro který je stíhán, spáchal, avšak k narovnání nakonec nedojde, nelze k takovému prohlášení přihlížet jako k důkazu v rámci pokračování v trestním řízení, což vyplývá z ust. § 314 trestního řádu. Dále je nezbytné, aby prohlášení obviněného nebylo v rozporu se zjištěným skutkovým stavem věci tak, jak byl zjištěn orgány činnými v trestním řízení.

---

¹¹¹ Ibidem, 149-150 s.

Stejně jako u podmíněného zastavení trestního stíhání v případě doznání, jsem si položila otázku, kdo za právnickou osobu při aplikaci narovnání učiní prohlášení. Tibitanzlová zastává názor, že by prohlášení obviněné právnické osoby měla učinit fyzická osoba, která je též ze spáchání daného trestného činu spoluobviněna, tj. fyzická osoba, jejíž protiprávní jednání kvalifikované jako přečin je přičitatelné v souladu s ust. § 8 odst. 1 ZTOPO obviněné právnické osobě. V odborné literatuře je však možné se setkat i s jinými názory.¹¹²

Pokud budu vycházet ze stejné úvahy jako u podmíněného zastavení trestního stíhání, může prohlášení o spáchání skutku učinit osoba, která za právnickou osobu činí úkony v trestním řízení. V tomto případě bych si dokázala představit, že takové prohlášení za právnickou osobu učiní i např. opatrovník, jelikož jsou na prohlášení kladeny snížené obsahové požadavky, oproti případu doznání. Prohlášení není nutné učinit o všech znacích skutkové podstaty včetně subjektivní stránky trestného činu. V tomto případě tak bude dostačujícím, že je osoba seznámena se skutkem jako takovým.

Jestliže Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí vyslovil právní názor, že: „*doznání požadované předmětným ustanovením § 307 odst. 1 trestního řádu bude v řízení o přečinu vedeném jak proti osobě fyzické tak i právnické, jejímž jménem měla obviněná fyzická osoba přečin spáchat, naplněno tím, že doznání učiní tato spoluobviněná fyzická osoba*“. Dále uvedl: „*že souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání takové právnické osoby nemůže vyjádřit obviněná fyzická osoba, nýbrž osoba oprávněná v trestním řízení vedeném proti právnické osobě činit úkony ve smyslu § 34 odst. 1, odst. 2 nebo odst. 5 ZTOPO*“.¹¹³ Domnívám se, že by tento postup byl možný i v případě použití institutu narovnání.

Náhrada vzniklé újmy a vydání bezdůvodného obohacení

---

¹¹² TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 150-152 s.

¹¹³ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.9.2014, sp. zn. 5 Tz 41/2014

Další podmínkou narovnání je povinnost obviněného nahradit poškozenému škodu způsobenou přečinem nebo učinit jiné úkony směřující k její úhradě, případně je povinen jinak odčinit vzniklou újmu. Pokud se obviněný spácháním přečinu bezdůvodně obohatil, vydá toto bezdůvodné obohacení poškozenému či učiní jiná vhodná opatření k jeho vydání.

V případě náhrady škody či jiného opatření může být pro poškozeného problematické, s jakou konkrétní osobou bude jednat o dohodě o narovnání. Především v situaci, kdy bude s obviněnou právnickou osobou společně trestně stíhána i obviněná osoba fyzická, jejíž jednání lze právnické osobě přičítat. Bude-li trestným činem spoluobviněné právnické osoby a osoby fyzické způsobena škoda např. jen jednomu poškozenému, vystává pochybnost o tom, se kterou z obviněných osob má poškozený uzavřít dohodu o narovnání. A od které osoby by měl poškozený náhradu škody přijmout.¹¹⁴

Jak jsem již uvedla v podkapitole podmíněné zastavení trestního stíhání, i zde může nastat situace, kdy by jedna z obviněných osob využila možnosti narovnání a řízení proti té druhé spoluobviněné osobě pokračovalo. Tato druhá osoba, ať už právnická nebo fyzická, by již nemohla využít narovnání v pozdějším stádiu řízení, jelikož škoda byla již poškozenému nahrazena. Náhrada škody poškozenému u podmíněného zastavení však není obligatorní podmínkou.¹¹⁵ Na rozdíl od doznání u podmíněného zastavení trestního stíhání trestní řád obsahuje zákonnou úpravu pro případ, že k dohodě o narovnání vůbec nedojde. V souladu s § 314 trestního řádu nelze k prohlášení o spáchání skutku v dalším řízení přihlížet jako k důkazu.

Vznikne-li spácháním přečinu majetková újma, může být obviněnou osobou uhrazena buď v penězích, nebo může být odčiněna též uvedením v předešlý stav. Pod pojmem jiné úkony směřující k úhradě vzniklé škody pak lze řadit například situaci, kdy obviněný vzniklou škodu ohlásí pojišťovně, u které má uzavřenou pojistnou smlouvu a

---

¹¹⁴ ZAORALOVÁ, P. Odklony v řízení proti právnickým osobám. IN JELÍNEK, J. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté. Praha : Leges, 2017, 207 s

¹¹⁵ Ibidem

poskytne jí veškerou součinnost. Obdobným způsobem je náhrada škody a vydání bezdůvodného obohacení upraveno i v případě podmíněného zastavení trestního stíhání.

V rámci narovnání má však obviněný též povinnost odčinit nemajetkovou újmu, v čemž se institut narovnání výrazně liší od podmíněného zastavení trestního stíhání, kde náhrada nemajetkové újmy možná není, jak jsem již uváděla výše. Náhrada nemajetkové újmy přichází v úvahu v případech, kdy byla spácháním přečinu dotčena důstojnost, soukromí či například svoboda poškozeného. Dle ust. § 2951 občanského zákoníku se nemajetková újma odčiní přiměřeným zadostiučiněním, které musí být poskytnuto v penězích, pokud však nezajistí jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy. Příkladem náhrady nemajetkové újmy je zveřejnění omluvy obviněného ve veřejném sdělovacím prostředku.¹¹⁶

Peněžítá částka určená státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti

Obviněný má povinnost uhradit na účet soudu v řízení před soudem, případně v přípravném řízení na účet státního zastupitelství částku, která je určena státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti. Tato částka však musí být vždy přiměřená závažnosti trestného činu, kterého se obviněný dopustil.

Jelikož má složení peněžité částky určené státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti především působit výchovně na pachatele trestného činu a má se jednat o určitý projev lítosti, je stanovení výše této částky ponecháno na obviněném ve shodě s poškozeným. Určení výše této částky může být poměrně obtížné, jelikož zákon neurčuje ani její minimální výši. Obviněný výši částky navrhne státnímu zástupci či soudu, který nemá právo smlouvat s obviněným o její výši a nemůže výši této částky ani autoritativně měnit či určovat. V praxi se přístup soudců a státních zástupců poměrně liší. Někteří obviněnému či jeho obhájci nastíní výši částky, která by dle jejich názoru měla být obviněným uhrazena státu. Jsou však i tací, kteří toto odmítají, jelikož neexistuje žádné zákonné zmocnění, na jehož základě by tak mohli učinit. Skutečnost,

---

¹¹⁶ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 152-154 s.

že výši částky určuje sám obviněný, odlišuje peněžitou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti od pokuty či peněžitého trestu.

Při posuzování přiměřenosti výše peněžitě částky je nezbytné zohlednit nejen závažnost činu, který obviněný spáchal, ale je potřeba přihlídnout i k majetkovým poměrům obviněného.

Povaha a závažnost spáchaného přečinu, okolnosti jeho spáchání a poměry obviněného

Soud a v přípravném řízení státní zástupce musí mimo jiné posoudit, zda je vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu, okolnostem jeho spáchání, osobním a majetkovým poměrům obviněného a k míře, kterou byl spácháním přečinu dotčen veřejný zájem, takové vyřízení věci dostatečné.

V trestním řádu ani jinde není definováno, co lze považovat za veřejný zájem a nezbyvá tak, než ponechat výklad soudní praxi. Zpravidla se tak soud zabývá tím, do jaké míry bylo spácháním trestného činu zasaženo do vztahů a zájmů společnosti a dále posuzuje intenzitu, kterou bylo do těchto zájmů zasaženo.¹¹⁷

Řízení o narovnání

V řízení o narovnání jsou patrné dvě fáze. První fáze je mimosoudní a je iniciována obviněným, případně jeho obhájcem a druhá fáze se již odehrává před státním zástupcem nebo soudem.

V rámci první fáze neboli fáze mimosoudní dochází k vypořádání narušených vztahů mezi obviněným a poškozeným, přičemž může být využita též součinnost Probační a mediační služby jakožto mediátora. Výsledkem úspěšného mimosoudního jednání by měla být dohoda o narovnání. Tuto dohodu může vypracovat obviněný,

---

¹¹⁷ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 154-164 s.

poškozený nebo také úředník Probační a mediační služby. Dohoda musí mít veškeré právem požadované náležitosti a musí být formulována jasně a srozumitelně. Pouze taková dohoda může být akceptována ze strany soudu či státního zástupce a narovnání následně schváleno.

Druhá fáze probíhá před soudem nebo státním zástupcem, kteří rozhodují o schválení dohody uzavřené mezi obviněným a poškozeným. Procesním důsledkem je zastavení trestního stíhání a trestní věc je tím definitivně vyřešena. V rámci této fáze nejprve dochází k výslechu obviněného a poškozeného a následně soud či státní zástupce vydá rozhodnutí o narovnání.

Obviněného a poškozeného musí soud v řízení před soudem a státní zástupce v přípravném řízení vždy obligatorně vyslechnout. Než však přistoupí k samotnému výslechu, musí být obviněný i poškozený poučeni o podstatě institutu narovnání a o jejich právech. Tento výslech není důkazním prostředkem a nemusejí být vylíčeny veškeré skutečnosti, jež jsou předmětem obvinění. Jedná se především o upřesnění skutečností uvedených v této dohodě či zjištění, zda si je obviněný a poškozený vědom následků spojených s vydáním rozhodnutí o narovnání. Tímto výslechem je také zjišťováno, zda poškozený a obviněný uzavřely dohodu o narovnání dobrovolně a bez nátlaku. Rozhodnutím o narovnání je věc definitivně vyřešena a obviněný tím ztrácí právo na projednání věci v rámci standardního trestního řízení. Obviněný se tak vzdává práva na řádný proces. Z tohoto důvodu je zjišťováno, zda obviněný obsahu obvinění skutečně rozumí a zda se tohoto práva dobrovolně vzdává.

Je-li obviněna právnická osoba, vyslechne v řízení před soudem soud a v přípravném řízení státní zástupce spoluobviněnou fyzickou osobu, která se dopustila přečinu, který je přičítán obviněné právnické osobě. Draštík je však toho názoru, že postačuje vyslechnout fyzickou osobu, která je dle ust. § 34 ZTOPO oprávněna za obviněnou právnickou osobu činit úkony v trestním řízení. Tibitanzlová se však s názorem Draštíka neztotožňuje a uvádí, jak jsem již uvedla výše, že prohlášení obviněného o tom, že spáchal skutek, pro který je stíhán, musí v rámci výslechu učinit výslovně spoluobviněná fyzická osoba, jejíž jednání je přičitatelné obviněné právnické

osobě, dle již zmíněného ust. § 8 odst. 1 ZTOPO. Ohledně ostatních okolností již postačí vyslechnout fyzickou osobu, která je oprávněna činit za obviněnou právnickou osobu úkony v trestním řízení dle ust. § 34 ZTOPO.¹¹⁸

Jsou-li splněny všechny podmínky pro schválení narovnání, může být vydáno rozhodnutí o schválení narovnání. O schválení narovnání může rozhodnout v přípravném řízení státní zástupce nebo v řízení před soudem soud, a to i v odvolacím řízení. Pravomoc vydat toto rozhodnutí a zastavit trestní stíhání již v přípravném řízení státním zástupcem byla do trestního řádu zakotvena novelou č. 265/2001 Sb., která nabyla právní moci dne 1.1.2002. Přijetí této novely snižuje přetíženost soudů a urychluje vyřízení trestní věci.

Rozhodnutí o narovnání má formu usnesení a náležitosti, které musí obsahovat, jsou uvedeny v ust. § 311 trestního řádu. Toto usnesení obsahuje dva výroky. Jedním výrokem se rozhoduje o schválení narovnání a druhý výrok se týká zastavení trestního stíhání. Rozhodnutí o schválení narovnání a zastavení trestního stíhání musí vždy obsahovat: popis skutku, jehož se narovnání týká, jeho právní posouzení, obsah narovnání zahrnující výši uhrazené škody nebo škody, k jejíž úhradě byly provedeny potřebné úkony, rozsah bezdůvodného obohacení, který byl vydán nebo k jehož vydání byly provedeny potřebné úkony, případně způsob jiného odčinění újmy vzniklé přečinem, a nakonec též peněžitou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti. Rozhodnutí o schválení narovnání a zastavení trestního stíhání by mělo být následně odůvodněno. A to proto, aby bylo patrné, na základě jakých skutečností a důkazů tak bylo rozhodnuto, a že byla zohledněna povaha a závažnost spáchaného činu a další.

Usnesení musí dále obsahovat poučení o možnosti podat opravný prostředek, v tomto případě o možnosti podat stížnost v zákonem stanovené lhůtě k příslušnému orgánu.

---

¹¹⁸ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 164- 167 s.

Po nabytí právním moci usnesení a nabytí vykonatelnosti bude složená částka určená státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti zaslána Ministerstvu spravedlnosti ČR.¹¹⁹

4.2.3. Dohoda o vině a trestu před novelou č. 330/2020 Sb.

Jedná se o nejmladší formu odklonu v trestním řízení, který byl zaveden novelou trestního řádu, a to zákonem č. 193/2012 Sb., účinným od 1. září 2012. Inspirací pro českého zákonodárce byl princip tzv. vyjednávané spravedlnosti (tzv. *plea bargaining*) známý z anglo-amerického systému *common law*. Cesta, kterou byla dohoda o vině a trestu zařazena do českého trestního řádu, však nebyla snadná. Již v roce 2005 a 2006 byl Poslaneckou sněmovnou projednáván podobný návrh tzv. řízení o prohlášení viny obžalovaným. Také jako první verze rekodifikace trestního zákoníku byla i tato novela Poslaneckou sněmovnou schválena. Poté, co ji Senát vrátil k dalšímu projednání Poslaneckou sněmovnou, nebyla opět přijata.¹²⁰ V roce 2008 byl předložen druhý návrh na novelizaci trestního řádu, jehož součástí byl i tento odklon. Tento návrh se však nedostal ani do třetího čtení v legislativním procesu, a tak se dohoda o vině a trestu zavedla až novelou č. 193/2012.¹²¹

Dle zákonodárce měl tento institut odlehčit přetíženým soudům v procesu dokazování a plného objasňování skutkového stavu, a to díky spolupráci obviněného s orgány činnými v trestním řízení při sjednávání dohody. Podmínky, za kterých je možné institut dohody o vině a trestu aplikovat, jsou uvedeny v ust. § 175a trestního řádu. Aby mohlo dojít k užití tohoto institutu, je nezbytné, aby výsledky vyšetřování dostatečně poukazovaly na závěr, že se skutek stal, že je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Dále musí obviněný prohlásit, že skutek, pro který je stíhán, spáchal a nesmí být na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení. Dohoda o vině a trestu je sjednávána mezi

---

¹¹⁹ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 167-170 s.

¹²⁰ KOCINA, J.: Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu, Bulletin advokacie, č. 11, 2020, 17 s.

¹²¹ ŠČĚRBA, F.: Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice, Leges, Praha, 2012, 19 s.

státním zástupcem a obviněným, a to za přítomnosti jeho obhájce. Negativní podmínkou je, že dohoda o vině a trestu nemůže být sjednána v řízení o zvláště závažném zločinu a v řízení proti uprchlému.

Jak jsem již uvedla výše, obviněný musí prohlásit, že skutek, pro který je stíhán, spáchal. V případě, že na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení vzniknou důvodné pochybnosti o tom, že se skutek stal, že je trestným činem a že jej spáchal právě obviněný, nelze jejich nedostatek tímto prohlášením obviněného zhojit. V rámci celého řízení se uplatní zásada materiální pravdy vyjádřená v ust. § 2 odst. 5 trestního řádu.

Při sjednávání dohody o vině a trestu musí státní zástupce brát též ohled na zájmy poškozeného. Rychlost řízení, kterou se právě tento institut vyznačuje, však nemusí být pro poškozeného vždy výhodná. Poškozený má tak zkrácený čas, během něhož může svůj nárok na náhradu jemu způsobené újmy uplatnit. Jinak hrozí, že bude se svým nárokem odkázán na civilní řízení. Uplatnění nároku na náhradu újmy v rámci civilního řízení však může být pro poškozeného mnohdy výrazně obtížnější a zároveň též nákladnější. Dále poukazuji na skutečnost, že ke sjednání dohody o vině a trestu může dojít i v nepřítomnosti poškozeného, avšak za podmínky, že byl o jednání řádně vyrozuměn a nedostavil se. Ke schválení dohody o vině a trestu může dojít i v tom případě, že se poškozený na jednání nedostaví, avšak nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy či bezdůvodného obohacení uplatnil nebo prohlásil, že tento nárok nebude vůči obviněnému uplatňovat.

V rámci jednání o dohodě o vině a trestu může poškozený uplatnit svůj nárok, především pak vymezit jeho rozsah a způsob náhrady způsobené újmy, případně vydání bezdůvodného obohacení. Pokud se poškozený k jednání nedostaví, avšak svůj nárok již uplatnil, může se o výše uvedeném s obviněným dohodnout místo poškozeného státní zástupce, a to až do výše nároku, který poškozený uplatnil. Zároveň je však nezbytné

poukázat na skutečnost, že státní zástupce je primárně povinen hájit zájmy státu na postihu pachatele trestného činu a tyto zájmy upřednostňovat i na úkor poškozeného.¹²²

Náležitosti dohody o vině a trestu jsou v ust. § 175 odst. 6 trestního řádu vymezeny následovně:

- označení státního zástupce, obviněného a poškozeného, byl-li přítomen sjednávání dohody o vině a trestu a souhlasí-li s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení,
- datum a místo jejího sepsání,
- popis skutku, pro který je obviněný stíhán, s uvedením místa, času a způsobu jeho spáchání, případně jiných okolností, za nichž k němu došlo, tak, aby nemohl být zaměněn s jiným skutkem,
- označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován, a to jeho zákonným pojmenováním, uvedením příslušného ustanovení zákona a všech zákonných znaků včetně těch, které odůvodňují určitou trestní sazbu,
- prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán a který je předmětem sjednané dohody o vině a trestu,
- v souladu s trestním zákoníkem dohodnutý druh, výměru a způsob výkonu trestu včetně délky zkušební doby a v případech stanovených trestním zákoníkem trestu náhradního, případně upuštění od potrestání, a rozsah přiměřených omezení a povinností v případě, že to trestní zákoník umožňuje, a že byly dohodnuty; při dohodě o druhu a výměře trestu se přihlédne i k tomu, zda obviněný trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch (§ 39 odst. 7 trestního zákoníku),
- rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, bylo-li dohodnuto,
- ochranné opatření, přichází-li v úvahu jeho uložení a bylo-li dohodnuto,
- podpis státního zástupce, obviněného a obhájce a podpis poškozeného, byl-li přítomen sjednávání dohody o vině a trestu a souhlasí-li s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení.

---

¹²² ZŮBEK, J.: Odklony v trestním řízení. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 81-83 s.

Institut dohody o vině a trestu je možné užít i v řízení proti právnickým osobám. Otázkou zůstává, zda je takový způsob vyřešení trestní věci vhodný. Oproti zbylým odklonům v trestním řízení se dohoda o vině a trestu vyznačuje tím, že rozsudek, jímž je tato dohoda schvalována, má povahu meritorního rozhodnutí. Tento rozsudek obsahuje zároveň rozhodnutí o vině obviněného. V případě podmíněného zastavení trestního stíhání či narovnání je věc ukončena v přípravném řízení na základě rozhodnutí státního zástupce, případně v řízení před soudem, ale ze strany soudu není vynesena odsuzující rozsudek.

Jak jsem již zmínila výše, z výslovných podmínek uvedených v ust. § 175a trestního řádu vyplývá, že při sjednávání dohody o vině a trestu mezi státním zástupcem a obviněným musí být přítomen obhájce obviněného. Jedná se tak o jeden z případů nutné obhajoby dle ust. § 36 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Jelikož však z ust. § 35 odst. 2 ZTOPO vyplývá, že v případě obviněné právnické osoby se nepoužijí ustanovení trestního řádu týkající se nutné obhajoby, zůstává otázkou, zda je tomu tak i v případě dohody o vině a trestu. Za použití výkladových metod je možné dospět k závěru, že ust. § 35 odst. 2 ZTOPO se vztahuje na veškeré případy nutné obhajoby a že ani v případě sjednávání dohody o vině a trestu nemusí mít obviněná právnická osoba obhájce.

Nutno uvést, že v případě obviněné fyzické osoby je dohoda o vině a trestu uzavírána s cílem uložit trest mírnější oproti trestu, který by mohl být uložen v rámci standardního trestního řízení. Obviněná fyzická osoba za tímto účelem spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení, přičemž dohoda o vině a trestu je vždy sjednávána za přítomnosti obhájce obviněného. Jak již však bylo uvedeno výše, v případě obviněné právnické osoby se neužijí ustanovení týkající se nutné obhajoby a může nastat situace, že fyzická osoba jednající za obviněnou právnickou osobu nebude hájit její zájmy, například pokud se budou rozcházet zájmy obviněné právnické osoby a jednající fyzické osoby. Dokážu si představit situaci, kdy se fyzická osoba, která disponuje majetkovou účastí na právnické osobě nebo se podílí na řízení právnické osoby, bude snažit právnickou osobu zlikvidovat. Jestliže uvážíme, že dokazování je v případě

dohodovacího řízení omezeno na minimum,¹²³ mohou důvody takového postupu spočívat i v tom, že skutečný pachatel trestné činnosti bude skryt. Jelikož vysoce postavené fyzické osoby, které splňují podmínky ust. § 8 odst. 1 písm. a), b) či c) ZTOPO, budou raději obětovat existenci právnické osoby.¹²⁴

Jako příklad uvedu rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 12.8.2015, sp. zn. 5 T 67/2015, kdy byl na základě sjednané dohody o vině a trestu uložen obviněné právnické osobě trest zrušení právnické osoby. Tento trest je tím nejpřísnějším, který vůbec lze právnické osobě uložit. Nehledě na to, že tento trest může zasáhnout i do práv třetích osob, jako jsou například zaměstnanci či věřitelé.¹²⁵ Zde nezbývá než se pozastavit nad obsahem takové dohody o vině a trestu a položit si otázku, zda fyzická osoba jednající za obviněnou právnickou osobu opravdu jednala v jejím zájmu.¹²⁶ Na osobu, která jedná za obviněnou právnickou osobu, nejsou v trestním řízení kladeny žádné speciální požadavky, ani co se týče jejího vzdělání. Tato osoba si tak ani nemusí uvědomit důsledky v případě vynesení rozsudku, kterým bude právnická osoba uznána vinnou.

Z neznámého důvodu tak zákonodárce v případě právnické osoby nejenže nestanoví důvod nutné obhajoby, ale zároveň podmínku obhájce nevylučuje. Jinými slovy právnická osoba je na rozdíl od fyzických osob znevýhodněna při uplatňování

---

¹²³ Ačkoliv rozsah, ve kterém by tedy dokazování při řízení o dohodě o vině a trestu mělo probíhat, není dle dikce zákona jasný, lze zastávat názor, že hranice dostatečné důkazní situace pro jednání o dohodě o vině a trestu leží podle úmyslu zákonodárce někde mezi poznáním, které je vyžadováno pro zahájení trestního stíhání, a mezi podklady potřebnými pro podání obžaloby – srov. Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb. (online) 2017. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>.

¹²⁴ ZAORALOVÁ, P. Odklony v řízení proti právnickým osobám. IN JELÍNEK, J. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté. Praha : Leges, 2017, 209 s.

¹²⁵ KOCINA, J. Trestní odpovědnost právnických osob a práva třetích osob. In Dny práva – 2008 – Days of law. Iuridica 337. (online) Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 2008. 1727-1733 s. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/trest/kocina.pdf>

¹²⁶ ZAORALOVÁ, P. Odklony v řízení proti právnickým osobám. IN JELÍNEK, J. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté. Praha: Leges, 2017, 207-210 s.

svých procesních práv, k nimž právo iniciovat zahájení řízení o dohodě o vině a trestu určitě náleží.¹²⁷

Stejně tak jako u předešlých dvou odklonů bude i v případě aplikace tohoto institutu u právnické osoby problematické zodpovězení otázky, kdo učiní prohlášení, že spáchal skutek, pro který je trestán. U ostatních odklonů se prohlášení obviněného vztahuje pouze na rozhodnutí upustit od dalšího trestního stíhání a otázku viny neprejudikuje.¹²⁸ Na rozdíl od schválené dohody o vině a trestu soudem v podobě odsuzujícího rozsudku, jehož obligatorní náležitostí je výrok o vině a trestu. Osoba činící prohlášení nemusí být se skutkem důkladně obeznána, jelikož zde jsou skutečnosti zjištěné vyšetřováním. Z tohoto důvodu tak může dojít k rozšíření okruhu osob, které za právnickou osobu činí úkony v trestním řízení, a přitom nepůjde o osoby, které spáchaly trestný čin, který je přičítán právnické osobě. Dle § 175a odst. 3 nebudou na prohlášení kladeny takové formální a obsahové požadavky, jako např. u doznání dle § 307 odst. 1 tr. řádu. Stejně jako u předešlých dvou odklonů i zde můžeme aplikovat rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tz 41/2014 a dovodíme, že prohlášení učiní osoba, která je odlišná od osoby, která za právnickou osobu činí úkony. Jestliže k uzavření dohody o vině a trestu mezi státním zástupcem a obviněným nedojde, tak se podle ustanovení § 175a odst. 7 tr. ř. k tomuto prohlášení nepřihlíží a nemůže být použito ani jako důkazní prostředek.

4.2.3.1 Memorandum o součinnosti a novela právní úpravy dohody o vině a trestu

Jak vyplývá z aplikační praxe, dohoda o vině a trestu není apriorně proklamována. Důkazem je i statistika Nejvyššího státního zastupitelství, která analyzuje odklony v trestním řízení za rok 2018. Ve srovnání s počtem podání obžalob

---

¹²⁷ ČEP, D. Nutná obhajoba a právnická osoba – vše jasné? In Dny práva 2017 – Days of law 2017, část IX. Zásady trestního práva hmotného i procesního a jejich uplatňování v praxi, Masarykova univerzita Brno 2018, dostupné z <https://www.law.muni.cz/dokumenty/45158>

¹²⁸ Srov. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2013. Student. 760 – 761 s.

nebo návrhů na potrestání, kterých je necelých 58.000, bylo uzavřeno jen 110 dohod o vině a trestu.¹²⁹ V letech 2012 – 2016 bylo formou tohoto odklonu vyřízeno celkem 39 trestních věcí, kdy obviněnou byla právnická osoba.¹³⁰ Problém přílišného neuplatňování tohoto odklonu mělo řešit Memorandum o součinnosti mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou advokátní komorou. Před uzavřením tohoto Memoranda se diskutovalo o potřebě častějšího využití stávající možnosti odklonů včetně dohody o vině a trestu a o komplikacích s jejich uplatněním v praxi. Ze zkušeností lze dovodit obavy obviněného při doznání viny, které je nutné při aplikaci odklonu, a z následného neschválení dohody o vině a trestu soudem a nařízení standardního hlavního líčení. Takovéto přiznání viny však nemůže být během trestního řízení oficiálně použito. Za další problém se považoval i jakýsi ostych státních zástupců ohledně komunikace s obhájcem a opačně. Nejisté bylo, do jaké míry mohou spolu věc řešit, když státní zástupce usiluje o odhalení a potrestání trestného činu.¹³¹

Právě tyto shora uvedené problémy, mělo vyřešit podepsané Memorandum. Hlavním přínosem je, že Česká advokátní komora by měla podporovat komunikaci mezi obhájci a státními zástupci zaměřenou na co nejefektivnější využívání odklonů a uzavírání dohod o vině a trestu.¹³² Tuto komunikaci blíže upravuje článek druhý, podle kterého strany jednají v souladu s profesní etikou a zákonnými povinnostmi. Komunikace se státním zástupcem je považována za důvěrnou.

Strany memoranda mají za to, že je potřeba podpořit intenzivnější komunikaci mezi státním zástupcem a obhájcem v oblasti uzavírání odklonů a dohod o vině a trestu i v rámci trestní odpovědnosti právnických osob. Právnickým osobám má být prostřednictvím jejich obhájce dána přímá a efektivní možnost komunikovat se státním

---

¹²⁹ KOTOUN, A. Dohoda o vině a trestu a její využívání v právní praxi, Právní prostor, 2019, dostupné online na <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/dohoda-o-vine-a-trestu-a-jeji-vyuzivani-v-pravni-praxi#link-note-6>

¹³⁰ ZAORALOVÁ, P. Odklony v řízení proti právnickým osobám. IN JELÍNEK, J. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté. Praha: Leges, 2017, 205 s.

¹³¹ KOCINA, J.: Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu, Bulletin advokacie, č. 11, 2020, 18 s.

¹³² SOKOL, T.: Představitelé ČAK a NSZ podepsali Memorandum o součinnosti, Bulletin advokacie č. 1-2/2019, 9-10 s.

zástupcem za účelem uzavření dohody o vině a trestu, jejíž součástí bude i přijetí opatření, které napraví nedostatky nastavených opatření a do budoucna znemožní páchaní trestné činnosti, včetně opatření, jejichž důsledkem může být využití § 8 odst. 5 ZTOPO.¹³³ Článek třetí upravuje každoroční vyhodnocení spolupráce. První takovéto vyhodnocení bylo provedeno v únoru 2020. Po vyhodnocení všech shromážděných informací od obhájců a státních zástupců vyšlo najevo, že za rok 2019 nebyla v oblasti odklonů a při uzavírání dohod o vině a trestu zaznamenána větší komunikace mezi státními zástupci a obhájci než v předchozích letech.¹³⁴ Lze však očekávat, že s rostoucím povědomím o Memorandu bude využitelnost všech odklonů větší než do současnosti.¹³⁵

K častějšímu používání dohody o vině a trestu v trestním řízení může pomoci i zákon č. 333/2020 Sb., účinný od 1.10.2020, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 41/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů a některé další trestní předpisy. Nově tak bude možné sjednat dohodu o vině a trestu i v řízení o zvlášť závažném zločinu. Další změnu, kterou přináší tato novela je, že dohodu o vině a trestu není možné sjednat pouze v případech v řízení proti uprchlému.

Novela dále zakotvila nová ustanovení v podobě § 206b, § 206c a 206d tr. ř., kdy předseda senátu může navrhnout sjednání dohody o vině a trestu, má-li to za vhodné vzhledem k okolnostem konkrétního případu. Další podstatnou změnou je, že dohodu bude možné uzavřít bez přítomnosti obhájce, jestliže se nejedná o nutnou obhajobu. Je zřejmé, že v jednotlivých případech záleží na vůli obviněného, zda chce mít při sjednávání dohody o vině a trestu profesionální zastoupení, či zda se cítí být

---

¹³³ Srov. článek první odst. 2 Memoranda o součinnosti mezi NSZ a ČAK

¹³⁴ Přípis nejvyššího státního zástupce JUDr. Pavla Zemana adresovaný předsedovi České advokátní komory JUDr. Vladimíru Jirouskovi ze dne 12.2.2020, č.j. 109/2020 - 14

¹³⁵ KOCINA, J.: Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu, Bulletin advokacie, č. 11, 2020, 18 s.

schopen důsledky takového postupu posoudit sám.¹³⁶ Podle Stříže možná nebudou s touto změnou souhlasit mnozí advokáti, kteří jsou zapsáni v seznamu obhájců ex offio. Nicméně jak vyplývá ze shora uvedených dat, nebylo mnoho advokátů, kteří byli ustanovováni pouze pro účely sjednání dohody o vině a trestu. Určitě stojí za zmínku, že tuzemští obhájci nejsou ani nijak zvlášť motivováni ke sjednání dohody o vině a trestu, jako např. obhájci na Slovensku.¹³⁷ Dle slovenského předpisu upravující odměnu a náhrady advokáta za poskytování právních služeb platí, že jestliže byla soudem schválena dohoda o vině a trestu před podáním obžaloby, náleží obhájci vedle příslušné odměny také odměna ve výši čtyřnásobku základní sazby tarifní odměny za jeden úkon právní služby.¹³⁸

Od novely tak můžeme očekávat, že podpoří nárůst popularity doposud velmi málo využívané dohody o vině a trestu. Stát by tak mohl ušetřit na nákladech řízení a přetíženým soudům by se ulevilo. Jestli novela byla krokem správným směrem a dojde k častější aplikaci tohoto institutu ukáže až praxe či soudní judikatura.

---

¹³⁶ STŘÍŽ, D.: Dohoda o vině a trestu ve světle novelizace trestního zákoníku, 3.9.2020, dostupné online na <https://www.epravo.cz/top/clanky/dohoda-o-vine-a-trestu-ve-svetle-novelizace-trestniho-zakoniku-111800.html>

¹³⁷ Ibidem

¹³⁸ Srov. § 14 odst. 7 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z., o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb.

5. Odklony ve zkráceném přípravném řízení proti právníkům osobám

K výrazné změně přípravného řízení došlo na základě tzv. velké novely trestního řádu, provedené zákonem č. 265/2001 Sb., která nabyla účinnosti ke dni 1.1.2002. Na základě této novely bylo přípravné řízení rozčleněno do třech různých forem, a to na tzv. standardní, rozšířené a zkrácené přípravné řízení.

Ust. § 179a trestního řádu uvádí, za jakých podmínek lze zkrácené přípravné řízení konat. Zkrácené přípravné řízení může být konáno v případě, že se jedná o takový trestný čin, o kterém přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice trestní sazby nepřevyšuje pět let. Zároveň však je nezbytné, aby byl podezřelý přistižen při činu nebo bezprostředně po jeho spáchání. Nebo jsou v průběhu prověřování trestního oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání zjištěny skutečnosti, jinak odůvodňující zahájení trestního stíhání a lze očekávat, že podezřelého bude možné v zákonné lhůtě postavit před soud. To znamená, nejpozději do dvou týdnů ode dne, kdy policejní orgán sdělil podezřelému z jakého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován.

Trestní řád zároveň stanovuje okolnosti, které vylučují konání přípravného řízení. V souladu s ust. § 179f odst. 1 trestního řádu je konání zkráceného přípravného řízení nebo pokračování v něm vyloučeno tehdy, je-li dán důvod vazby a nejsou-li splněny podmínky pro předání zadrženého podezřelého spolu s návrhem na potrestání soudu. Případně jsou-li dány důvody pro konání společného řízení o dvou či více trestných činech, a alespoň o jednom z nich je třeba konat vyšetřování.

V případě, že jsou výše uvedené podmínky splněny, musí být orgány činnými v trestním řízení obligatorně konáno zkrácené přípravné řízení.

Zkrácené přípravné řízení má především za cíl urychlit celý průběh trestního řízení tak, aby u méně závažných trestných činů mohlo být v co nejkratší době vydáno

meritorní rozhodnutí ve věci. Avšak až od 1.7.2004 bylo umožněno aplikovat odklony v trestním řízení i v rámci zkráceného přípravného řízení, a to přesto, že právě odklony mají též za cíl průběh trestního řízení urychlit.

Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání

Státní zástupce může místo návrhu na potrestání rozhodnout, že se podání návrhu na potrestání podmíněně odkládá. Aby mohl státní zástupce takové rozhodnutí učinit, je nezbytné, aby se podezřelá právnická osoba ke spáchání činu doznala. Jak již judikoval Nejvyšší soud ve svém usnesení, za doznání může být považováno ve spojení s ust. § 307 odst. 1 písm. a), doznání fyzické osoby, která založila trestní odpovědnost právnické osoby, jejíž jménem a v rámci její činnosti fyzická osoba spáchala trestný čin.¹³⁹

Jestliže byla trestným činem způsobena škoda, je nutné, aby ji podezřelá právnická osoba nahradila či uzavřela s poškozeným dohodu o náhradě vzniklé škody, anebo učinila jiná potřebná opatření k její náhradě. V případě, že se spácháním trestného činu podezřelá právnická osoba obohatila, je povinna vydat bezdůvodné obohacení činem získané. Dále je podezřelá PO povinna uzavřít s poškozeným dohodu o vydání bezdůvodného obohacení nebo učinit jiná vhodná opatření k jeho vydání.

Podezřelá PO musí s podmíněným odložením podání návrhu na potrestání vyslovit souhlas a dále musí státní zástupce vzhledem k osobě podezřelého, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu důvodně považovat takové rozhodnutí za dostačující. Dle judikatury Nejvyššího soudu je považováno za dostačující, jestliže tento souhlas udělila osoba fyzická, oprávněná činit úkony za obviněnou právnickou osobu v trestním řízení.

Porovnáme-li výše uvedené podmínky pro rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání s podmínkami pro užití institutu podmíněného zastavení

---

¹³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.9.2014, sp. zn. 5 Tz 41/2014.

trestního stíhání, je patrné, že jsou téměř totožné. Jediný rozdíl lze spatřovat v tom, že u podmíněného zastavení trestního stíhání je stanoven okruh trestných činů, na které lze tento institut aplikovat. U podmíněného odložení podání návrhu na potrestání okruh trestný činů nijak stanoven není. V takovém případě se užije ust. § 179a odst. 1 trestního řádu, kde je uvedeno, že zkrácené přípravné řízení se koná o trestných činech, o nichž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let.¹⁴⁰

Rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání

Nebude-li po skončení zkráceného přípravného řízení věc policejním orgánem odložena dle ust. § 159a odst. 1-3, 5 trestního řádu či odevzdána z důvodů uvedených v ust. § 159a odst. 1, písm. a) nebo b) trestního řádu, předloží policejní orgán státnímu zástupci zprávu o výsledku zkráceného přípravného řízení. Tato zpráva obsahuje vždy osobní údaje podezřelého, popis skutku, který byl spáchán, jeho právní kvalifikaci a důkazní prostředky.¹⁴¹

Státní zástupce rozhoduje o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání usnesením, které mimo jiné obsahuje stanovení zkušební doby. V současné době může být zkušební doba stanovena v délce trvání šesti měsíců až dvou let. Dle ust. § 179g odst. 2 trestního řádu, který obsahuje asperační variantu podmíněného odložení podání návrhu na potrestání, je však stanovena delší zkušební doba. Tato zkušební doba může činit až pět let. Pro běh zkušební doby je rozhodující nabytí právní moci předmětného usnesení.

Stejně jako v případě podmíněného zastavení trestního stíhání i v tomto případě je možné uložit podezřelému přiměřená omezení a přiměřené povinnosti, nejdéle však po dobu trvání zkušební doby.

---

¹⁴⁰ TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 172-178 s.

¹⁴¹ ŠÁMAL, P., GRIVNA, T. Trestní řád : Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 2354 s.

Pouze podezřelý a poškozený mohou podat proti usnesení o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání stížnost, která má odkladný účinek. Na rozdíl od rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání však v tomto případě o stížnosti nerozhoduje soud, nýbrž státní zástupce vyššího státního zastupitelství. Kromě řádného opravného prostředku je možné dále podat též mimořádný opravný prostředek. Jediným mimořádným opravným prostředkem, který lze v případě rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání podat, je stížnost pro porušení zákona. Jiný mimořádný opravný prostředek přípustný není.

Osvědčení podezřelého

Po uplynutí zkušební doby rozhodne státní zástupce, který vydal předmětné usnesení o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání, o tom, že se podezřelá právnická osoba osvědčila. Avšak učiní tak pouze v těch případech, kdy po období zkušební doby právnická osoba vedla „řádný život“, splnila povinnost spočívající v náhradě škody způsobené spácháním činu či vydala bezdůvodné obohacení. Popřípadě splnila jinou povinnost, pokud se k ní zavázala, a nakonec vyhověla též uloženým přiměřeným omezením. Stejně jako u podmíněného zastavení trestního stíhání nemůžeme výslovně deklarovat u právnické osoby „řádný život“. Právnická osoba má fiktivní povahu a nemůže doslova vést „klasický život“ jako osoba fyzická, která je nadána smysly a vnímáním. Dle mého názoru je však možné osvědčení právnické osoby dovodit např. z výpisu evidence rejstříku trestů právnických osob, popř. z evidence přestupků. Dalším ukazatelem pro osvědčení také může být skutečnost, že právnická osoba během zkušební doby implementovala opatření tzv. *compliance management system*, tj. opatření sloužící k předcházení a zamezování protiprávní činnosti.

Osvědčil-li se podezřelý, rozhodne o tom státní zástupce usnesením, které obsahuje jediný výrok o osvědčení a zároveň odkazuje na usnesení o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání.

Pokud ovšem podezřelý výše uvedeným podmínkám nevyhoví a nepovede řádný život v průběhu zkušební doby, rozhodne státní zástupce usnesením o tom, že se

neosvědčil. Otázkou pak zůstává, jak má být dále orgány činnými v trestním řízení postupováno. Na tuto problematiku se lze setkat se dvěma různými pohledy. Někteří jsou toho názoru, že má takové usnesení dále obsahovat přímý příkaz týkající se zahájení trestního stíhání směřující policejnímu orgánu (konal-li zkrácené přípravné řízení státní zástupce, vydá usnesení o zahájení trestního stíhání sám státní zástupce). Opačné názory pak poukazují na to, že by v případě neosvědčení se podezřelého mělo dojít k podání návrhu na potrestání.

V případě, že podezřelý nepovede řádný život, nesplní povinnost spočívající v náhradě škody způsobené spácháním činu ani nevydá bezdůvodné obohacení, či nesplní jinou povinnost, pokud se k ní zavázal a nevyhoví uloženým přiměřeným omezením, nemusí vždy dojít k rozhodnutí o tom, že se podezřelý neosvědčil. Státní zástupce může ve výjimečných případech nechat podmíněné odložení podání návrhu na potrestání i nadále v platnosti, a to za podmínky, že dojde k prodloužení zkušební doby. Prodloužení této doby však nesmí překročit maximální zákonem stanovenou délku.

Zákon pamatuje také na případy, kdy do jednoho roku od uplynutí zkušební doby nedojde k vydání některého z výše uvedených rozhodnutí. Nastane-li taková situace, uplatní se ze zákona fikce, že se podezřelý osvědčil. Tato fikce však nastane pouze za okolnosti, že podezřelý neměl vinu na tom, že takové rozhodnutí nebylo vydáno.¹⁴²

---

¹⁴² TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018, 179-183 s.

6. Odklony ve správním řízení proti právnickým osobám

6.1. Úvod

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, vstoupil v platnost dne 18.05.1990 a účinnosti nabyl dne 1.7.1990. Tímto zákonem byly stanoveny základy odpovědnosti za přestupek a řízení o přestupcích. Tato právní úprava dostatečně neupravovala řízení o přestupcích a byla již zastaralá. Ani ustanovení správně právní odpovědnosti právnických osob z hlediska hmotněprávního ani procesně právního nebyla dostatečná. Zákon č. 200/1990 Sb. taktéž nerefletoval vývoj právní úpravy v navazujících nebo souvisejících právních předpisech, především v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, trestním zákoníku a zejména se nevztahoval na administrativní odpovědnost právnických osob.¹⁴³

Jako reakce na shora uvedené nedostatky právní úpravy přestupků vstoupil u nás v účinnost dne 1.7.2017 zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále jen „přestupkový zákon“ nebo „PřestZ“.) Přestupkový zákon je založený na myšlence částečné kodifikace¹⁴⁴ a měl by odstranit dlouhodobě vytýkané nedostatky předchozí hmotné i procesně právní úpravy správního trestání. Dále by měl více reflektovat a provázat úpravu správně právní odpovědnosti s jinými systémy, zejména s trestněprávní.¹⁴⁵ PřestZ kromě odpovědnosti fyzické osoby a podnikající fyzické osoby, upravuje i odpovědnost právnické osoby, a to jako odpovědnost bez zavinění s možností liberace. Způsobilost právnické osoby trestněprávně jednat je odvozena od jednání fyzické osoby, která za ni jedná, a jejíž jednání se přičítá právnické osobě. Právnickou osobu lze postihnout za podmínek stanovených zákonem ještě před jejím vznikem. Dále je možné právnickou osobu postihnout, rozhodnul-li soud o její

---

¹⁴³ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, 73 s., dostupná na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=555&CT1=0>.

¹⁴⁴ HENDRYCH, D. a kol. Správní právo. Obecná část. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 326 s.

¹⁴⁵ FRUMAROVÁ, K. Narovnání – nově zavedený institut, tzv. odklonu do řízení o přestupku. Správní právo. 2017, č. 7, 457 s.

neplatnosti nebo v případě, že nedošlo platně či účinně k založení oprávnění k jednání za právnickou osobu.

Přestupkový zákon nezahrnuje všechny druhy správních deliktů, ale jen dosavadní přestupky, jiné správní delikty fyzických osob a správní delikty právnických osob. Skutkové podstaty přestupků, které se vztahují k více oborům veřejné správy a ty, které nemají odpovídající pozitivní hmotněprávní úpravu (např. přestupky proti veřejnému pořádku, proti majetku, proti občanskému soužití) jsou obsaženy ve zvláštním zákoně č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. PřestZ nekodifikuje celý správně-trestní proces, ale upravuje pouze zvláštnosti řízení o přestupcích, přičemž se subsidiárně použije správní řád.¹⁴⁶ Kromě subsidiarity správního řádu zákonodárce také zvažoval variantu zcela samostatné procesně právní úpravy či subsidiaritu trestního řádu. Tato varianta však neodpovídá tradicím českého právního řádu a zvolil tak subsidiaritu řádu správního.

I když subsidiarita trestního řádu nebyla vhodná, na první pohled je však zřejmé, že se zákonodárce u PřestZ významně inspiroval v české trestně právní úpravě. A to nejen v oblasti hmotně právní, ale i procesně právní. Přestupkový zákon tak přináší nové, doposud ve správním právu neupravené instituty.¹⁴⁷ Jedním z takových institutů je narovnání, které je jednou z forem odklonu. Přijetím PřestZ se bude tento typ odklonu aplikovat i v řízení správně trestním, tj. i v řízení přestupkovém.

6.2. Odklon ve správně trestním řízení – narovnání

Kromě standardních způsobů ukončení přestupkového řízení v podobě meritorního rozhodnutí či zastavení řízení může být přestupkové řízení ukončeno v souladu s § 87 rozhodnutím o schválení dohody narovnání. Jak uvádí komentář k trestnímu řádu: „*Institut narovnání se stal součástí trestního řízení novelou trestního*

---

¹⁴⁶ HENDRYCH, D. a kol. Správní právo. Obecná část. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 327 s.

¹⁴⁷ FRUMAROVÁ, K. Narovnání – nově zavedený institut, tzv. odklonu do řízení o přestupku. Správní právo. 2017, č. 7, 457 s.

rádu účinnou od 1. 9. 1995. Nárůst kriminality v devadesátých letech minulého století, a tedy počet případů předkládaných soudům, zejména těch, kde pachatel je ohrožen mírnějším trestem, a probíhající reforma justice se projeví v přetížení orgánů činných v trestním řízení, nepříznivě v délce trestního řízení a v průtazích při rozhodování trestních věcí. Problém nárůstu kriminality zejména v devadesátých letech minulého století a prosazení nových přístupů tzv. restorativní (obnovující) justice přispěly k prosazení mimotrestních přístupů a alternativních postupů (včetně tzv. odklonů) i v České republice, přičemž tyto postupy, návrhy a inovace by měly být stanoveny s náležitým zřetelem k rovnováze mezi různými zájmy společenských skupin na adekvátním projednání trestného činu na jedné straně a lidským právům a právním zárukám všech zainteresovaných stran na straně druhé.”¹⁴⁸

Zajímavou otázkou může být, zda lze institut narovnání realizovat i za situace, kdy v postavení poškozeného vystupuje stát či jiná veřejnoprávní korporace či subjekt (např. obec). Ustanovení § 70 PřestZ hovoří v rámci definice poškozeného pouze o „osobě“.¹⁴⁹ S ohledem na ust. § 8 NOZ může být poškozeným osoba fyzická i právnická. Lze tedy mít za to, že narovnání lze uskutečnit, i když je poškozeným právnická osoba, což je shodný názor i nauky trestně právní.¹⁵⁰

Podstatou odklonu narovnání je dohoda o vypořádání vzájemných vztahů mezi osobou poškozenou na straně jedné a obviněným na straně druhé. Obsahem takové dohody je ukončení přestupkového řízení v případě, že obviněný splní zákonem stanovené podmínky, takže není třeba věc vyřizovat v řádném řízení o přestupku. Dohodu o narovnání schvaluje správní orgán.¹⁵¹ Správní orgán schválí tuto dohodu za podmínky, která je upravena v § 87 odst. 1 písm. a), pokud není takový způsob vyřízení

---

¹⁴⁸ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, 3509 s.

¹⁴⁹ FRUMAROVÁ, K. Narovnání – nově zavedený institut, tzv. odklonu do řízení o přestupku. Správní právo. 2017, č. 7, 465 s.

¹⁵⁰ ŠČERBA, F.: Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 94 s.

¹⁵¹ JEMELKA, L., Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích, 2. vydání. C. H. Beck, 2020, 712 s.

věci v rozporu s veřejným zájmem a je dostačující vzhledem k povaze a závažnosti přestupku, k míře, jakou byl přestupkem dotčen veřejný zájem, a osobě obviněného a jeho osobním poměrům.¹⁵² Správní orgán proto musí s ohledem na tyto podmínky zvážit, zda by byl tento způsob vyřízení přestupku v konkrétním případě dostatečný a vhodný.

Aby mohla být dohoda o narovnání schválena, musí obviněný prohlásit, že spáchal skutek, pro který je stíhán, přičemž nesmí být důvodné pochybnosti o tom, že jeho prohlášení bylo učiněno svobodně, vážně a určitě.¹⁵³ Obviněný tak musí s tímto způsobem ukončení řízení sám a dobrovolně souhlasit. Obviněný si má být vědom toho, že se tímto narovnáním přiznává ke spáchání skutku, pro který je stíhán. *„Přestože musí dojít k tomuto přiznání, nejedná se o vyslovení viny ze strany správního orgánu a nenastávají proto s tím spojené negativní následky, jako je zápis do evidence přestupků vedené Rejstříkem trestů. Ačkoliv zde nebude vyslovena vina obviněného, bude narovnáním založena překážka věci rozhodnuté.“*¹⁵⁴ Zárukou pro splnění této podmínky je výslech obviněného i poškozeného před správním orgánem. Správní orgán si tak touto cestou ověří, zda byla dohoda o narovnání mezi nimi uzavřena dobrovolně a zda obě strany souhlasí s jejím schválením. Současně správní orgán poučí obviněného o právních důsledcích schválení dohody a právní mocí rozhodnutí o schválení dohody řízení o přestupku končí. Jestliže poškozený nesouhlasí s uzavřením této dohody, nebo s tím sice souhlasí, ale správní orgán nespátřuje splnění všech zákonných podmínek, tímto odklonem k ukončení řízení nedojde. Přestupkové řízení tak musí být ukončeno některým ze standardních způsobů.

Kromě shora uvedených podmínek musí obviněný uhradit poškozenému škodu nebo mu vydat bezdůvodné obohacení. Jedná se o projev reparační funkce institutu narovnání. Obviněný musí odčinit následky svého protiprávního činu, tj. nahradit vzniklou majetkovou újmu. Může se jednat o skutečnou škodu či ušlý zisk. Nebo musí

---

¹⁵² Srov. § 87 odst. 1 písm. a) PřestZ.

¹⁵³ Srov. § 87 odst. 1 písm. b) PřestZ.

¹⁵⁴ JEMELKA, L., Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích, 2. vydání. C. H. Beck, 2020, 714 s.

obviněný vydat to, o co se bezdůvodně přestupkem obohatil. Vzniklou škodu lze uhradit jak v penězích, tak i uvedením do předešlého stavu. V případě bezdůvodného obohacení je třeba vydat zpět poškozenému předmět tohoto obohacení, popř. za něj poskytnout peněžitou náhradu. Pokud jde o výši náhrady, odborná literatura z oblasti trestního práva připouští, aby se obviněný s poškozeným dohodli na vyšší, ne však zcela nepřiměřené náhradě škody, oproti škodě vyčíslené.¹⁵⁵

Poslední podmínka, kterou stanovuje přestupkový zákon a musí být splněna, spočívá v tom, že obviněný složil na účet správního orgánu peněžní částku určenou k veřejně prospěšným účelům. Tato podmínka tak představuje určitou reparaci přestupkem dotčeného veřejného zájmu. Nejedná se však o trest, i když je v této podmínce pro schválení dohody o narovnání obsažen jistý represivní prvek.¹⁵⁶ Důvodová zpráva k tomuto postupu uvádí: „*Nejprve obviněný požádá správní orgán o určení příjemce a výše částky určené k obecně prospěšným účelům. Správní orgán obviněnému sdělí určeného příjemce a výši částky, pokud lze předpokládat, že budou splněny podmínky pro narovnání. Mezitím může obviněný uzavřít dohodu o narovnání. Ta bude obsahovat především určení výše škody způsobené spácháním přestupku nebo určení výše bezdůvodného obohacení získaného spácháním přestupku a způsob jeho vydání a způsob jejího nahrazení, případně další vzájemná práva a závazky mezi jejími stranami.*“¹⁵⁷ Při určení příjemce vychází správní orgán z taxativního výčtu stanoveného v § 87 odst. 4 PřestZ. V tomto výčtu je vymezen okruh subjektů, a to: stát, kraj, obec, státní fond, státní příspěvková organizace, příspěvková organizace územního samosprávného celku, registrovaná církev nebo náboženská společnost nebo jimi zřízená právnická osoba, spolek, veřejně prospěšná právnická osoba, fundace, veřejná vysoká škola nebo dobrovolný svazek obcí.¹⁵⁸

---

¹⁵⁵ RIZMAN, S., ŠÁMAL, P., SOTOLÁŘ, A.: K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení (III. část). Trestní právo, 1997, č. 2, 10 s.

¹⁵⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, dostupná na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=555&CT1=0>.

¹⁵⁷ Ibidem

¹⁵⁸ Srov. § 87 odst. 4 PřestZ.

Jestliže jsou splněny taxativně shora uvedené podmínky, správní orgán svým rozhodnutím schválí dohodu o narovnání. Ve výrokové části rozhodnutí, kromě náležitostí dle §§ 68 - 69 správního řádu,¹⁵⁹ musí být obsaženy následující ustanovení:

- popis skutku s označením místa, času a způsobu jeho spáchání, právní kvalifikace skutku,
- výrok o schválení dohody o narovnání s uvedením obsahu této dohody zahrnující i výši nahrazené škody nebo vydaného bezdůvodného obohacení, popř. způsob jiného odčinění škody nebo bezdůvodného obohacení vzniklých přestupkem,
- výši částky určené k veřejně prospěšným účelům s uvedením jejího příjemce,
- výrok o zastavení řízení,
- výrok o náhradě nákladů řízení.¹⁶⁰

Proti rozhodnutí o schválení dohody o narovnání lze podat řádný opravný prostředek, kterým je odvolání. Odvolání podává ten, kdo schválenou dohodu o narovnání uzavřel.

Podle Práškové je zavedení institutu narovnání do PřestZ sporné, a to z několika důvodů. Jedním z důvodů je, že se tento odklon příliš neosvědčil v trestním řízení a lze tedy očekávat malou frekvenci i v řízení přestupkovém. Narovnání přichází v úvahu pouze tehdy, když v řízení vystupuje poškozený ve smyslu přestupkového zákona. Jelikož „*objektem přestupků je v zásadě řádný, bezporuchový chod veřejné správy, vzniká újma zpravidla celé společnosti, protože veřejnoprávní povinnosti jsou ukládány z důvodu veřejného zájmu na zajištění úkolů jednotlivých úseků veřejné správy.*“¹⁶¹ Spáchané přestupky, jejichž následkem by vznikla škoda konkrétnímu jednotlivci, nejsou časté. Důvodem, proč budou obvinění usilovat o narovnání, bude podle Práškové, skutečnost, že podle § 16i odst. 1 zákona č. 269/1994 Sb. o Rejstříku trestů, kdy se „*v evidenci přestupků evidují údaje o pravomocných rozhodnutích o přestupku,*

---

¹⁵⁹ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

¹⁶⁰ FRUMAROVÁ, K. Narovnání – nově zavedený institut, tzv. odklonu do řízení o přestupku. Správní právo. 2017, č. 7, 469 s.

¹⁶¹ PRÁŠKOVÁ, H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, 377 s.

kterými byla vyslovena vina, o nichž tak stanoví zvláštní právní předpis, a o jednání majícím znaky takového přestupku. V evidenci se dále evidují údaje o rozhodnutích majících odkladný účinek ve vztahu k rozhodnutím podle věty první.“¹⁶² V této evidenci tak nebude uvedeno rozhodnutí o schválení dohody o narovnání. Obviněným tak může jít o čistý přestupkový rejstřík.

Další problém může spočívat v tom, že PřestZ dostatečně nevymezuje, v případě jakého přestupku lze užít narovnání, na rozdíl od trestního řízení. V trestním řízení je užití narovnání vázáno pouze na řízení o přečinu. V přestupkovém řízení tak může narovnání přijít v úvahu i v řízení o velmi závažných přestupcích. Proto je důležité, aby správní orgán při schvalování dohody o narovnání řádně zhodnotil, jestli je takový způsob vyřízení přestupku dostačující vzhledem k povaze a závažnosti přestupku.¹⁶³

Úskalím tohoto odklonu také může být, jakým způsobem vůbec dojde ke vzájemné domluvě mezi obviněným a poškozeným. Správní orgán svou činností aktivně nezasahuje do narovnání. V trestním řízení lze k tomuto účelu užít mediaci. Správní orgán však podobný institut k dispozici nemá. Poškozený nesmí být v žádném případě k souhlasu donucován. K tomu, aby správní orgán zjistil, jakým způsobem byla dohoda uzavřena, slouží výslech obviněného a poškozeného. Z výslechu by mělo vyplynout, jak se staví poškozený k navrhovanému narovnání. Poškozený by měl sdělit, zda mu obviněný nahradil škodu či mu vydal bezdůvodné obohacení. Poškozený se také může vyjádřit k výši peněžité částky, případně k příjemci či účelu, pro který má být tato částka využita. Obviněný musí především prohlásit, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Prohlášení obviněného není důkazním prostředkem o jeho vině a pravdivost prohlášení se tedy neprokazuje. Jelikož schválení dohody o narovnání není rozhodnutím, které by prokazovalo vinu obviněného ve formě odsuzujícího rozsudku ve smyslu § 40 odst. 2 EÚLP, nemá prohlášení obviněného o spáchání skutku význam z hlediska presumpce nevinu.¹⁶⁴

---

¹⁶² Srov. § 16i odst. 1 zákona č. 269/1994 Sb. o rejstříku trestů.

¹⁶³ PRÁŠKOVÁ, H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, 378 s.

¹⁶⁴ Ibidem, 379 s.

Složením peněžní částky na účet správního orgánu obviněný kompenzuje své protiprávní jednání a ze strany správního orgánu mu tak nebude uložen správní trest. Tato podmínka obecně vyjadřuje určitou formu reparace porušeného veřejného zájmu. Jak jsem již uvedla výše, peněžní částka má být použita k veřejně prospěšným účelům a příjemcem má být některý subjekt z taxativního výčtu dle § 87 odst. 4 PřestZ. Prášková se však domnívá, „že v praxi správních orgánů se objeví stejné, ne-li ještě horší komplikace s určením konkrétního adresáta a se specifikací veřejně prospěšného účelu jako v trestním řízení“.¹⁶⁵ V trestním řízení došlo ke změně právní úpravy a nahrazení jednoznačným ustanovením, a to tak, že částka je určena státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního právního předpisu.¹⁶⁶ Dle názoru Práškové se mohou objevit i námitky netransparentnosti či korupce, jelikož příjemce, výši částky a lhůtu k uhrazení peněžité částky určuje na požádání obviněného správní orgán. Mimo jiné se Prášková domnívá, že administrace spojená s vybíráním částky bude pro správní orgán zatěžující.

Ze shora uvedeného vyplývá, že správní orgán nemůže s obviněným o návrhu nijak polemizovat, může projevit svůj nesouhlas pouze neschválením narovnání. Obviněný ještě před rozhodnutím o schválení narovnání zaplatí částku na účet správního orgánu. V případě, že správní orgán svým rozhodnutím neschválí dohodu o narovnání, musí být složená částka vrácena zpět obviněnému. Podmínka zaplacení částky je nezřídka podrobována také kritice. Někdy je tento prostředek označován jako vykoupení se spravedlnosti, který zakládá nerovné postavení mezi obviněnými, jelikož nemajetní pachatelé nemají možnost splnit veškeré podmínky pro narovnání.¹⁶⁷

Další otázka, která může být nastolena v souvislosti s tímto odklonem, je, jakou podobu může mít dohoda o narovnání. Jestli se může jednat i o narovnání ve smyslu § 1903 a násl. NOZ nebo o dohodu o započtení vzájemných pohledávek v souladu s

---

¹⁶⁵ Ibidem

¹⁶⁶ Srov. Důvodovou zprávu k zákonu č. 193/2012 Sb. a Zvláštní zprávu o odklonech v trestním řízení jako součástí Zprávy o činnosti státního zastupitelství v roce 2008.

¹⁶⁷ Ibidem, 380 s.

§ 1982 NOZ. K tomu se však PřestZ ke škodě věci nevyjadřuje. Do úvahy z mého pohledu přichází oba citované způsoby.

Mimo jiné je třeba též uvést, že jakmile správní orgán schválí narovnání a rozhodnutí nabyde právní moci, je skončeno řízení *ex lege*. Výrok o zastavení řízení má tedy v rozhodnutí o schválení dohody narovnání pouze informativní charakter. Některé náležitosti obsažené v rozhodnutí o schválení narovnání dle názoru Práškové vzbuzují pochyby o tom, zda je bude možné řádně uvést. Vzhledem k tomu, že obviněný prohlašuje, že skutek spáchal a správní orgán tak nemusí rozebírat skutkové okolnosti spáchání přestupku, nabízí se otázka, jak může správní orgán řádně uvést např. způsob spáchání skutku nebo formu zavinění.¹⁶⁸

6.3. Shrnutí

Narovnání je nový institut obsažený v § 87 přestupkového zákona. Jedná se o odklon v přestupkovém řízení, jelikož řízení není ukončeno standardním meritorním rozhodnutím. Obviněný uzavírá s poškozeným dohodu o narovnání, kterou tak mezi sebou vypořádávají vzájemné vztahy. Obsahem takové dohody je ukončení přestupkového řízení v případě, že obviněný splní zákonem stanovené podmínky. Obviněný musí svobodně, vážně a určitě prohlásit, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Jinými slovy dojde k doznání obviněného. Obviněný dále musí uhradit poškozenému škodu nebo mu vydat bezdůvodné obohacení. Vzniklou škodu může obviněný uhradit buď v penězích, nebo i uvedením do předešlého stavu. U bezdůvodného obohacení vydá obviněný předmět tohoto obohacení zpět poškozenému, případně může za něj poskytnout peněžitou náhradu. Obviněný je také povinen složit na účet správního orgánu peněžní částku určenou k veřejně prospěšným účelům. S dohodou o narovnání však musí souhlasit i poškozený. V případě, že jsou splněny shora uvedené zákonné podmínky, správní orgán svým rozhodnutím narovnání schválí.

Takovýto způsob vyřešení projednávaného přestupku tak může urychlit celý proces přestupkové řízení a současně může být zachován preventivní, reparační a

---

¹⁶⁸ Ibidem, 381 s.

částečně i represivní účel přestupkového řízení. Je poněkud předčasné již nyní hodnotit zavedení institutu narovnání do PřestZ. To ukáže až následná praxe správních orgánů či judikatura, zda bude tento institut hojně využíván či se objeví další nedostatky v zákonné úpravě. Obecně mohou odklony celé řízení urychlit a obsahují v sobě i určité pozitivní prvky. Na druhé straně však jde o relativně složitý proces, jelikož musí být splněno několik zákonem stanovených podmínek, aby k takovému způsobu ukončení řízení mohlo dojít.

7. Komparace s vybranými zahraničními úpravami

7.1. Slovenská právní úprava odklonů v trestním řízení proti právnickým osobám

7.1.1. Úvod

Slovenská republika se nakonec po nezdaru předchozího modelu dle vzoru České republiky, Španělského království a většiny evropských států vydala cestou „pravé“ trestní odpovědnosti právnických osob. Již dlouhodobě diskutovaný problém z pohledu sankcionování právnických osob by měl být tedy vyřešený.¹⁶⁹ Slovensko v roce 2015 schválilo novou právní úpravu trestní odpovědnosti právnických osob a přijalo zákon č. 91/2016 Z. z., *zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb* a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zákon v sobě zahrnuje nejen hmotně právní část ale i část procesně právní. Jak vyplývá z úvodních ustanovení tohoto zákona, subsidiárně se použije *Trestný zákon* a *Trestný poriadok*.¹⁷⁰

Jako první odklon, který poznala slovenská trestněprávní úprava, bylo v roce 1994 podmíněné zastavení trestního stíhání. Následnou novelou slovenského trestního řádu č. 422/2002 Z. z. byla slovenská úprava doplněna o obdobný institut jako u nás narovnání, tedy smír. Po rekodifikaci slovenského trestního procesu bylo velmi významným milníkem přijetí zákona č. 301/2005 Z. z. *trestný poriadok* (obdoba našeho trestního řádu), který ujednotil právní úpravu odklonů v trestním řízení a stanovil podmínky pro sjednání dohody o vině a trestu.

Slovenská právní úprava odklonů je velmi podobná české právní úpravě, a to především z hlediska jednotlivých institutů. Ale na rozdíl od české právní úpravy ve

---

¹⁶⁹ MEDELSKÝ, J. *Trestná zodpovednosť právnických osôb*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, 168 s.

¹⁷⁰ Srov. § 1 odst. 2: „*Ak tento zákon neustanovuje inak a ak to povaha veci nevyklučuje, na trestnú zodpovednosť právnickej osoby a tresty ukladané právnickej osobe sa vzťahuje Trestný zákon a na trestné konanie proti právnickej osobe sa vzťahuje Trestný poriadok*“.

slovenském legislativním pořádku absentuje zvláštní zákon upravující trestní řízení proti mladistvým. Na Slovensku neznají ani zkrácené přípravné řízení ve formě, jakou známe my. Slovenská právní úprava je tak co do počtu odklonů chudší.¹⁷¹ Slovenští autoři primárně mezi odklony de lege lata řadí:

- podmíněné zastavení trestního stíhání,
- podmíněné zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného,
- smír,
- dohodu o vině a trestu.

Sekundárně také mezi odklony řadí trestní příkaz.¹⁷² F. Ščerba se však domnívá, že dohoda o vině a trestu není pravým druhem odklonu, neboť nenaplnuje charakteristiku odklonu v užším smyslu, tedy zastavení řízení bez vyslovení viny.¹⁷³ S tímto názorem se však nemohu ztotožnit, jelikož se domnívám, že dohoda o vině a trestu si zasluhuje své místo mezi odklony.

Odklony nepředstavují prvek dekriminalizace, protože skutek zůstává trestným činem, avšak na dosažení preventivního účelu trestního práva postačují alternativní způsoby vyřízení věci a vzdání se formálního rozsudku.¹⁷⁴ Odklon je tak projevem principu oportunitity jako výjimky ze zásady legality ve smyslu, kdy je prokurátor (u nás státní zástupce) povinný stíhat všechny trestné činy, o kterých se dozví.¹⁷⁵ Hlavním těžištěm, kde by měly být odklony využity je především přípravné řízení. V přípravném řízení může být dosaženo výraznějšího nápravného nebo preventivního účinku, když obviněný již v raném stádiu trestního řízení dobrovolně převezme zodpovědnost za svůj protiprávní čin. To dopomáhá nejen k jeho úspěšné resocializaci, ale ve značné

---

¹⁷¹ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě, Praha: Leges, 2014, 130 s.

¹⁷² MAŠLANYOVÁ, D.; ZEMAN, Š. Nástroje restoratívnej justície v aplikačnej praxi SR - vývojové trendy a postrehy. In: STRÉMY, Tomáš. Restoratívna justícia a systém alternatívnych trestov: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie, máj 2017. Praha: Leges, 2017. Teoretik, 119 s.

¹⁷³ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Praha: Leges, 2014, 131 s.

¹⁷⁴ HARDING, CH. – KOFFMAN, L.: Sentencing and the Penal System. Text and Materials. Second edition. London: Sweet & Maxwell, 1995, 41-42 s.

¹⁷⁵ IVOR, J. a kol.: Trestné právo procesné. Bratislava: IURA EDITION, 2006, 70-73 s.

míře to zabráni anebo alespoň minimalizuje riziko stigmatizace pachatele.¹⁷⁶ Vhodné využití odklonů představuje i určitou výhodu také pro poškozené osoby. Poškození se touto cestou mohou lehce dostat k náhradě materiální škody či nemateriální újmy. Vyšší míra aplikace odklonů již v přípravném řízení by měla rovněž přinést užitek i celému systému trestní justice. Při důsledné aplikaci by tak docházelo ke snížení počtu soudem projednávaných případů, což s sebou přináší i odbřemenění soudní soustavy. Dalším přínosem může být zkrácení doby projednávání jednotlivých případů a dále také aspekt ekonomický, jelikož by se snižovaly náklady trestního řízení za současného zvyšování jeho efektivity. Zeman se proto domnívá: „že by sa odklony mali využívať v maximálnej možnej miere pri všetkých vhodných prípadoch, osobitne pokiaľ ide o menej závažnú kriminalitu.“¹⁷⁷

7.1.2. Podmíněné zastavení trestního stíhání, podmíněné zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného

Podmínky pro aplikaci odklonu ve formě podmíněného zastavení trestního stíhání jsou velmi podobné jako v české právní úpravě. Úpravu tohoto odklonu nalezneme v ust. §§ 216 a násl. *trestného poriadku*. Shodně jako u nás musí být splněna zákonná podmínka, kdy se jedná o přečin s horní hranicí trestní sazby nepřevyšující pět let. Další podmínkou, která je stejná s naší trestněprávní úpravou, je souhlas obviněného s tímto způsobem vyřízení věci a náhrady škody. V případě, že bude v postavení obviněného právnická osoba, udělí tento souhlas osoba, která je oprávněna za právnickou osobu jednat. K náhradě škody může dojít stejně jako u nás formou dohody s poškozeným případně učiněním potřebných kroků směřujících k náhradě. Podle okolností případu může jít o náhradu v penězích, uvedení do předešlého stavu, poskytnutím jiné věci, opravu věci, vrácení věci apod.¹⁷⁸ Náhradu škody není možné poškozenému vnucovat.

---

¹⁷⁶ ZEMAN, Š. Odklony ako nástroje restoratívnej justície a v slovenskom trestnom práve a ich reálne uplatňovanie v praxi. In: Bulletin slovenskej advokácie, 2016, č. 6, 30 s.

¹⁷⁷ Ibidem

¹⁷⁸ ČENTÉŠA, J. a kol., Trestný poriadok s komentárom, Poradca podnikateľa, 2006, 326 s.

Tento odklon není vyloučený ani v případech, kdy poškozený škodu nežádá, odmítá ji přijmout nebo není ochotný uzavřít s obviněným dohodu o její náhradě. Ovšem jen za předpokladu, že obviněný je připravený a ochotný reálnou škodu nahradit a brání mu v tom jen postoj poškozeného.¹⁷⁹ Obviněnému, který uzavřel dohodu o náhradě škody s poškozeným, se v usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání uloží, aby uhradil škodu během zkušební doby. Obviněnému lze též uložit, aby ve zkušební době dodržoval přiměřená omezení směřující k tomu, aby vedl řádný život, anebo aby se zdržoval činnosti, která vedla ke spáchání přečinu.¹⁸⁰ Prokurátor, stejně jako náš státní zástupce, musí mít za to, že je podmíněné zastavení trestního stíhání dostačujícím vyřízením věci s ohledem na osobu obviněného s přihlédnutím na jeho dosavadní život a na okolnosti daného případu. Usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání se doručuje obviněnému i poškozenému. Obviněný a poškozený mohou proti usnesení podat stížnost s odkladným účinkem.

V usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání se obviněnému stanoví zkušební doba na 1 rok až 5 let. Tato doba je rozdílná od zkušební doby u nás, kdy rozsah zkušební doby je na 6 měsíců až 2 roky, ve zvláštních případech až na 5 let. Původní slovenská úprava byla v tomto směru stejná jako úprava česká, ale při rekodifikaci slovenského trestního práva došlo ke změně. Změna měla přispět k důkladnější individualizaci při určování zkušební doby. Dále měla umožnit ve větším rozsahu využívat tento druh odklonu, a to i v případech závažnějších přečinů, kdy by dvouletá zkušební doba byla příliš krátká. Důsledkem by tak bylo nespravedlivé rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání.¹⁸¹

Trestný poriadok jako další podmínku pro užití tohoto odklonu upravuje prohlášení obviněného o spáchání skutku. Prohlášení musí obviněný učinit svobodně, vážně a srozumitelně. V tomto můžeme spatřit další rozdíl oproti české právní úpravě,

---

¹⁷⁹ Ibidem, 327 s.

¹⁸⁰ Srov. § 216 odst. 4 *Trestného poriadku*.

¹⁸¹ ŽILINKA, M.: K alternatívnym spôsobom vybavenia trestných vecí podľa zákona č. 301/2005 Z. z. *Trestný poriadok*. *Justičná revue* 2006, č. 2, 201 s.

kteřá vyžaduje doznání obviněného. Další rozdíl lze dohledat v ust. § 216 odst. 6 trestného poriadku, který vylučuje aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání v situacích:

- kdy byla trestným činem způsobena smrt osoby,
- trestní stíhání je vedeno pro trestné činy spojené s korupcí,
- trestní stíhání je vedeno proti veřejnému činiteli anebo proti zahraničnímu veřejnému činiteli.

Výše uvedené omezení v českém trestním řádu nenalezneme. Důvodem, proč nelze tento odklon aplikovat na korupční trestné činy, má být údajně vysoká míra zásahu do veřejného zájmu a závažnost uvedených trestných činů.¹⁸²

Podmíněné zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného

Tento institut představuje specifickou formu podmíněného zastavení trestního stíhání. Byl zaveden v rámci rekodifikace slovenského trestního práva s účinností od 1.1.2006. Z pohledu teorie je však sporné, zda lze podmíněné zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného řadit do kategorie odklonů. V podstatě se jedná o alternativní způsob skončení trestní věci v případech, kdy zájem státu na objasnění některých závažných trestných činů převyšuje zájem na stíhání obviněného, který se významně podílel na jejich objasnění a zjištění jejich pachatelů.¹⁸³

V případě tohoto odklonu má rozhodující pravomoc pouze prokurátor. Jedná se o fakultativní rozhodnutí, na které nemá obviněný právní nárok. Ust. § 218 a násl. trestného poriadku upravuje postup prokurátora v případě obviněného, který se svou činností podílel na spáchání:

- některého z trestných činů korupce,
- trestného činu založení, zosnování, a podporování zločinecké skupiny,
- trestného činu založení, zosnování, a podporování teroristické skupiny,
- zločinu spáchaného organizovanou skupinou.

---

¹⁸² Ibidem

¹⁸³ IVOR. J. a kol.: *Trestné právo procesné*. Iura Edition, Bratislava 2006, 564 s.

Prokurátor, resp. soud musí posoudit závažnost spáchaného trestného činu, zájem státu na jeho objasnění či podíl obviněného na páchání dané trestné činnosti a jejich následcích.¹⁸⁴ Tato kritéria však porovnává se zájmem na objasnění další trestné činnosti a odhalení jejich pachatelů. Jinými slovy, jestliže např. obviněný s bohatou kriminální minulostí spáchá závažný zločin, žádným způsobem neusiluje o vyrovnání se s poškozeným ani neprojevuje lítost, i tak může být jeho trestní stíhání podmíněně zastaveno, jestliže přispěl k odhalení nebezpečné organizované skupiny.¹⁸⁵

Podstatou tohoto institutu je dohoda mezi obviněným a státem, na základě které, za poskytnutí důkazně významných informací, výjimečně způsobilých přispět k objasnění shora uvedených trestných činů a jejich pachatelů, je spolupracujícímu obviněnému poskytnuta výhoda. Výhoda spočívá v podobě nepokračování jeho trestního stíhání, na které by jinak neměl nárok.

V usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání je stanovena zkušební doba v rozsahu dvou až deseti let, která začíná plynout od právní moci usnesení. Jestliže obviněný splnil ve zkušební době podmínku v souladu s ust. § 218 odst. 1 *trestného poriadku*, prokurátor rozhodne, že se obviněný osvědčil. V opačném případě rozhodne, že se pokračuje v trestním stíhání obviněného. Český trestní řád podobný institut neupravuje. U nás je pojem „spolupracující obviněný“ využíván v trestním právu hmotném, a to jako skutečnost mající vliv při ukládání trestu.¹⁸⁶

7.1.3. Smír

Smír je obdobou českého odklonu narovnání. Lze ho dle § 220 odst. 1 *trestného poriadku* schválit u přečinů, u nichž horní hranice sazby trestu odnětí svobody nepřevyšuje pět let, stejně jako je tomu i u podmíněného zastavení trestního stíhání. Stěžejní podmínky pro použití tohoto odklonu jsou téměř totožné s podmínkami pro

---

¹⁸⁴ MINÁRIK, Š. a kol.: *Trestný poriadok*. Stručný komentár. Iura Edition, Bratislava 2006, 578 s.

¹⁸⁵ ŠČERBA, F.: *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 139 s.

¹⁸⁶ Viz ust. § 39 a násl. trestního zákoníku.

schválení narovnání podle českého právního řádu. Např. se schválením smíru musí souhlasit obviněný i poškozený, obviněný musí prohlásit, že spáchal skutek, pro který je trestně stíhaný, přičemž nejsou zde dány důvodné pochybnosti o tom, že takové prohlášení učinil svobodně, vážně a srozumitelně. Obviněný musí nahradit škodu, kterou způsobil trestným činem nebo musí učinit jiná opatření k náhradě škody, popřípadě musí jinak odstranit újmu vzniklou trestným činem.

U slovenských autorů se můžeme setkat s názorem, že vykonáním opatření směřujícího k náhradě škody může být i pouhé uzavření dohody o nahrazení škody s poškozeným.¹⁸⁷ Tento názor je opřen o ustanovení § 223 odst. 1 *trestného poriadku*, ze kterého vyplývá, že rozhodnutí o schválení smíru obsahuje mj. obsah smíru zahrnující výši nahrazené škody nebo škody, k jejíž náhradě se obviněný zavázal.¹⁸⁸ Obviněný musí dále složit na účet prokuratury (soudu) peněžní sumu určenou konkrétnímu adresátovi na obecně prospěšné účely. Částka však nesmí být nepřiměřená vzhledem k závažnosti spáchaného trestného činu. Tato podmínka byla zakotvena až novelou č. 457/2003 Z. z. Ve slovenské odborné literatuře můžeme nalézt požadavek, aby právní úprava umožňovala použít institut smíru nejen na základě zaplacení peněžní částky, ale alternativně též na vykonání určité veřejně prospěšné činnosti.¹⁸⁹ Z peněžní sumy, která je určená k obecně prospěšným účelům, musí obviněný minimálně 50% určit na peněžitou pomoc poškozeným podle zvláštního zákona, kterým je zákon č. 215/2006 Z. z., o *odškodňování osob poškozených násilnými trestnými činy*.

I v případě smíru musí prokurátor, resp. soud dospět k závěru, že vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného činu, k míře, jakou byl činem dotčen veřejný zájem, k osobě obviněného, je tento způsob rozhodnutí dostačující. U trestných činů maření výkonu úředního rozhodnutí, u daňových trestných činů či u trestných činů proti životnímu prostředí, je veřejný zájem dotčen v takové míře, že schválení míru

---

¹⁸⁷ PROKEINOVÁ, M.: *Odklony v trestnom konaní*. Univerzita Komenského, Bratislava 2007, 41-42 s.

¹⁸⁸ ŠČERBA, F.: *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 142 s.

¹⁸⁹ REPA, O.: *Zákonné možnosti pre aplikáciu zmieru v trestnom konaní alebo prečo sa tento inštitút v praxi tak málo využíva*. *Justičná revue* 2013, č. 5, 718 s.

nepřichází do úvahy.¹⁹⁰ Rozdíl oproti české právní úpravě narovnání můžeme spatřovat v tom, že trestní řád vyžaduje před schválením narovnání výslech obviněného a poškozeného, a to bez výjimky. *Trestný poriadok* však tuto podmínku stanoví pouze fakultativně, a to jen tehdy, pokud to vyžadují okolnosti případu. Pokud je poškozeným právnická osoba, je možné místo výslechu statutárního zástupce anebo jiné osoby oprávněné konat jejím jménem, zabezpečit písemné prohlášení právnické osoby k okolnostem uvedeným v ust. § 220 odst. 1 *trestného poriadku*. Tato úprava především přispívá ke zjednodušení a urychlení řízení. Jestliže okolnosti případu nevyžadují vyslechnout obviněného ani poškozeného, písemné prohlášení právnické osoby tak není potřebné.¹⁹¹

Další odchylkou od české právní úpravy může být, že dle našeho právního řádu lze od roku 2010 schválit narovnání u všech nedbalostních trestných činů bez ohledu na trestní sazbu. Kromě náhrady škody se obviněný s poškozeným musí vypořádat i ohledně bezdůvodného obohacení získaného trestným činem a celá výše peněžité částky je určena státu na pomoc obětem trestné činnosti.¹⁹² Dalším zajímavým, avšak méně významným rozdílem mezi slovenskou a českou právní úpravou podmínek pro schválení smíru (resp. narovnání), je upraven v ust. § 225 *tr. por.*, které stanoví, že práva poškozeného podle § 220 *tr. por.* nepřísluší tomu, na koho přešel nárok na náhradu škody, to však neplatí, jestliže jde o dědice poškozeného.¹⁹³ V praxi to znamená, že schválení smíru není vyloučeno ani v případech, kdy poškozený zemře až po spáchání trestného činu, nikoliv však v příčinné souvislosti s tímto činem. V souvislosti s tímto mě napadá otázka, zda takový postup odpovídá účelu smíru, který především představuje urovnání konfliktního vztahu mezi obviněným a poškozeným. Podle názoru Ščerby se lze právem domnívat, že mezi dědici poškozeného a poškozeným samotným, je podstatně užší vztah než mezi poškozeným a osobami, na které nárok na náhradu škody přešel jiným způsobem (např. pojišťovnou, která uhradila

---

¹⁹⁰ BARTOŠOVÁ, L.: Rozsah dokazovania pri využití odklonov v prípravnom konaní. *Trestněprávní revue* 2007, č. 5, 126 s.

¹⁹¹ ČENTÉŠA, J. a kol., *Trestný poriadok s komentářem, Poradca podnikateľa*, 2006, 336 s.

¹⁹² ŠČERBA, F.: *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 143 s.

¹⁹³ *Ibidem*, 144 s.

pojistné plnění). Je ovšem potřeba zdůraznit, že se schválením smíru v tomto případě, musí projevit souhlas všichni dědicové.¹⁹⁴ Nemyslím si, že půjde o časté případy, ale i tak by se mohla česká úprava tímto inspirovat.

7.1.4. Dohoda o vině a trestu

Zákonnou úpravu dohody o vině a trestu nalezneme v ust. § 232 a násl. a § 331 a násl. *trestného poriadku*. Další ustanovení tohoto odklonu, především náležitosti postupu prokurátora v dohodovacím řízení, jsou konkretizovány ve Vyhláše Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 619/2005 Z. z., *o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznaní viny a prijatí trestu*. Slovenské trestní právo začleňuje tento institut mezi ostatní odklony v trestním řízení, avšak nelze jej považovat za alternativu k potrestání, jelikož dohodovací řízení končí vyhlášením odsuzujícího rozsudku i uložením trestu.¹⁹⁵ Dohoda o vině a trestu není limitována osobou obviněného, kterou může být jak osoba fyzická, tak i právnická osoba, ale i osoba mladistvého. Není omezena ani právní kvalifikací spáchaného trestného činu, druhem trestu a ani výší zákonem určené trestní sazby. V tom byl před přijetím novely českého trestního řádu zásadní rozdíl.

Tento odklon lze charakterizovat jako dohodu mezi obviněným a prokurátorem, která bude následně schválena soudem. Uzavřením dohody se obviněný vzdává svého práva na projednání věci před nezávislým soudem a trest je obviněnému uložen bez dokazování viny.¹⁹⁶ Stejně jako v české právní úpravě je dohodovací řízení rozděleno do dvou fází. První fází je sjednávání dohody před prokurátorem a následná druhá etapa spočívá v soudním schválení této dohody. První fází lze zahájit pouze při splnění zákonných podmínek. Jak vyplývá z ust. § 232 *trestného poriadku*, jedná se o následující podmínky:

- výsledky vyšetřování, anebo zkrácené vyšetřování dostatečně odůvodňují závěr, že skutek je trestným činem,

---

¹⁹⁴ ŠČERBA, F.: Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 145 s.

¹⁹⁵ IVOR, J. a kol. Trestné právo procesné. 2. vydání, Bratislava: Iura Edition, 2010, 596 s.

¹⁹⁶ Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 5. septembra 2012, sp. zn. 3 Tdo 47/2012.

- skutek spáchal obviněný, který se ke spáchání skutku doznal, důkazy nasvědčují pravdivosti jeho přiznání.¹⁹⁷

Jestliže dojde ke splnění výše uvedených podmínek, může prokurátor začít iniciovat řízení o dohodě o vině a trestu, ať už na podnět obviněného nebo i bez takového podnětu. Prokurátor vyzve zainteresované strany, aby sdělily, jestli mají o zahájení tohoto řízení zájem. Pokud účastníci souhlasí, prokurátor předvolá na řízení o dohodě o vině a trestu obviněného. O čase a místě konání vyrozumí též obhájce obviněného a poškozeného. Na rozdíl od české právní úpravy nemusí být obviněný obligatorně zastoupen obhájcem. V případě, že dojde ke schválení dohody, prokurátor podává návrh na její schválení k soudu. Dohoda o vině a trestu by měla obsahovat označení stran, popis skutku, druh, výměru a způsob výkonu trestu i nárok poškozeného na náhradu škody. Jestliže nedošlo k dohodě o náhradě škody, prokurátor navrhne, aby soud odkázal poškozeného s nárokem na náhradu škody nebo její části na občanské soudní řízení či jiné řízení.

U tohoto odklonu je vyžadováno, aby se obviněný zcela doznal ke spáchání skutku, pouhé prohlášení není dostačující. Soud o návrhu dohody o vině a trestu rozhoduje ve veřejném zasedání, při kterém si ověří okolnosti doznání obviněného a další okolnosti související s uzavřením dohody. Obviněnému je ze strany soudu položeno 10 otázek, na které musí odpovědět kladně, aby soud předloženou dohodu schválil.¹⁹⁸ Jak vyplývá z ustanovení § 334 odst. 1 *tr. por.* soud je touto dohodou vázán, jelikož může rozhodovat pouze o skutku, jeho právní kvalifikaci, přiměřenosti trestu, ochranném opatření ve vztahu k obviněnému a o výroku na nároku škody.

I přes ostatní výhody tohoto institutu může být z pohledu obviněného největším kladem zmírnění jeho trestu. Slovenský trestní zákon upravuje možnost snížit obviněnému trest až o jednu třetinu stanovené trestní sazby.¹⁹⁹

---

¹⁹⁷ ŠČERBA, F. a kol. Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice. Praha: Leges, 2012, 67-68 s.

¹⁹⁸ Srov. § 333 odst. 3 *tr. por.*

¹⁹⁹ Srov. § 39 odst. 4 *tr. z.*

7.1.5. Závěrem ke slovenské právní úpravě odklonů

Česká právní úprava odklonů byla očividně pro slovenského zákonodárce při vytváření slovenské právní úpravy odklonů inspirací, jelikož obě právní úpravy jsou si podobné. I tak může být slovenský trestní řád v některých případech inspirativní, např. ať už se jedná o setření rozdílu mezi doznáním a prohlášením o spáchání skutku u jednotlivých druhů odklonů či v případě schválení smíru s dědici poškozeného.²⁰⁰ Při sumárním srovnání české a slovenské úpravy lze konstatovat, že úprava česká se jeví jako kvalitnější. Oproti českým obhájčům však mají slovenští obhájci při sjednání dohody o vině a trestu nárok na vyšší odměnu, jak jsem již blíže uvedla v předchozí podkapitole Memorandum o součinnosti a novela právní úpravy dohody o vině a trestu. Toto bych *de lege ferenda* rovněž doporučila pro české prostředí, neboť by nepochybně došlo ke zvýšení zájmu ze strany obhájců o aplikaci tohoto institutu.

7.2. Rakouská právní úprava odklonů v trestním řízení proti právníkům osobám

7.2.1. Úvod

Rakousko zavedlo k 1.1.2006 trestní odpovědnost spolků zákonem č. 151/2005 *Verbandsverantwortlichkeitsgesetz* či zkráceně „*VbVG*“. Zákon o trestní odpovědnosti spolků tak nalezl své místo vedle dalších trestněprávních předpisů,²⁰¹ především trestního zákona a trestního řádu. Jde o pramen práva, který upravuje hmotněprávní normy a normy procesněprávní. S ohledem na zvláštní povahu tohoto zákona je *VbVG* ve vztahu k trestnímu zákonu a trestnímu řádu *lex specialis*, z čehož vyplývá, že se v právní praxi použije subsidiárně.

---

²⁰⁰ ŠČERBA, F.: Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 146 s.

²⁰¹ Např. Bundeskriminalamt-Gesetz (BKA-G), Jugendgerichtsgesetz 1988 (JGG), Staatsanwaltschaftsgesetz, Suchtmittelgesetz aj.

První kroky k využití odklonů v Rakousku jsou datovány rokem 1985, kdy se začaly aplikovat v trestním soudnictví mládeže.²⁰² V trestněprávní praxi se jako jediný odklon až do roku 1999 užívalo jednání o mimosoudním narovnání. To však nebylo možné použít ve všech vhodných případech.²⁰³ Rakouská právní úprava odklonů je stejně jako u nás zakotvena v trestním řádu, u našich sousedů datovaného do roku 1975 – zákon č. 631/1975 BGBl, *Strafprozessordnung*, zkráceně „*StPO*“. Pod vlivem rozsáhlé komparativistiky zahraniční trestněprávní praxe byla přijata nová komplexní úprava odklonů, a to spolkovým zákonem č. 55 BGBl z roku 1999, kdy byla inkorporována hlava IXa zabývající se právě odklony v trestním řízení. Právní úprava odklonů byla následně ovlivněna dalšími novelami BGBl 19/2004 a I 93/2007, při nichž došlo k přesunutí odklonů do hlavy XI, tzn. §§ 198 a násl. *StPO*.

Takzvaným univerzálním odklonem rakouské právní úpravy je odstoupení od trestního stíhání, které může mít podobou čtyř variant, a to:

- odstoupení od trestního stíhání po zaplacení určité částky,
- odstoupení od stíhání po vykonání obecně prospěšných prací,
- odstoupení od stíhání po zkušební době (podmíněné odstoupení) a
- odstoupení od stíhání po narovnání.

Státní zástupce či soud může uplatnit pouze jeden ze čtyř výše uvedených druhů odstoupení od trestního stíhání. Jejich kombinace tak není možná, i když při vícečinném souběhu mohou být splněny podmínky pro aplikaci určitého druhu odklonu třeba jen u jednoho z činů a odklon lze pak aplikovat odděleně.²⁰⁴

Rakouský trestní řád upravuje ještě dva další instituty, které jsou rovněž označeny jako odstoupení od trestního stíhání. Jedná se o odstoupení od trestního

---

²⁰² SOTOLÁŘ, Alexander; DOUBRAVOVÁ, Dagmar. K nové rakouské právní úpravě odklonů od standardního trestního řízení a k rakouskému modelu uplatnění mediace v trestních věcech. In: *Právní rozhledy*. 2000, roč. 8, č. 3. Dostupné na: www.beck-online.cz [online], 3 s.

²⁰³ Nepoužitelné nebo nepříliš vhodné bylo především pro případy, v nichž nebyla známa bezprostřední oběť trestného činu, pro trestné činy, které nepřekročily stadium pokusu, či pro dopravní delikty aj.

²⁰⁴ SEILER, S.: *Strafprozessrecht*. WUV Universitätverlag, Wien 2006, 153 s.

stíhání na základě spolupráce se státním zástupcem (*Rücktritt von der Verfolgung wegen Zusammenarbeit mit der Staatsanwaltschaft*) a odstoupení od trestního stíhání na základě spolupráce se státním zástupcem v souvislosti s porušením kartelového práva (*Rücktritt von der Verfolgung wegen Zusammenarbeit mit der Staatsanwaltschaft im Zusammenhang mit einer kartellrechtlichen Zuwiderhandlung*). V těchto případech však nejde o typické odklony, jež mají naplňovat cíle restorativní justice, ale o nástroj pro boj s organizovaným zločinem.²⁰⁵ Těmito odklony se nebudu v mé práci blíže zabývat.

7.2.2. Odstoupení od trestního stíhání – obecné podmínky

V ust. § 198 a 199 *StPO* nalezneme úpravu obecných pozitivních i negativních podmínek, při jejichž splnění je možné aplikovat odstoupení od trestního stíhání. Jedná se o následující kritéria:

- dostatečně zjištěný skutkový stav,
- nejsou splněny podmínky pro zastavení trestního stíhání podle § 190 a 192 *StPO*,
- pro odrazení obviněného a jiných osob od páčání trestné činnosti není třeba ukládat trest,
- není dána příslušnost Zemského soudu s přísedícím či porotního soudu,
- vina obviněného není závažná ve smyslu § 32 *StGB*,
- činem nebyla způsobena smrt.

Základní a logickou podmínkou pro užití odklonu odstoupení od trestního stíhání, kdy dochází k meritornímu vyřízení věci, představuje dostatečné zjištění skutkového stavu. V souvislosti s tímto se může jako problematické jevit, že odklon na jedné straně může být aplikován již v rané fázi trestního řízení, kdy nebude často možné důkladně objasnit skutkový stav, avšak na druhé straně je odklon spojen s určitými prvky sankčními, což vylučuje jeho užití bez dostatečných důvodů k závěru, že je používán vůči skutečnému pachateli trestného činu. Aplikace odklonu ve skutkově nejasných případech je spojena s nebezpečím, že trestněprávní sociální kontrola se

---

²⁰⁵ ŠČERBA, F.: Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 147 s.

může vztahovat i na činy, které by jinak nebyly stíhány, resp. jejich pachatelé by nebyli odsouzeni.²⁰⁶

Ve srovnání s českou právní úpravou je zajímavé, že rakouská právní úprava odklonu odstoupení od trestního stíhání nevyžaduje doznání obviněného, že spáchal trestný čin.²⁰⁷ Místo toho je však u jednotlivých forem odstoupení od trestního stíhání vyžadováno, aby byl obviněný připraven nést za svůj čin odpovědnost. Tato podmínka do značné míry nahrazuje nutnost doznání obviněného, jelikož případy, kdy se obviněný nedozná, avšak zároveň bude připraven nést odpovědnost za skutek, který spáchal, nebudou časté (např. obviněný si na svůj čin nebude pamatovat, nemůže jej tedy doznat, avšak jej současně nepopírá a je připraven nést jeho následky).²⁰⁸

V souladu s ust. § 190 *StPO* státní zástupce zastaví vyšetřování, jestliže dojde k závěru, že vyšetřování není vedeno pro soudně trestný delikt nebo je trestní stíhání ze zákonných důvodů nepřipustné nebo neexistuje opravdový důvod pro další stíhání obviněného. Rakouský trestní řád dále explicitně stanoví podmínku, že odstoupení od trestního stíhání není nutné vzhledem k odrazení obviněného a jiných osob od páčání trestné činnosti. V této podmínce je kombinován jak aspekt speciální, tak i generální prevence,²⁰⁹ které představují základní účel trestní politiky, jakož i odklonů jako prostředků restorativní justice. Z hlediska srovnání s českou právní úpravou odklonů je zajímavější, že rakouský trestní řád výslovně podmiňuje aplikaci odklonu i generálně-preventivním působením, když pro rozhodnutí o odstoupení od trestního stíhání vyžaduje, aby potrestání nebylo nezbytné pro odvrácení jiných osob od páčání trestné činnosti.²¹⁰

---

²⁰⁶ MIKLAU, R.: Der Beschuldigte und die Diversion. In: *Diversion – Ein anderer Umgang mit Straftaten*, Ed. R. Miklau, H. V. Schroll. Verlag Österreich, Wien 1999, 33 s.

²⁰⁷ SCHROLL, H. V.: §§ 198-208 StPO. In: *Wiener Kommentar zur Strafprozessordnung*. 70. Lieferung. Ed. H. Fuchs, E. Ratz. Manz, Wien 2008, 14 s.

²⁰⁸ ŠČERBA, F.: *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 149 s.

²⁰⁹ SCHROLL, H. V.: §§ 198-208 StPO. In: *Wiener Kommentar zur Strafprozessordnung*. 70. Lieferung. Ed. H. Fuchs, E. Ratz. Manz, Wien 2008, 25 s.

²¹⁰ ŠČERBA, F.: *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 152 s.

Další podmínka, která vyplývá z ustanovení § 31 odst. 3 *StPO*, spočívá v tom, že lze od trestního stíhání odstoupit u trestných činů, na které zákon stanoví možnost uložení trestu odnětí svobody v maximální výši pět let.²¹¹ Vymezení okruhu deliktů, pro které je možné využít tento odklon podle rakouského trestního řádu, je velmi podobné české právní úpravě podmíněného zastavení trestního stíhání a pro narovnání.²¹² Specifickou podmínkou pro odstoupení od trestního stíhání je závěr o tom, že vina obviněného není závažná. Vina, jako taková, je východiskem pro vyměrování trestu. Kritéria pro určování stupně viny spočívají ve způsobu jednání pachatele, následcích činu a pohnutce pachatele.²¹³ Jako poslední zákonnou překážkou pro aplikaci odstoupení od trestního stíhání je, že stíhaným činem byla způsobena smrt. Jedná se o stejnou podmínku, jakou zná např. slovenské trestní právo. Ovšem i v českém trestním řádu se můžeme s tímto omezením setkat, a to u institutu narovnání²¹⁴, kdy práva poškozeného v této souvislosti nejsou přiznána tomu, na koho přešel nárok na náhradu škody.

7.2.3. Zvláštní varianty odstoupení od trestního stíhání

Odstoupení od trestního stíhání po zaplacení peněžní částky

Podmínky pro odstoupení od trestního stíhání na základě zaplacení peněžní částky upravuje ust. § 200 *StPO*. Jestliže jsou splněny obecné podmínky, může státní zástupce či soud sdělit obviněnému, že od jeho trestního stíhání odstoupí, pokud uhradí stanovenou peněžní částku, popř. nahradí způsobenou škodu. Výše peněžité částky musí být stanovena tak, aby nepřesahovala obnos, který odpovídá peněžitému trestu ve výši

---

²¹¹ SCHROLL, H. V.: §§ 198-208 *StPO*. In: Wiener Kommentar zur Strafprozessordnung. 70. Lieferung. Ed. H. Fuchs, E. Ratz. Manz, Wien 2008, 15 s.

²¹² Blíže k vymezení okruhu deliktů, u nichž přichází v úvahu odstoupení od trestního stíhání, srov. přiměřeně Hinterhofer, H.: *Diversion statt Strafe*. Untersuchung zur Strafprozessnovelle 1999. WUV Universitätaverlag, Wien 2000, 12-15 s.

²¹³ ŠČERBA, F.: Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 153 s.

²¹⁴ Srov. § 310a tr. řádu.

180 denních sazeb, navýšený o částku odpovídající náhradě nákladů trestního řízení.²¹⁵ Při respektování takto vymezené horní hranice by výše částky v konkrétním případě měla být stanovena v závislosti na závažnosti spáchaného činu a současně na příjmech a majetkových poměrech obviněného.²¹⁶ Určenou částku je obviněný povinen zaplatit do 14 dnů od doručení oznámení státního zástupce či soudu. V případě, že by byla pro něho tato lhůta nepřiměřená, může mu být poskytnut odklad pro zaplacení, nejdéle však na šest měsíců. Obviněnému také může být umožněno placení peněžité splátky ve splátkách. Jestliže tomu nebrání závažné důvody, měl obviněný nahradit i škodu způsobenou trestným činem. Pokud by nebyl schopen nahradit způsobenou škodu v celé výši, přichází v úvahu také možnost podmínit odstoupení od trestního stíhání povinností nahradit způsobenou škodu částečně.²¹⁷

Odstoupení od trestního stíhání po vykonání obecně prospěšných prací

Jestliže obviněný výslovně prohlásí, že je připraven po stanovenou dobu bezúplatně provádět obecně prospěšné práce, může státní zástupce anebo soud odstoupit od trestního stíhání. Působení této formy odklonu na obviněného spočívá v tom, že výrazně zasahuje do jeho života tím, že postihne jeho volný čas a odčerpá též část jeho potencionálního příjmu.²¹⁸ Výměra obecně prospěšných prací nemůže být vyšší než 8 hodin denně, 40 hodin týdně a 240 hodin celkem. Obviněný může tyto práce vykonávat nejdéle po dobu šesti měsíců. Při stanovení rozsahu prací přitom musí být brán zřetel na vzdělávání, získávání kvalifikace a výkon povolání obviněného. Pod pojmem obecně prospěšných prací si můžeme představit takové práce, které přinášejí určitý obecný prospěch ať už v oblasti duševní, kulturní, mravní či materiální.²¹⁹

---

²¹⁵ ŠČERBA, F.: Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 155 s.

²¹⁶HINTERHOFER, H.: Diversion statt Strafe. Untersuchung zur Strafprozessnovelle 1999. WUV Universitätsverlag, Wien 2000, 25 s.

²¹⁷ FABRIZY, E. E.: Strafprozessordnung. 10. Auflage. Manz, Wien 2008, 441 s.

²¹⁸ SCHROLL, H. V.; Fuchs, H.; Ratz, E. Wiener Kommentar zur Strafprozessordnung. 70. Lieferung. Wien: Manz, 2017, 1 s.

²¹⁹ SCHROLL, H. V.: §§ 198-208 StPO. In: Wiener Kommentar zur Strafprozessordnung. 70. Lieferung. Ed. H. Fuchs, E. Ratz. Manz, Wien 2008, 30 s.

Odstoupení od trestního stíhání po zkušební době (podmíněné odstoupení)

Rakouská právní úprava na rozdíl od české právní úpravy výslovně rozlišuje mezi dvěma formami takového odklonu. A to formu s prostou zkušební dobou, jejíž délka může činit od jednoho roku do dvou let a jejíž aplikace je vhodná v případech, kdy následky trestného činu byly již napraveny a není nutné užít druhou formu tohoto odklonu, tj. se zkušební dobou spojenou s určitými povinnostmi nebo dohledem probačního pracovníka. Smysl tohoto odklonu je především v hrozbě dalšího trestního stíhání.²²⁰ Povinnosti, k jejichž dodržování se může obviněný zavázat, jsou pak představovány příkazy, zákazy nebo pokyny ve smyslu ust. § 51 rakouského trestního zákona.²²¹ Po uplynutí zkušební doby a případném splnění uložených povinností anebo dodržování podmínek stanoveného dohledu, státní zástupce resp. soud v řízení před soudem, ve smyslu ust. § 203 odst. 4 *StPO* od trestního stíhání obviněného buď definitivně odstoupí, anebo tehdy, když obviněný neplní své povinnosti, rozhodne o dalším pokračování v trestním stíhání.²²²

Odstoupení od trestního stíhání po narovnání

Poslední typ odklonu spočívá v odstoupení od trestního stíhání na základě narovnání, jehož úpravu nalezneme v § 204 *StPO*. Účel tohoto institutu je v rámci rakouského trestního práva pojímán v podstatě shodně jako v trestním právu. Jde o jakési obnovení pokojného stavu narušeného spácháním trestného činu, a to s cílem, aby byl obviněný konfrontován s následky svého činu a následně se vypořádal s příčinami své trestné činnosti.²²³ Rakouský trestní řád vyžaduje s aplikací tohoto odklonu souhlas obviněného i poškozeného. Souhlas poškozeného není vyžadován jen tehdy, jestliže je jeho neudělení nedůvodné (např. ve snaze dosáhnout nedůvodně vyšší náhrady

---

²²⁰ NIMMERVOLL, R. J. *Das Strafverfahren: systematische Darstellung für Ausbildung und Praxis*. Wien: LexisNexis, 2017, 403 s.

²²¹ TIBITANZLOVÁ, A.: *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, 263 s.

²²² *Ibidem*

²²³ Srov. např. FABRIZY, E. E.: *Strafprozessordnung*. 10. Auflage. Manz, Wien 2008, 453 s.

škody).²²⁴ Narovnání je omezeno na případy, kdy byly trestným činem bezprostředně poškozeny zájmy konkrétní, určité osoby, čímž rakouský zákonodárce akcentuje samotnou povahu a účel narovnání.²²⁵ Tato podmínka byla do rakouské právní úpravy narovnání zakotvena až novelou v roce 2007. Rakouský trestní řád v rámci mimosoudního narovnání počítá s účastí mediátora (*Konfliktregel*). Zákon o probační a mediační službě roli mediátora upřesňuje v tom smyslu, že tato osoba má navázat kontakt s obviněným i poškozeným a informovat je o podstatě, průběhu a důsledcích narovnání.²²⁶ Významnou roli zde také sehrává omluva a na ni navazující odpuštění. Omluvu pronáší obviněný v rámci řízeného dialogu před mediátorem. Na rozdíl od české právní úpravy si lze povšimnout, že rakouský trestní řád nevyžaduje za účelem schválení narovnání jakékoli složení peněžité částky na obecně prospěšné účely.²²⁷

Odstoupení od trestního stíhání proti právnické osobě podle § 19 *VbVG* (*Rücktritt von der Verfolgung*)

Odstoupení od trestního stíhání proti osobě právnické, přesněji řečeno dle rakouské terminologie proti spolkům, je upraveno v ust. § 19 zákona o trestní odpovědnosti spolků či sdružení (*VbVG*). V případě, že na základě dostatečně objasněných skutečností je zřejmé, že ukončení řízení dle § 190 – 192 *StPO* nebo řízení dle § 18 *VbVG* není vyloučeno a jedná se o řízení uvedená v § 198 odst. 2 a 3 *StPO*, musí státní zástupce odstoupit od trestního stíhání právnické osoby. Státní zástupce odstoupí od trestního stíhání, jestliže sdružení napraví škodu způsobenou trestným činem a napraví další důsledky trestného činu. Další podmínkou je, aby sdružení zaplatilo určenou peněžitou částku. Výše peněžité částky odpovídá peněžitému trestu ve výši 50 denních sazeb, navýšený o částku odpovídající náhradě nákladů trestního řízení.²²⁸ Další podmínky ohledně zaplacení peněžité částky jsou shodné s ust. § 200

---

²²⁴ SEILER, S.: *Strafprozessrecht*. WUV Universitätverlag, Wien 2006, 159 s.

²²⁵ TIBITANZLOVÁ, A.: *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, 264 s.

²²⁶ Blíže viz SCHROLL, H. V.: *Sozialarbeit im Bereich der intervenierenden Diversion*. In: *Diversion – Ein anderer Umgang mit Straftaten*. Ed. R. Miklau, H. V. Schroll. Verlag Österreich, Wien 1999, 81 s.

²²⁷ TIBITANZLOVÁ, A.: *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, 264 s.

²²⁸ Srov. § 200 *StPO*.

StPO, které jsem uvedla výše v odstavci odstoupení od trestního stíhání po zaplacení peněžní částky.

Odstoupit od trestního stíhání spolku/sdružení může být podmíněno také stanovenou zkušební dobou, a to nejdéle na tři roky. Právnícká osoba je však povinna přijmout opatření uvedená v ust. § 8 odst. 3 *VbVG*, tj. určitá technická, organizační nebo personální opatření. Zkušební doba začíná plynout od oznámení předběžného odstoupení od trestního stíhání. Po skončení zkušební doby a po splnění všech opatření musí státní zástupce definitivně odstoupit od trestního stíhání.

Od trestního stíhání právnické osoby může státní zástupce odstoupit v souladu s ust. § 19 odst. 3 *VbVG*, a to v případě, že obviněný spolek/sdružení prohlásí, že bude dobrovolně a bezplatně vykonávat obecně prospěšné práce po dobu nejdéle šesti měsíců. Výměra těchto prací může být maximálně 8 hodin denně, 40 hodin týdně a 240 hodin celkem. Vedoucí státního zastupitelství je povinen vést seznam institucí, které jsou vhodné pro poskytování obecně prospěšných prací. Výkon určitých prací však nelze nařídit u takového zařízení, které vyjádřilo svůj nesouhlas s takovým postupem.²²⁹

7.2.4. Shrnutí

Rakouská právní úprava disponuje čtyřmi variantami institutu odstoupení od trestního stíhání. Rakouský trestní řád připouští všechny tyto druhy odklonů v jakémkoliv trestním řízení a vyčerpává tak téměř všechny sankční prvky nespojené s odnětím svobody. Výsledkem je, že státní zástupce nebo soud mají při úvaze o uplatnění odklonu podobný výběr jako při alternativním trestání v hmotněprávní rovině. Tedy jestli obviněného postihnou v rámci odklonu majetkově, na volném čase, formou kontroly během zkušební doby, anebo zda mírnější postup v podobě odklonu podloží dosaženým narovnáním.²³⁰ Český právní řád v rámci narovnání i podmíněného

---

²²⁹ SCHROLL, H. V.: §§ 198-208 StPO. In: Wiener Kommentar zur Strafprozessordnung. 70. Lieferung. Ed. H. Fuchs, E. Ratz. Manz, Wien 2008, 42 s.

²³⁰ ŠČERBA, F.: Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 173 s.

zastavení trestního stíhání vyžaduje doznání obviněného, zatímco v Rakousku není doznání třeba. Podmíněné zastavení trestního stíhání je srovnatelné s institutem zkušební doby. Stejně jako u zkušební doby lze i u podmíněného zastavení trestního stíhání uložit některé povinnosti. Pokud je v Rakousku trestní řízení skončeno odklonem, není tato skutečnost zaznamenána v rejstříku trestů. Lze to tak ze strany obviněného považovat za určitou výhodu, který není zbytečně vystaven stigmatizaci. V české právní úpravě je narovnání v rejstříku trestů evidováno. Podmíněné zastavení trestního stíhání v rejstříku trestů evidováno není, ale po dobu zkušební doby je evidováno ve zvláštním rejstříku podmíněného zastavení trestního stíhání podle zákona č. 269/1994 Sb., o rejstříku trestů.

Český právní řád na rozdíl od rakouského zcela opomíjí možnost odklonu na základě provedení obecně prospěšných prací. Tato sankce by však mohla být v řadě případů ve vztahu ke konkrétnímu obviněnému vhodnější variantou než finanční postih. Kladně můžeme českou právní úpravu hodnotit ve vztahu k poškozenému, kdy mu český trestní řád poskytuje v rámci odklonů lepší postavení. Jako přednost české právní úpravy odklonů můžeme zdůraznit možnost spojit odklon se zákazem výkonu určité činnosti, např. při stíhání deliktů v dopravě.

8. Odklony v trestních věcech právnických osob s úvahou *de lege ferenda*

Na problematiku odklonů v případě obviněných právnických osob má odborná veřejnost různorodé názory. Já se přikláním k názoru, že odklony v trestním řízení proti právnickým osobám lze aplikovat s určitými „modifikacemi“ dle trestního řádu, jak potvrdil i sám Nejvyšší soud. Jak vyplývá z předchozích kapitol mé práce, v některých situacích se mohou vyskytnout určité interpretační komplikace.

V praxi mohou dle mého názoru nastat dvě situace, které by řešily problematiku odklonů v řízení proti právnickým osobám účinněji než dnešní právní úprava. První možností je vložit do zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim konkrétní ustanovení, která potvrdí aplikaci odklonů i v trestním řízení proti právnickým osobám za současného ponechání vymezení odklonů a jejich podmínek na trestním řádu. Toto řešení nepovažuji za šťastné, neboť textace zákona je přiléhavá na řízení proti fyzickým osobám. Totéž vyplývá i z důvodové zprávy, kdy úprava odklonů byla legislativně připravena pro fyzické osoby, proti kterým se vede trestní řízení. Není mi známo, že by zákonodárce v průběhu legislativního procesu jednotlivých novelizací trestního řádu záměrně cílil na problematiku odklonů proti právnickým osobám. Dokonce ani jedna z posledních novelizací trestního řádu, kterou došlo k modifikaci podmínek pro užití dohody o vině a trestu, se nezabývala odstraněním potenciálních aplikačních problémů, které by mohly nastat v řízení proti právnické osobě. Z vyjmenovaných důvodů bych proto osobně doporučila zvážit možnost blíže rozvedenou v následujícím odstavci.

Z pohledu právní jistoty právnických osob obviněných z trestného činu se jako vhodné řešení jeví zakotvení speciální právní úpravy v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob, která bude mít přednost před obecnou úpravou v trestním řádu na principu *lex specialis derogat legi generali*. Důvodů pro toto řešení spatřuji několik. Jednak ZTOPO obsahuje kromě hmotněprávních ustanovení také ustanovení procesní povahy, tudíž takové řešení není zcela nekoncepční. Jednak ani aplikační praxe po více

než osmi letech od účinnosti nové právní úpravy trestání právnických osob dosud nevyřešila významnou část sporných otázek týkajících se odklonů v trestním řízení proti právnickým osobám.

Právní úprava *lex specialis* by z mého pohledu měla *expressis verbis* vyřešit zejména:

- okruh osob, které budou oprávněny učinit doznání za trestně stíhanou právnickou osobu v případě podmíněného zastavení trestního stíhání;
- okruh osob, které budou oprávněny učinit prohlášení o tom, že právnická osoba spáchala skutek, pro který je vedeno řízení, a to v případech narovnání a dohody o vině a trestu;
- povinnost nutné obhajoby právnické osoby v případě aplikace odklonu, neboť zastávám názor, že takové ustanovení přispěje k zajištění práva na spravedlivý proces právnické osoby a zvýší a rozšíří záruky řádného procesu;
- povinnost k náhradě škody právnické osoby za situace, kdy škoda je již uhrazena fyzickou osobou, proti které se vede souběžné a nezávislé trestní stíhání, a tuto případně legislativně provázat s povinností učinit opatření k náhradě, popř. toto zmírnit v situacích, kdy škoda již v plném rozsahu nahrazena byla;
- nahrazení zákonného požadavku vedení řádného života obviněného v případě právnických osob, a to např. povinností zavést *compliance management system*, tj. interní opatření v rámci právnické osoby, které *pro futuro* zamezí či zabrání páčání další trestné činnosti²³¹.

---

²³¹ Domnívám se, že takové ustanovení zákona bude vhodně působit nejen na právnickou osobu z pohledu individuálně preventivního, ale takové opatření se jeví jako vhodné i z důvodu ochrany společnosti.

9. Závěr

Záměrem mé rigorózní práce na téma „Odklony v trestním řízení proti právnickým osobám“ bylo podat čtenářům ucelený přehled o poměrně zajímavé a příliš neprobádané právní problematice. Pro lepší orientaci a pochopení odklonů v trestním řízení proti právnickým osobám jsem se v úvodních kapitolách zabývala pojmem a znaky právnické osoby v mezích soukromého práva a dále podrobněji trestní odpovědností právnických osob dle ZTOPO. Tyto úvodní kapitoly jsem zpracovala proto, aby si čtenář lépe osvojil institut právnické osoby jako takové a pomohly mu zorientovat se v problematice trestní odpovědnosti právnických osob. Zavedení trestní odpovědnosti právnické osoby do českého právního řádu patří ke kontroverzním tématům. Je to především proto, že právnická osoba má fiktivní povahu a dosavadní koncepce trestního práva ustupuje od zásady individuální trestní odpovědnosti fyzické osoby.

V další kapitole jsem se věnovala odklonům v trestním řízení v širším pojetí a provedla jsem krátký historický exkurz, který se zabýval definicí odklonu. Jedním z důležitých momentů, který se zasadil o implementaci odklonů do trestního řízení byl kongres Mezinárodní asociace pro trestní právo. Československé trestní právo bylo založeno především na zásadě legality, proto přijetí právní úpravy odklonů v trestním řízení bylo komplikovanější, jelikož zde nebyl prostor pro princip oportunity. Odklon, tak jak jej známe dnes, se v českém právním řádu objevil až v r. 1994. Pro odklon v podstatě neexistuje jednotná definice, a proto nám k definici pomohou základní znaky odklonů, kterými jsou např. urovnání vztahů mezi obviněným a poškozeným či zjednodušení a zrychlení trestního řízení.

Stěžejní část mé práce se zabývá konkrétními odklony v trestním řízení proti právnickým osobám. Především jsem se věnovala podmíněnému zastavení trestního stíhání, narovnání a dohodě o vině a trestu. Po hlubším zkoumání této problematiky jsem dospěla k závěru, že česká právní úprava trestání právnických osob trpí značnými nedostatky. V ZTOPO pouze nalezneme ustanovení, že v případě, že tento zákon nestanoví jinak, použije se v řízení proti právnické osobě trestní řád. V trestním řádu

jsou upraveny odklony, které jsou především šité na míru osobám fyzickým. Ve své práci jsem se snažila poukázat na některé problematické situace, které by v praxi mohly nastat (nebo již nastaly) v případě, že trestní řízení je vedeno proti obviněné právnické osobě a věc bude řešena odklonem. U každého z odklonů se jako problematickým ukázal výběr osoby, která za právnickou osobu má učinit doznání ve smyslu ust. § 307 odst. 1 písm. a) TŘ či prohlášení, že spáchala skutek podle ust. § 309 odst. 1 písm. a) TŘ. Touto situací se již v minulosti zabýval i Nejvyšší soud, který judikoval, že bude dostatečné, jestliže fyzická osoba, oprávněná činit úkony za obviněnou právnickou osobu v trestním řízení, vysloví souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání. Doznání bude naplněno tím, že se doznala fyzická osoba, která založila trestní odpovědnost právnické osoby, v jejímž zájmu a v rámci její činnosti fyzická osoba spáchala trestný čin.

Jen okrajově jsem zmínila odklony ve zkráceném přípravném řízení, a to podmíněné odložení podání návrhu na potrestání. Po bližší analýze jsem dospěla k závěru, že se tento institut velmi podobá podmíněnému zastavení trestního stíhání a je aplikovatelný též proti právnickým osobám. Jediný rozdíl se nachází v tom, že u podmíněného zastavení trestního stíhání je explicitně stanoven okruh trestných činů, na které lze tento odklon aplikovat. U podmíněného odložení podání návrhu na potrestání takový okruh trestných činů *expressis verbis* stanoven není (byť okruh je pochopitelně nepřímým dán povahou zkráceného přípravného řízení).

V další kapitole jsem se zastavila u odklonů ve správním řízení proti právnickým osobám. Tuto kapitolu jsem zařadila z důvodu nedávné částečné rekonstrukce přestupkového zákona. Po důkladnějším studiu této problematiky jsem dospěla k závěru, že se přestupkový zákon svou koncepcí podobá trestně právní úpravě, jak trestnímu zákoníku, tak i trestnímu řádu. Přestupkový zákon také přinesl nový institut odklonu – narovnání, který se bude aplikovat i v přestupkovém řízení. Podmínky pro užití tohoto odklonu jsou velmi podobné jako u narovnání, které je upraveno v trestním řádu. Při splnění zákonných podmínek, tak může být narovnání velmi rychlým prostředkem k ukončení přestupkového řízení a současně může být zachován preventivní, reparační a částečně i represivní účel tohoto řízení.

V předposlední kapitole mé rigorózní práce jsem provedla komparaci úpravy odklonů v trestním řízení proti právnickým osobám s úpravami nejbližších sousedních států jako jsou Slovensko a Rakousko. V případě slovenského zákonodárce je zřejmé, že se inspiroval od české právní úpravy odklonů. Obě právní úpravy jsou si velmi podobné, avšak v některých případech může být slovenská trestněprávní úprava pro českou úpravu inspirací. Např. v chybějícím rozdílu mezi doznáním a prohlášením o spáchání skutku u jednotlivých druhů odklonů, v případě schválení smíru s dědici poškozeného či vyšší odměně slovenských obhájců při sjednání dohody o vině a trestu. Rakouská právní úprava disponuje čtyřmi variantami institutu odstoupení od trestního stíhání. Všechny tyto druhy odklonů umožňuje rakouský trestní řád aplikovat v jakémkoliv trestním řízení. Jestliže je rakouské trestní řízení skončeno odklonem, není tato skutečnost zaznamenána v rejstříku trestů. To pro obviněného představuje určitou výhodu a není tak vystaven stigmatizaci. Naopak česká právní úprava odklon narovnání v rejstříku trestů eviduje. V případě podmíněného zastavení trestního stíhání v rejstříku trestů evidováno není, ale po dobu zkušební doby je evidováno ve zvláštním rejstříku podmíněného zastavení trestního stíhání. Z těchto pohledů je tak česká právní úprava represivnější.

Závěrečnou kratší kapitolu jsem věnovala odklonům proti právnickým osobám s úvahou *de lege ferenda*, kde jsem naznačila určité problematické okruhy, které by mohla vyřešit právní úprava *lex specialis*.

Bližší analýzou odklonů v trestním řízení jsem dospěla k závěru, že je lze s určitými „modifikacemi“ aplikovat i v trestních řízeních vedených proti právnickým osobám. U mnohých jsem však narazila na problematické otázky, které především souvisí s podstatou právnické osoby, jakožto s fiktivním útvarem, který musí být navenek zastoupen fyzickou osobou. Jak jsem uvedla v kapitole *de lege ferenda*, přiklonila bych se k zakotvení speciální právní úpravy v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob, která by vyřešila sporné otázky v případě odklonů v trestním řízení proti právnickým osobám. Tato úprava *lex specialis* by měla přednost před obecnou úpravou v trestním řádu, dále by zajišťovala větší právní jistotu pro obviněné právnické

osoby a dle mého názoru (jakožto budoucí advokátky), by určitě takovou právní úpravu uvítali i obhájci, kteří by měli k dispozici kvalitnější právní úpravu pro obhajobu právnické osoby v případě užití odklonu v trestním řízení. Dle mého názoru by právní úprava odklonů *lex specialis* pomohla k častější aplikaci odklonů v trestním řízení proti právnickým osobám a značně by se ulevilo i přetížené soudní soustavě.

Cizojazyčné resumé

The author presents her thoughts on the not very often topic of diversions in criminal proceedings against legal entities. Compared to diversions against natural persons in criminal proceedings, diversions against legal persons are significantly more difficult. The main reason is the very nature of a legal entity as a legal fiction. The aim of this work is to provide a comprehensive overview of this topic. Therefore, in the first chapter the author deals with the definition of the term and features of a legal entity from the point of view of private law and it is also dealt in more detail with the criminal liability of legal entities under current criminal legislation. These introductory chapters thus serve as a theoretical basis for better orientation in the issue of criminal liability of legal persons.

In the next chapter, it is dealt with the very definition of diversion in a broader sense with a brief historical excursion and the constitutional basis of diversions in criminal proceedings. It is not possible to set a uniform definition for a diversion, and therefore this chapter also describes its features that help define the diversion. In the follow-up and key chapter of this thesis, it is provided the reader with an analysis of individual diversions in criminal proceedings against legal entities. In this work, the following institutes are analyzed in more detail, especially the conditional cessation of criminal prosecution, settlement and agreement on guilt and punishment before the amendment to criminal law No. 330/2020 Coll.

Despite the fact that criminal legislation sanctioning legal entities does not regulate an alternative way of solving criminal proceedings in the form of diversions, it is possible to apply the conditional suspension of criminal prosecution also in criminal proceedings against a legal person. The Supreme Court ruled on a certain "modification" for the application of § 307 of the Penal Code. r., as it considers it sufficient that the natural person authorized to perform acts on behalf of the accused legal person agrees with the conditional cessation of criminal prosecution. The confession will thus be fulfilled by the confession of a natural person who has established the criminal liability of a legal person on whose behalf and within the scope

of his activity he has committed a criminal offense. Settlement can only be applied to misdemeanors, as well as to conditional cessation of criminal proceedings. The consent of the accused and the injured party is required for the use of the settlement. This consent is granted on behalf of the accused legal entity, the one who is authorized to act on behalf of this legal entity. The accused legal person must declare that it has committed the act for which it is being prosecuted. However, this statement cannot be compared to the confession of a suspended suspension, as there are no such formal requirements for the statement. The last of the diversions in this work includes the youngest diversion, namely the agreement on guilt and punishment before the amendment No. 330/2020 Coll. In this case, the accused must declare that he has committed the act for which he is being prosecuted and no doubts may be raised as to the veracity of his statement. Even in this case, it was necessary to resolve the issue of declaring the accused legal person. According to the case law of the Supreme Court, a statement is made by a person who is different from the person who performs acts on behalf of a legal entity.

The following chapter marginally describes the diversion in the shortened preparatory proceedings - conditional postponement of the filing of a motion for punishment. This diversion is by its conditions closest to the conditional cessation of criminal prosecution and can also be applied in criminal proceedings against legal persons. We also establish diversions in administrative proceedings against legal entities, as the misdemeanor law was inspired by criminal law and one of the diversions is characterized here, namely settlement. This diversion can also be applied in misdemeanor proceedings against a legal entity. The penultimate chapter of this work includes a comparison of diversions in criminal proceedings against legal entities with neighboring states, such as Slovakia and Austria. The Slovak and Austrian regulations are similar to each other, but in certain aspects the Slovak criminal law may be an inspiration for the Czech regulation. The Czech regulation of diversions is regulated somewhat more repressively than the Austrian regulation. In the case of the Austrian regulation, the diversion is not recorded in the criminal record, in contrast to the Czech regulation, which records the diversion of the settlement in the criminal record. In the

final shorter chapter, we deal with the problematic areas of diversions against legal entities with consideration de lege ferenda.

The main goal of this thesis is to provide readers with a comprehensive overview of the relatively interesting and not very discussed legal issues of diversions in criminal proceedings against legal entities.

Seznam zkratek

Sb.	Sbírka zákonů
Sb. m. s.	Sbírka mezinárodních smluv
Sb. rozh. tr.	Sbírka rozhodnutí československých soudů – část trestní (1949–1959) Sbírka rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR – část trestní (1960–1969) Sbírka soudních rozhodnutí – část trestní (1970) Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek – část trestní (1971- dodnes)
sp. zn.	spisová značka
ZTOPO	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnost a právnických osob a řízení proti nim
tr. zák.	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
tr. řád.	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
zák. mládeže	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)
NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
PřesZ	250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (také jako „přestupkový zákon“)
StGB	Strafgesetzbuch (Strafgesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322))

OWiG	Ordnungswidrigkeitengesetz - Gesetz über Ordnungswidrigkeiten in der Fassung v. 19. 2. 1987 BGBl. Teil I. S. 602. (zákon o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů)
VerbStrG	Verbandstrafgesetz - návrh zákona o trestání spolků, který byl představen na podzim roku 2013 ministrem spravedlnosti Severního Porýní – Vestfálska
VbVG	Bundesgesetz über Verantwortlichkeit von Verbänden für Straftaten (Verbandsverantwortlichkeitsgesetz – VbVG). 2005
JPStrG	Bundesgesetz über die Strafbarkeit juristischer Personen
STOPO	Zákon č. 91/2016 Z.z., o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov
STZ	Zákon č. 300/2005 Z. z., trestní zákon
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
CJ	Corpus Juris

Seznam použité literatury a pramenů

Česká literatura

- BERAN, K.: Pojem osoby v právu. Praha: Leges, 2012, 33 s.
- BERAN, K. *Trestní odpovědnost právnických osob z pohledu nového občanského zákoníku*. Trestněprávní revue, 2014, č. 7-8.
- BERAN, K. *Trestní odpovědnost právnických osob z hlediska teorie fikce*. Trestněprávní revue, 2014, č. 5.
- DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, L., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013
- DĚDIČ, J., ŠÁMAL, P. Komentář k § 8 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. In: Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012
- FRUMAROVÁ, K. Narovnání – nově zavedený institut, tzv. odklonu do řízení o přestupku. *Správní právo*. 2017, č. 7
- HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník. 3. podstatně rozšířené vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009, 796 s.
- HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část. 9. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2016
- HURDÍK, J. *Právní osoby a jejich typologie. 2. vydání*. Praha : C.H. Beck, 2009, IX s.

- JELÍNEK, J.: Trestní odpovědnost právnických osob. Linde Praha. Praha, 2007
- JELÍNEK, J. a kol.: Trestní odpovědnost právnických osob-pět let poté. Praha: Leges, 2017
- JELÍNEK, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání. Praha: Leges, 2016
- JELÍNEK, J. a kolektiv: Trestní právo procesní. 5. vydání. Praha: Leges, 2018
- JEMELKA, L., Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích, 2. vydání. C. H. Beck, 2020
- KOCINA, J.: Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu, Bulletin advokacie, č. 11, 2020
- LAVICKÝ, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014
- PRÁŠKOVÁ, H. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017
- PROVAZNÍK, J.: Odklony v českém trestním řízení-úvahy před možnou rekodifikací. Trestněprávní revue, 2016, č.4
- RIZMAN, S., ŠÁMAL, P., SOTOLÁŘ, A.: K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení (III. část). Trestní právo, 1997, č. 2
- SOKOL, T.: Představitelé ČAK a NSZ podepsali Memorandum o součinnosti, Bulletin advokacie č. 1-2/2019
- SOTOLÁŘ, A. a kol.: Právní rámec alternativního řešení trestních věcí. Díl první. Institut vzdělávání MS ČR. Svazek 64

- ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2018
- ŠÁMAL, P. ELIÁŠ, K. *Několik poznámek k článku „Trestní odpovědnost právnických osob z pohledu nového občanského zákoníku“*, Trestněprávní revue. 2015, č. 3.
- ŠÁMAL, P., GŘIVNA T., Trestní řád: komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013,
- ŠÁMAL, P. § 307 [Podmínky pro rozhodnutí]. In: ŠÁMAL, P., GŘIVNA, T., NOVOTNÁ, J., PÚRY, F., RŮŽIČKA, M., ŘÍHA, J., ŠÁMALOVÁ, M., ŠKVAJN, P. Trestní řád I, II, III. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013
- ŠČERBA, F.: Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. 2. vydání. Praha: Leges, 2014
- ŠČERBA, F. a kol. Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice. Praha: Leges, 2012
- TIBITANZLOVÁ, A.: Odklony v trestním řízení. Praha: Leges, 2018
- ZAORALOVÁ, P. Odklony v řízení proti právnickým osobám. IN JELÍNEK, J. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté. Praha : Leges, 2017
- ZŮBEK, J.: Odklony v trestním řízení. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019
- ZŮBEK, J.: Odklony v trestním řízení a jejich současná i budoucí klasifikace. Trestněprávní revue, 2017, č.3,

- ŽĎÁRSKÝ, Z. K trestní odpovědnosti právnických osob v ČR nejen z pohledu Nejvyššího státního zastupitelství. Státní zastupitelství rok 2017 č.1

Zahraniční literatura

- BARTOŠOVÁ, L.: Rozsah dokazovania pri využití odklonov v prípravnom konaní. *Trestněprávní revue* 2007, č. 5
- ČENTÉŠA, J. a kol., Trestný poriadok s komentárom, Poradca podnikateľa, 2006
- FABRIZY, E. E.: Strafprozessordnung. 10. Auflage. Manz, Wien 2008
- HARDING, CH. – KOFFMAN, L.: Sentencing and the Penal System. Text and Materials. Second edition. London: Sweet & Maxwell, 1995
- HINTERHOFER, H.: *Diversion statt Strafe*. Untersuchung zur Strafprozessnovelle 1999. WUV Universitätaverlag, Wien 2000
- IVOR, J. a kol.: Trestné právo procesné. Bratislava: IURA EDITION, 2006
- MAŠLANYOVÁ, D.; ZEMAN, Š. Nástroje restoratívnej justície v aplikačnej praxi SR - vývojové trendy a postrehy. In: STRÉMY, Tomáš. Restoratívna justícia a systém alternatívnych trestov: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie, máj 2017. Praha: Leges, 2017. Teoretik
- MEDELSKÝ, J. Trestná zodpovednosť právnických osôb. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016

- MIKLAU, R.: Der Beschuldigte und die Diversion. In: *Diversion – Ein anderer Umgang mit Straftaten*, Ed. R. Miklau, H. V. Schroll. Verlag Österreich, Wien 1999
- MINÁRIK, Š. a kol.: *Trestný poriadok. Stručný komentár*. Iura Edition, Bratislava 2006
- NIMMERVOLL, R. J. *Das Strafverfahren: systematische Darstellung für Ausbildung und Praxis*. Wien: LexisNexis, 2017
- PROKEINOVÁ, M.: *Odklony v trestnom konaní*. Univerzita Komenského, Bratislava 2007
- REPA, O.: *Zákonné možnosti pre aplikáciu zmieru v trestnom konaní alebo prečo sa tento inštitút v praxi tak málo využíva*. *Justičná revue* 2013, č. 5
- SEILER, S.: *Strafprozessrecht*. WUV Universitätverlag, Wien 2006
- SCHROLL, H. V.: *Sozialarbeit im Bereich der intervenierenden Diversion*. In: *Diversion – Ein anderer Umgang mit Straftaten*. Ed. R. Miklau, H. V. Schroll. Verlag Österreich, Wien 1999
- SCHROLL, H. V.: §§ 198-208 StPO. In: *Wiener Kommentar zur Strafprozessordnung*. 70. Lieferung. Ed. H. Fuchs, E. Ratz. Manz, Wien 2008
- SCHROLL, H. V.; FUCHS, H.; RATZ, E. *Wiener Kommentar zur Strafprozessordnung*. 70. Lieferung. Wien: Manz, 2017
- ZEMAN, Š. *Odklony ako nástroje restoratívnej justície a v slovenskom trestnom práve a ich reálne uplatňovanie v praxi*. In: *Bulletin slovenskej advokácie*, 2016, č. 6

- ŽILINKA, M.: K alternatívnym spôsobom vybavenia trestných vecí podľa zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok. Justičná revue 2006, č. 2

Internetové zdroje

- <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-trestnimu-postihu-pravnickych-osob-103511.html>
- <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/komentar-zasada-subsidiarity-trestni-represe>
- ČEP, D. Nutná obhajoba a právnická osoba – vše jasné? In Dny práva 2017 – Days of law 2017, část IX. Zásady trestního práva hmotného i procesního a jejich uplatňování v praxi, Masarykova univerzita Brno 2018, dostupné z <https://www.law.muni.cz/dokumenty/45158>
- Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 292/1993 Sb. dostupná na www.beck-online.cz
- Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 152/1995 Sb. dostupná na www.beck-online.cz
- Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dostupná na www.beck-online.cz
- Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb., dostupná na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, 73 s., dostupná na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=555&CT1=0>.

- Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, dostupná na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=555&CT1=0>.
- KOCINA, J. Trestní odpovědnost právnických osob a práva třetích osob. In Dny práva – 2008 – Days of law. Iuridica 337. (online) Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 2008. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/trest/kocina.pdf>
- KOTOUN, A. Dohoda o vině a trestu a její využívání v právní praxi, Právní prostor, 2019, dostupné online na <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/dohoda-o-vine-a-trestu-a-jeji-vyuzivani-v-pravni-praxi#link-note-6>
- Kuchta, J. Alternativy v rámci trestní odpovědnosti a trestání právnických v České republice se zaměřením na trestné činy. In: Dny práva – 2012 – Days of Law. Iuridica 442, (online) Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 2013 dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/trestnepravniaalternativy/KuchtaJosef.pdf
- Přípis nejvyššího státního zástupce JUDr. Pavla Zemana adresovaný předsedovi České advokátní komory JUDr. Vladimíru Jirouskovi ze dne 12.2.2020, č.j. 109/2020 – 14
- SOTOLÁŘ, A.; DOUBRAVOVÁ, D. K nové rakouské právní úpravě odklonů od standardního trestního řízení a k rakouskému modelu uplatnění mediace v trestních věcech. In: *Právní rozhledy*. 2000, roč. 8, č. 3. Dostupné na: www.beck-online.cz [online], 3 s.
- STRÍŽ, D.: Dohoda o vině a trestu ve světle novelizace trestního zákoníku, 3.9.2020, dostupné online na <https://www.epravo.cz/top/clanky/dohoda-o-vine-a-trestu-ve-svetle-novelizace-trestniho-zakoniku-111800.html>

- Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z., o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb

Judikatura

- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22.12.2004, sp.zn. 4 Tz 171/2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2000, sp. zn. 3 Tz 120/2000
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.12.1995, sp. zn. 2 Tzn 25/95
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.9.2014, sp. zn. 5 Tz 41/2014
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3.5.2005, sp. zn. 4 To 383/2005
- Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 5. septembra 2012, sp. zn. 3 Tdo 47/2012

Klíčová slova: trestní odpovědnost právnických osob, odklony v trestním řízení, přičitatelnost

Keywords: *criminal liability of legal persons, deviations in criminal proceedings, imputability*

Název práce v anglickém jazyce:

DEVIATIONS IN CRIMINAL PROCEEDINGS AGAINST LEGAL ENTITIES